

Llibre d'estil per als mitjans
de comunicació orals i escrits

Consell de Mallorca
Universitat de les Illes Balears

**Llibre d'estil per als mitjans de
comunicació orals i escrits**

Palma, 2009

Aquest llibre ha estat redactat per Neus Picó i M. Magdalena Ramon, i revisat i aprovat pel Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de les Illes Balears.

Edita: Consell de Mallorca i Universitat de les Illes Balears

© del text: Universitat de les Illes Balears

Disseny, maquetació i impressió: dcp3

Dipòsit Legal: PM-123-2010

Sumari

0. Introducció

1. El model de llengua als mitjans de comunicació _____ 13

- 1.1. Formalitat i informalitat. Les situacions comunicatives als mitjans audiovisuals: els informatius, els reportatges, les entrevistes, les tertúlies, els debats, els programes d'entreteniment, etc.
- 1.2. Formalitat i informalitat als mitjans de comunicació escrits: les notícies, els reportatges, les cròniques, les crítiques, les entrevistes, els editorials, els articles d'opinió, les cartes dels lectors, etc.
- 1.3. Tipologia dels mitjans de comunicació. Aspectes comuns i aspectes específics segons el mitjà
- 1.4. Els mitjans de comunicació escrits (premsa i multimèdia)
- 1.5. Els mitjans de comunicació orals (ràdio i televisió)
- 1.6. L'actitud lingüística en els mitjans de comunicació audiovisuals

2. La redacció de la notícia _____ 27

- 2.1. L'estil: claredat, coherència, concisió, concreció i simplicitat. Els clixés
- 2.2. La frase
 - 2.2.1. L'orde lògic
 - 2.2.2. Els components: els adjectius, els verbs, els adverbis i les preposicions
 - 2.2.3. La veu passiva
 - 2.2.4. Les frases negatives
 - 2.2.5. La doble negació
 - 2.2.6. Les xifres
- 2.3. La coordinació i la subordinació

3. Els articles i els pronoms _____ 43

- 3.1. L'article
 - 3.1.1. L'article salat i l'article literari
 - 3.1.2. L'article personal
- 3.2. Els pronoms personals

- 3.2.1. Els pronoms febles
- 3.2.2. La combinació de pronoms febles
- 3.2.3. El pleonasme
- 3.2.4. El *lo* neutre

4. Els verbs. Morfologia i usos _____ 59

- 4.1. Les conjugacions. Els verbs regulars
 - 4.1.1. El present d'indicatiu
 - 4.1.2. L'imperfet d'indicatiu
 - 4.1.3. El passat d'indicatiu
 - 4.1.4. El condicional
 - 4.1.5. El present de subjuntiu
 - 4.1.6. L'imperfet de subjuntiu
 - 4.1.7. L'imperatiu
- 4.2. Remarques sobre els verbs *haver* i *ser*
- 4.3. Remarques sobre alguns verbs: *aparèixer, caber, caure, córrer, creure, dir, donar, dur, estar, fer, ferir, jeure, morir, néixer, penedir-se, poder, prendre, riure, saber, seure, tenir, treure, valer, venir, veure, voler*
- 4.4. Els verbs acabats en *-ènyer*
- 4.5. Alguns casos que poden provocar dubtes
 - 4.5.1. La concordança dels participis
 - 4.5.2. La correlació *hagués/hauria*
 - 4.5.3. Els verbs transitius + complement directe
 - 4.5.4. La perífrasi d'obligació: *haver de*
 - 4.5.5. *Anar + a + infinitiu*
 - 4.5.6. Remarques sobre l'infinitiu
 - 4.5.7. Remarques sobre el gerundi
 - 4.5.8. Remarques sobre el participi
 - 4.5.9. Els usos de *ser* i *estar*

5. Els substantius _____ 85

6. Els adjectius _____ 91

- 6.1. Els adjectius qualitatis: l'orde
- 6.2. La concordança de l'adjectiu
- 6.3. La suma d'adjectius
- 6.4. Els adjectius *igual, fidel, capaç* i *feliç*
- 6.5. Els adjectius *bullent, coent* i *lluent*
- 6.6. Els adjectius *cortès, comú* i *gris*
- 6.7. Els adjectius *idoni, espontani* i *simultani*

- 6.8. Els adjectius acabats en *-ble*
- 6.9. Els adjectius que no tenen una *-e* final en la forma masculina:
fix, complex, annex i mixt
- 6.10. L'adjectiu *mateix*
- 6.11. Els quantitatius: *massa, força, gaire, prou, bastant, tots dos, ambdós, tot i mig*
- 6.12. Els demostratius: *aquest, aqueix, aquell*
- 6.13. Els possessius: *mon, ton, son, meu, teu, seu (el meu, el teu, el seu)*
- 6.14. Els numerals
- 6.15. Els indefinits: *qualque, qualcun, qualcú, algun, algú, cap, gens*

7. Les preposicions, les conjuncions i les locucions prepositives i conjuntives _____ 103

- 7.1. La caiguda de preposicions
- 7.2. Les preposicions davant l'infinitiu
- 7.3. *A* i *en* en els complements de lloc
- 7.4. La preposició *a* davant complement directe i complement indirecte
- 7.5. Alguns problemes de pronúncia amb les preposicions *a* i *amb*
- 7.6. La preposició *de*
- 7.7. Les preposicions *per* i *per a*
- 7.8. Les preposicions tòniques i les locucions *prepositives contra, entre, sense, davall* i *sota, damunt* i *sobre, dins* i *dintre, baix, (a) baix, baix de*
- 7.9. Les conjuncions i locucions conjuntives: *doncs, després que, a causa de, així com, sempre que*

8. El lèxic _____ 115

- 8.1. Consideracions generals
- 8.2. Alguns sinònims que poden suscitar dubtes
- 8.3. L'argot

9. Els topònims, els antropònims i els gentilicis _____ 127

- 9.1. Els topònims catalans
 - 9.1.1. Els noms oficials
 - 9.1.2. *Son, can* i *cas*
 - 9.1.3. Els noms dels carrers
- 9.2. Els topònims no catalans

- 9.2.1. Criteris generals
- 9.3. Els antropònims
 - 9.3.1. Els antropònims catalans
 - 9.3.2. Els antropònims no catalans
- 9.4. Els gentilicis
 - 9.4.1. Els gentilicis catalans
 - 9.4.2. Els gentilicis no catalans

10. Convencions _____ 135

- 10.1. Les majúscules i les minúscules
- 10.2. Les abreviacions
 - 10.2.1. Les sigles
 - 10.2.2. Els acrònims
 - 10.2.3. Les abreviatures més habituals: els càrrecs i les professions, les vies públiques, els ordinals, els números romans, els noms de persona, els dies de la setmana
 - 10.2.4. Els símbols més freqüents: pesos i mesures, quantitats, hores i monedes

11. Criteris de traducció _____ 145

- 11.1. Els equips esportius
- 11.2. Els partits polítics i les organitzacions afins
- 11.3. Les institucions i els organismes públics
- 11.4. Les empreses
- 11.5. Les pel·lícules i les obres literàries
- 11.6. Les obres musicals
- 11.7. Els títols de quadres
- 11.8. Els monuments i les obres arquitectòniques
- 11.9. Els palaus, els teatres, els cinemes, els museus, les places de toros i els camps esportius
- 11.10. Els carrers, les places i els accidents geogràfics
- 11.11. Les celebracions i festes no catalanes

12. Les salutacions. Els tractaments. Les hores. Les expressions de temps _____ 151

- 12.1. Les salutacions
- 12.2. Els tractaments
- 12.3. Les hores
- 12.4. Les expressions de temps

13. La fonètica _____	157
14. Criteris d'elocució _____	165
15. Les transmissions en directe. Els partits de futbol i de bàsquet _____	171
16. El trot, un esport autòcton _____	181
17. La informació del temps _____	185
18. Diccionari d'errors més freqüents _____	195
19. Els llibres de consulta que s'han de tenir a mà en una redacció _____	217
20. La biblioteca virtual de la llengua catalana bàsica dels informadors _____	225
21. Els serveis de consulta puntual _____	231
22. Bibliografia _____	235
Apèndix _____	243

Introducció

0. Introducció

La idea d'elaborar aquest llibre d'estil per als mitjans de comunicació de les Illes Balears respon a una demanda que ja fa temps que reclamen els professionals tant del món periodístic com de l'àmbit de l'assessorament lingüístic. La incertesa que moltes de vegades genera l'ús de la llengua catalana a les Balears, i molt especialment en l'àmbit de la comunicació pública, ens ha fet plantejar la redacció d'unes recomanacions que facilitin la tasca dels professionals de la comunicació.

Habitualment els llibres d'estil són el resultat de l'evolució d'una proposta inicial que ha anat modificant-se paral·lelament a l'aplicació. Aquesta és la nostra voluntat. En l'ajust del llibre és necessari el treball conjunt dels professionals dels mitjans que el posen en pràctica i dels lingüistes que en fan el seguiment.

Pensam que el manual que presentam és un bon punt de partida com a llibre d'estil, que, amb l'aplicació als diversos mitjans, podrà anar millorant. Tenim l'avantatge que no hem partit de zero, sinó que hem pogut recórrer a llibres d'estil que s'han elaborat per a altres mitjans i altres àmbits geogràfics i, també, a propostes, generals o específiques, de models de llengua per a l'escola, l'ús públic, etc.

Ens hauria agradat descriure minuciosament les diferents situacions comunicatives pròpies dels mitjans audiovisuals, amb una proposta de model lingüístic d'ús exhaustiu per a cada una. Esperam, però, que aquest treball servirà de base per descriure-les.

Aquest llibre pretén dotar els professionals de la informació d'un instrument que els ajudi a usar la llengua catalana correctament i adequadament i els permeti corregir de forma fàcil i senzilla les errades més habituals que es cometen en l'àmbit del llenguatge periodístic. Es tracta d'una eina de consulta que vol donar solució als dubtes més freqüents amb què es troben els informadors, com ara qüestions de redacció, de lèxic, d'usos lingüístics segons el mitjà, etc.

Som conscients que les directrius que s'indiquen en aquest manual difícilment les podrà aplicar tothom de manera immediata. Convé que, des de la direcció dels mitjans de comunicació, siguin rigorosos

en els usos més controlables i que puguin tenir més repercussió sobre els destinataris, i que posin els mitjans necessaris perquè la qualitat en l'ús de la llengua es vagi estenent a tots els casos.

Així mateix farà falta que hi hagi una àrea tècnica (de dimensions diferents segons el mitjà) encarregada de fer el seguiment de l'aplicació i adaptació del llibre d'estil i de la formació i el perfeccionament lingüístics dels informadors i professionals que treballin en el mitjà en l'elaboració o transmissió dels continguts.

El model de llengua als mitjans de comunicació

1. El model de llengua als mitjans de comunicació

Els mitjans de comunicació de massa tenen una gran importància a l'hora de definir i difondre un model lingüístic. Aquest fet és un dels motius que justifiquen la redacció d'un manual d'estil.

Emprenem aquesta tasca amb el convenciment que és imprescindible reflexionar, detingudament, sobre la repercussió lingüística dels *mass media* i la manera com els professionals de la informació utilitzen la seva eina de treball més important: la llengua.

Gairebé tots els aspectes que tractam en aquest treball ja han estat estudiats; ara bé, mai des del punt de vista dels mitjans de comunicació a les Illes Balears; i aquesta és, per ventura, l'aportació més destacable.

Aquest manual no és una gramàtica: que el lector no hi cerqui una descripció exhaustiva del sistema lingüístic català ni de les principals regles gramaticals que en regulen l'ús correcte. És un instrument de consulta en el qual trobareu la solució d'alguns aspectes problemàtics que presenta la llengua catalana en el registre informatiu.

Partim de la base que els professionals de la comunicació als quals va adreçat aquest manual tenen una competència lingüística suficient i un domini de l'idioma adequat, requisits indispensables per fer la seva feina correctament.

També convé deixar clar, des de bon començament, que tot i que aquest manual té una vocació generalista, posarem esment especialment i molt insistentment en la llengua i en l'estil dels mitjans de comunicació audiovisuals. I això per unes raons ben òbvies: perquè aquests mitjans són els que tenen més repercussió social, perquè, com hem destacat abans, són els que incideixen més en el procés de generació, difusió i canvi d'un model lingüístic comú, i perquè el model lingüístic de la premsa escrita, a hores d'ara, està més consolidat i no presenta tantes d'incerteses.

Precisament, el nivell de codificació de la llengua escrita, i per tant de l'estàndard escrit, ens permetrà dedicar-nos més àmpliament al model de llengua oral que han d'utilitzar els mitjans de comunicació, que és, amb diferència, on hi ha més dificultats.

És evident que, en parlar del model lingüístic que hem de fixar per als mitjans de comunicació, ens referirem, sobretot, a la varietat estàndard, si bé aquest manual també incorpora el tractament de la llengua en situacions comunicatives més o menys informals; situacions, les informals, que s'allunyen del model estrictament estàndard, però que també convé deixar mínimament regulades pel que fa a l'ús de la llengua.

Actualment, i gràcies a l'aparició progressiva de mitjans de comunicació en català, tothom té una idea, encara que sigui més o menys intuïtiva, d'allò que és una varietat lingüística estàndard, però, per si de cas, en recordarem, en quatre mots, el concepte.

La llengua estàndard és una varietat lingüística ben definida, supradialectal i que, per ser operativa, necessita ser acceptada per tota la comunitat lingüística com a norma general i model comú de referència. La llengua estàndard possibilita, facilita i garanteix la intercomunicació d'una comunitat lingüística en els àmbits formals. La raó primera de ser de l'estàndard és, per tant, la funcionalitat i l'eficàcia comunicatives, a més de ser un model de referència. El concepte, com dèiem abans, no ens crea gaire problemes a l'hora d'aplicar-lo a la premsa escrita, però genera inseguretats i imprecisions en la llengua parlada.

L'estàndard escrit és més uniforme i homogeni arreu de tot l'àmbit lingüístic català. En canvi, la concepció de varietat estàndard oral queda una mica més difusa i en algun cas hi ha persones que confonen l'estàndard amb la varietat dialectal d'un altre territori. A les Balears, per exemple, determinades persones confonen la varietat estàndard amb la varietat dialectal barcelonina. És per aquest motiu que a vegades eviten formes com *som* per *sóc* o *tenc* per *tinc* o *pens* per *penso* només perquè són les formes que utilitzen mitjans de gran impacte social que emeten des de Barcelona.

Per tot això, és imprescindible que a la introducció d'aquest treball deixem ben clar que a l'hora de fixar el model lingüístic, a l'hora de definir els usos de l'estàndard de les Illes Balears, hem de delimitar qui són els receptors potencials del model lingüístic que volem proposar i quin és l'àmbit territorial en el qual es difondrà. Dos aspectes que han de ser forçosament el punt de referència i de partida del nostre treball i que condicionaran les propostes que anirem conformant.

Els receptors del nostre model lingüístic són els habitants de les Illes Balears, i aquest és el territori catalanoparlant en el qual bàsicament s'ha de difondre. És per aquests motius, l'abast demogràfic i territorial, que hem intentat que el model lingüístic que proposam s'ajusti a la tradició i a la realitat sociolingüística de les Illes Balears.

La justificació per haver seguit aquests criteris, el respecte a una tradició culta molt consolidada i a la nostra realitat sociolingüística, és que sabem que si el receptor no s'identifica amb el model lingüístic que li ofereixen, difícilment el model tindrà èxit. L'objectiu és que els parlants, els receptors, l'assumeixin i tendeixin a imitar-lo. Per tant, i amb la intenció d'assolir aquest objectiu, hem fet un esforç important per trobar unes vies fàcils de connexió i d'identificació entre l'emissor (els mitjans de comunicació) i els receptors (els habitants de les Illes Balears).

La intenció és que el codi utilitzat sigui percebut fàcilment com a propi pels receptors, sempre dins els límits de la correcció i respectant la normativa de la llengua catalana. I aquest aspecte és especialment important pel que fa als mitjans de comunicació audiovisual, uns mitjans que, no ho oblidem, intenten transmetre els missatges de la manera més clara, senzilla i directa possible, que intenten, en definitiva, mostrar-nos la realitat tal com és.

Per redactar aquest manual ens hem basat, sobretot, en la proposta de l'estàndard de l'Institut d'Estudis Catalans aplicada a les Illes Balears.

1.1. Formalitat i informalitat. Les situacions comunicatives als mitjans audiovisuals: els informatius, els reportatges, les entrevistes, les tertúlies, els debats, els programes d'entreteniment, etc.

El llenguatge informatiu dels mitjans audiovisuals requereix un grau de senzillesa i de naturalitat que no trobam en altres formes d'expressió: una característica exigida per la mateixa naturalesa dels mitjans, que, tal com hem dit abans, intenten transmetre la realitat de la manera més fidel possible i amb un model lingüístic pròxim als receptors.

Per ventura ha arribat el moment d'aclarir que no s'ha de confondre informalitat amb incorrecció. Mentre que la formalitat i la informalitat depenen de la situació comunicativa, la correcció és un aspecte que s'ha de respectar en qualsevol d'aquestes situacions. El llenguatge, formal o informal, sempre ha de ser correcte, especialment en els mitjans de gran impacte social, el model de llengua dels quals s'acaba convertint en el referent lingüístic de la comunitat de parlants.

La dualitat formal/informal la trobareu insistentment en aquest llibre, perquè un dels aspectes que més ens ha interessat tractar és precisament el dels usos lingüístics en les diferents situacions comunicatives que presenten els mitjans de comunicació.

No és suficient que el llenguatge sigui correcte, també ha de ser adequat a la situació; això vol dir que un discurs, un text, pot ser perfectament correcte però inadequat si no s'ajusta al context, a la situació comunicativa (formal/informal) en què s'utilitza. És, per tant, la situació comunicativa la que ens marca la pauta del tipus de llenguatge que hem de fer servir.

Ja hem deixat clar que la varietat lingüística que utilitzen generalment els mitjans de comunicació és l'estàndard. Una qüestió que no crea gaire dificultat a la premsa escrita però que haurem de matisar per als mitjans de comunicació orals. En primer lloc, perquè no escrivim com parlem, i en segon lloc, perquè els mitjans de comunicació audiovisuals presenten una major diversitat de situacions comunicatives. Per tant, volem deixar clar que l'estàndard pot adoptar diferents registres en funció de la situació comunicativa.

En aquest manual definim quines situacions comunicatives són formals i quines són informals, i en funció d'aquesta classificació, els professionals hauran de triar les solucions recomanades i fer-les servir.

El punt de partida per definir una situació formal dins l'àmbit de la comunicació serà si hi ha o no hi ha intercomunicació entre l'emissor i el receptor, entre el mitjà i l'espectador. En totes les situacions en què no hi ha interacció comunicativa hem de fer servir una varietat formal, és a dir, l'estàndard. Aquestes situacions són bàsicament: els informatius, els programes de reportatges, les promocions de programes i de continguts.

En canvi, els magazins, els debats, les tertúlies, les entrevistes, els programes d'entreteniment, les situacions que requereixen un grau més alt d'espontaneïtat del locutor, no demanen tanta de formalitat. Això no vol dir que es pugui confondre poc formal amb incorrecte. Es dona per suposat que un professional de la informació no ha de fer mai un ús incorrecte de la llengua en què s'expressa.

És, per tant, especialment adequat distingir les actuacions en monòleg formal no espontani de les actuacions en col·loqui entre dues o més persones en què apareix el discurs més o menys informal i espontani. En el primer cas usarem la varietat estàndard, mentre que en el segon cas són admissibles determinats usos de la parla informal.

Un programa concurs amb molta interacció entre el presentador i els participants o els comentaris en la retransmissió d'un partit de futbol també requereixen un to més col·loquial que un butlletí informatiu de ràdio. Però també trobarem diferències entre el model de llengua d'una notícia d'economia i el d'una festa popular: en el primer cas, ben segur que hi trobarem un lèxic més específic que en el segon. Per tant, convé tenir en compte que els temes de les notícies també ens modificaran el tipus de llenguatge.

Així, la idea fonamental és trobar el to adequat de l'estàndard, sempre que es respecti la normativa i el model sigui versemblant. Precisament, l'objectiu de la comunicació comporta adequar-se lingüísticament a cada cas.

Convé que quedi clar que l'estàndard adopta registres formals, poc formals o molt formals d'acord amb els textos i amb les seccions en el cas de la premsa i d'acord amb la situació comunicativa en el cas dels mitjans audiovisuals.

1.2. Formalitat i informalitat als mitjans de comunicació escrits: les notícies, els reportatges, les cròniques, les crítiques, les entrevistes, els editorials, els articles d'opinió, les cartes dels lectors, etc.

Els textos que elaboram per a la premsa escrita també han d'adaptar l'estàndard a la situació comunicativa. De tota manera, com ja hem dit anteriorment, el marge per fer variacions de

llenguatge a la premsa escrita és més reduït que als mitjans orals, però, així i tot, també hi ha registres diferents.

No és el mateix una pàgina d'entreteniment, en la qual podem fer servir un llenguatge més col·loquial, que una pàgina d'informació internacional. No és el mateix el to d'una crònica esportiva que el to d'una crítica literària. No podem comparar el grau de formalitat d'una entrevista al president de les Illes Balears amb el d'una entrevista a un cantant de rock.

Pel que fa al gruix de textos purament informatius o documentals, utilitzarem sempre la varietat estàndard, i en aquest cas, segons els usos proposats per a les Illes Balears, es tracta de situacions formals: notícies, reportatges, cròniques, crítiques i editorials.

Pel que fa a les entrevistes i a les declaracions, haurem d'evitar certs recursos o característiques propis del llenguatge parlat que podrien dificultar-ne la comprensió, com per exemple determinats col·loquialismes, repeticions, frases inacabades, etc.

Pel que fa als articles d'opinió de col·laboradors externs i a les cartes al director, s'ha de respectar la modalitat lingüística que utilitzen els autors, però s'han de publicar corregits segons la normativa de la llengua catalana.

1.3. Tipologia dels mitjans de comunicació. Aspectes comuns i aspectes específics segons el mitjà

Quan parlem dels diferents tipus de mitjans de comunicació hem de referir-nos, en termes generals, als dos grans blocs en què els podem classificar: els mitjans escrits i els mitjans audiovisuals. Actualment, també hi hem d'afegir els mitjans multimèdia, resultat de la revolució tecnològica i que sovint representen una combinació dels dos blocs ja esmentats.

Aquesta classificació és important a l'hora de fixar el model lingüístic que cada mitjà requereix. D'una banda, els filòlegs o els especialistes en lingüística han de ser molt conscients del model lingüístic que proposen en funció dels diferents tipus de mitjans, i de l'altra, els periodistes també han de demostrar la seva competència lingüística fent servir un determinat tipus de llenguatge segons el mitjà en el qual treballen.

Evidentment, no podem utilitzar el mateix llenguatge en un mitjà en què predominen els missatges visuals que en un mitjà en què predominen els missatges escrits. Malgrat aquesta diferència substancial, hi ha tota una sèrie d'aspectes lingüístics que són compartits i generals en els dos tipus de mitjans.

Quant als aspectes comuns del llenguatge informatiu, n'hem de destacar fonamentalment cinc: claredat, simplicitat, coherència, concisió i concreció.

Pel que fa a les diferències més destacables entre els mitjans escrits (la premsa) i els audiovisuals (ràdio i televisió), n'hem de destacar fonamentalment una, que és òbvia però que cal tenir en compte en tot moment: els missatges de premsa són per ser llegits, mentre que els de la ràdio i la televisió són per ser escoltats.

1.4. Els mitjans de comunicació escrits (premsa i multimèdia)

Els mitjans de comunicació escrits tenen l'avantatge que la recepció és reposada, que el lector en pot marcar el ritme de lectura. La premsa ens permet fer una lectura reflexiva. Per tant, la redacció de notícies per als diaris ens dóna un marge més ampli de complexitat a l'hora d'utilitzar la llengua. El redactor juga amb l'avantatge, no gens negligible, que el lector podrà tornar enrere si perd el fil de la informació o si algun aspecte no li ha quedat del tot clar en una primera lectura.

Igualment, la premsa, per la seva dependència de la llengua escrita, no genera tantes dificultats a l'hora de fixar-ne el model d'estàndard. Així i tot, convé no confondre varietat estàndard amb varietat literària. Mentre la varietat literària, com a vehicle i objecte de la creació artística, ens permet un ventall molt ampli de «llicències lingüístiques», l'estàndard és una varietat més neutra. I en el cas dels mitjans de comunicació, l'estàndard cerca complir la funció bàsica de ser eficaç per a la comunicació.

Però, tot i la solidesa de l'estàndard escrit, en aquest manual trobareu resposta a alguns dels interrogants més freqüents que es plantegen els periodistes a l'hora de redactar les notícies.

1.5. Els mitjans de comunicació orals (ràdio i televisió)

Els anomenats mitjans de comunicació audiovisuals tenen com a característiques específiques la gran incidència social, la diversitat dels receptors, la impossibilitat de repetir el missatge i de reflexionar-hi, la limitació de temps i el suport de la imatge i del so.

Un dels primers aspectes que hem de tenir en compte quan parlem de mitjans audiovisuals és la seva pròpia naturalesa. Els mitjans audiovisuals arriben a tota la població, per tant, a l'hora de fixar el model de llengua hem de tenir en compte aquesta diversitat de públic. Haurem de trobar l'equilibri perquè els missatges siguin acceptats i entesos per la major part dels receptors.

A més a més, no oblidem que els espectadors, els oients, els receptors en definitiva, només podran escoltar el missatge una vegada. Una frase poc clara o una paraula imprecisa poden confondre el receptor, que no tindrà oportunitat de tornar enrere. L'espectador o l'oient han de captar el missatge tan bon punt l'escolten.

Tampoc no oblidem que el periodista televisiu està limitat pel temps. És per aquest motiu que la tècnica d'estalvi de paraules en cada oració és imprescindible, i d'aquí la necessitat que la llengua sigui concisa i concreta. En molt poc temps s'han d'explicar moltes de coses.

1.6. L'actitud lingüística en els mitjans de comunicació audiovisuals

En els mitjans amb voluntat de ser en català en tota la seva programació o en alguns programes, a part de la tria del model de llengua també és necessari controlar que la presència d'altres llengües no suplanti innecessàriament la llengua que defineix l'emissora o el programa.

En aquest sentit, les indicacions següents tracten de millorar la coherència en alguns usos lingüístics que, massa sovint, es desatenen, i això té conseqüències contraproductives per als objectius lingüístics i comunicatius dels mitjans: les entrevistes, les taules rodones, els especialistes col·laboradors habituals, il·lustracions i fons musicals, imatges informatives, publicitat, actuacions externes i funcionament intern.

1. Les entrevistes

1a. Les persones entrevistades poden ser-ho:

- a. A títol personal (esportistes, artistes, polítics, testimonis únics, etc.). En aquest cas, les característiques personals de tipus lingüístic de l'entrevistat determinaran l'ús de les llengües (vegeu 1b).
- b. Com a representants d'organitzacions, institucions, professions, rols socials, membres del col·lectiu de testimonis d'un fet, etc. Com a criteri general i sempre que sigui possible, s'ha de procurar que el representant entrevistat pugui expressar-se en català o, com a segona opció, que hi pugui entendre les preguntes de l'entrevistador.
- c. Escollits a l'atzar al carrer, a un establiment, a un espectacle... En aquest cas, s'ha de procurar que hi hagi una proporció significativa d'entrevistats/enquestats que responguin en català. Si es tracta d'una sèrie de persones a les quals formulen la mateixa pregunta, quan s'inclogui en la seqüència és suficient que sigui en català. Els entrevistadors, d'entrada, sempre han de formular les preguntes en català i, encara que els responguin en una altra llengua, si hi ha hagut comprensió han de continuar preguntant en català; només han de canviar de llengua quan percebin que no hi ha comprensió o quan la persona entrevistada ho explicita.

1b. Segons les característiques de la persona entrevistada, ens podem trobar en les situacions següents:

- a. Entrevistador i entrevistat saben català, encara que no sigui la llengua habitual de l'entrevistat. L'entrevista s'ha de realitzar en català.

Si es tracta d'entrevistats catalanoparlants que en alguna roda de premsa responen en castellà, s'haurien d'obtenir declaracions en català per incorporar a les notícies (si es fan com a apartats, poden ser un recurs per obtenir imatges i declaracions exclusives).

- b. L'entrevistat no es pot expressar en català però l'entén.

En aquest cas, l'entrevistador pot parlar en català i l'entrevistat respondre en la llengua que li vagi més bé. D'aquesta manera, la conversa pot ser fluida i esdevenir normal, no marcada.

c. L'entrevistat no entén el català. En aquest cas, segons com es realitzi l'entrevista (en directe o enregistrada), hi ha diverses solucions:

- L'entrevistador, fora d'enregistrament, fa les preguntes en una llengua que sigui comprensible per a l'entrevistat i després, enregistrant, les formula en català.
- Només es reproduïxen les respostes de l'entrevistat, les preguntes —si amb les respostes es poden sobreentendre— s'ometen.
- L'entrevistat disposa d'un suport de traducció simultània.

1c. Respostes d'entrevistadors que parlen en altres llengües o talls de veu/imatges en què algú s'expressa en una altra llengua.

- a. L'altra llengua és el castellà. S'ometen les respostes o talls de veu sense traduir (ni oralment ni per escrit). El caràcter oficial del castellà —a més de la realitat sociolingüística— justifica aquest criteri.
- b. Altres llengües. Se n'ha de fer traducció al català, oral (superposada a la veu original) o escrita (mitjançant subtítols o altres sistemes equivalents). Si es tracta de respostes breus, prou transparents des del català, es pot prescindir de la traducció. Cal evitar que aquestes traduccions es facin al castellà.

2. Els participants en taules rodones

2a. Les taules rodones, les tertúlies, etc. s'han de desenvolupar sempre en català. El moderador s'ha d'expressar en català en tot moment; els participants s'han d'expressar en català si ho poden fer i, si no, com a mínim l'han d'entendre per evitar que l'acte deixi de ser en català. En casos excepcionals, en què algun dels participants o el convidat

no pugui entendre el català, s'ha de recórrer a la traducció simultània. El moderador, quan vegi que els participants que s'expressen en català passen a utilitzar una altra llengua (normalment serà el castellà), en les rèpliques als que hi utilitzen aquesta altra llengua, ha de fer intervencions estratègies per reconduir la conversa a l'ús del català.

- 2b. Quan un dels participants no utilitza el català, els criteris de traducció per als oients (o per a altres participants) han de ser els expressats a 1c.

3. Els col·laboradors i especialistes habituals

- 3a. Com a norma habitual han de parlar en català, amb un nivell de correcció i d'adequació de registre d'acord amb els criteris del mitjà. Aquest ha de ser un mèrit preferent a l'hora d'escollir-los.
- 3b. Excepcionalment, els col·laboradors i especialistes que no puguin expressar-se en català l'han d'entendre, i les interaccions amb ells dels locutors o presentadors del programa en què intervinguin han de ser en català.

4. Il·lustracions i fons musicals

S'ha de tenir com a criteri preferent habitual l'elecció d'il·lustracions i fons musicals que siguin interpretats en llengua catalana.

5. Imatges informatives

En les notícies en què la llengua no sigui l'objecte, sempre s'ha de donar preferència a les imatges i als testimonis en què, si n'hi ha versió catalana, aparegui aquesta llengua: fragments de pel·lícules, edicions de llibres, traduccions, cartells informatius (rebaixes, indicadors, etc.).

6. Publicitat

Encara que la llengua de tria de la publicitat sigui decisió de

l'anunciant, els mitjans de comunicació en català, sobretot els de titularitat pública, hi han de promoure la normalització de l'ús del català, no sols per l'homogeneïtat que suposa en el mateix mitjà sinó perquè així s'afavoreix la creació de publicitat en català o l'existència de versions en aquesta llengua dels anuncis.

7. Publicitat i actuacions externes del mitjà en català i funcionament intern

Les campanyes de promoció del mitjà, els anuncis, les ofertes de feina, s'han de fer en català. Igualment, les actuacions administratives i laborals internes han de ser en català.

La redacció de la notícia

2. La redacció de la notícia

Ja hem dit que no és el mateix redactar una notícia per a un diari que per a una televisió o per a una ràdio. Aspectes com la immediatesa, l'oralitat, la limitació de temps o la utilització d'un determinat suport ja ens obliguen a situar-nos d'una determinada manera a l'hora de redactar.

Però el que és comú a tots els mitjans, i el pas previ abans de començar a redactar, és saber exactament quin missatge volem transmetre, quins fets volem explicar, quins són els nostres destinataris i quins aspectes inclourem a la notícia i quins ometrem.

Definir el públic de la notícia ens facilitarà la tasca de selecció de les dades i ens ajudarà a diferenciar allò que és essencial d'allò que és prescindible. No tractarem els temes de la mateixa manera per a una revista local d'àmbit municipal que per a un informatiu de televisió d'àmbit comarcal o per a un informatiu d'àmbit nacional. Segurament, en el primer cas incidirem en aspectes molt locals del poble, mentre que en el segon cas haurem de cercar els aspectes que puguin interessar els habitants de tota la comarca i en el tercer cas ja haurem de seleccionar la informació en funció dels interessos generals de tots els habitants d'un mateix país.

Hem de tenir en compte que un factor que ens limitarà la redacció de la notícia serà disposar o no d'imatges i so, en el cas dels mitjans audiovisuals, i de fotografies i gràfics, en el cas de la premsa.

També hem de recordar que l'excés d'informació acaba provocant l'efecte contrari, la desinformació. Aquesta advertència convé que sigui respectada estrictament en el cas dels mitjans audiovisuals. La presència de més de dues informacions en una notícia provoca la dispersió del missatge, i per tant fracassarà l'objectiu principal de l'informador. No cal dir que quan hi ha més d'una idea a la mateixa notícia, aquestes idees han d'estar relacionades.

Seguint aquesta norma bàsica, per tant:

No direm: *li han concedit el premi Nobel de literatura, a l'escriptor rus, per la gran qualitat de la seva obra, que en l'actualitat viu a Calcuta, on desenvolupa una tasca de suport a una ONG...* 😊

Podem dir: *el jurat ha concedit el premi Nobel de literatura a l'escriptor rus per la gran qualitat de la seva obra. El premiat viu actualment a Calcuta, on col·labora amb una ONG...* 😊

2.1. L'estil: claredat, coherència, concisió, concreció i simplicitat. Els clixés

L'estil dels mitjans de comunicació ha de ser, com recomanen els manuals de periodisme, clar, coherent, concís, concret i senzill, especialment als mitjans audiovisuals. Per aconseguir-ho, hem d'organitzar la informació de manera lògica, fer servir paraules entenedores, concises i concretes. Pel que fa als mitjans audiovisuals, hem d'aconseguir un llenguatge adequat als mitjans, amb preferència per les formes més naturals i clares de la llengua parlada.

Claredat

La funció principal dels periodistes és comunicar, i per tant la claredat ha de ser un requisit indispensable per exercir correctament l'ofici. Sovint, però, sentim frases molt complicades que es podrien expressar de forma molt més senzilla. Evitem, en llenguatge periodístic, l'ús de les perfrasis, usar moltes paraules en lloc d'usar-ne poques i més precises, i l'ús d'eufemismes.

Exemple:

No direm: *l'antic cine Born es respectarà pel que fa a la façana exterior en les obres de remodelació per convertir-lo en una de les botigues més emblemàtiques d'una coneguda marca de roba* ☹

Podem dir: *la nova botiga de roba en què es convertirà l'antic cine Born respectarà la façana exterior de l'edifici* 😊

Coherència

És fonamental que relacionem bé els elements de la frase i les frases entre si perquè ens quedi un text coherent.

Exemple:

No direm: *el conductor va atropellar un nin que va morir en l'accident i va fugir* ☹

Podem dir: *el conductor va fugir després d'atropellar un nin que va morir en l'accident* 😊

Concisió

Si podem explicar una idea amb una paraula, no n'hem de fer servir dues. Moltes de vegades els tòpics periodístics, dissortadament tan arrelats, ens impedeixen aplicar l'estil més adequat.

Evitem l'abús d'expressions del tipus: *perdre la vida, causar ferides, prestar declaració, dipositar la papereta del vot, ha expressat la necessitat que...*, i utilitzarem les formes més senzilles: *morir, ferir, declarar, votar, ha dit que...*

Exemples:

No recomanable: *en l'enfrontament entre els soldats palestins i israelians han perdut la vida dotze persones i una trentena més han resultat ferides* ☹

Recomanable: *en l'enfrontament entre soldats palestins i israelians han mort dotze persones i trenta més han resultat ferides* ☺

No recomanable: *els veïns es queixen de la manca de celeritat de les obres* ☹

Recomanable: *els veïns es queixen de la lentitud de les obres* ☺

Concreció

Per aconseguir un text clar i concret no hem d'abusar dels conceptes abstractes, i sempre que sigui possible hem de triar verbs en lloc de nominalitzacions innecessàries. Tot i que els exemples següents són gramaticalment correctes en tots dos casos, la forma recomanada és més eficaç des del punt de vista del llenguatge periodístic.

Exemples:

Poc recomanable: *demanen l'adequació de l'hospital a la normativa europea* ☹

Recomanable: *demanen que l'hospital s'adapti a les normes europees* ☺

Simplicitat

La funció del periodista és transmetre la informació sobre la realitat de la manera més senzilla i entenedora possible; per tant, és fonamental que quan tractem informacions sobre temes

especialitzats, mèdics, científics i tècnics en general, adaptem, tant com sigui possible, el llenguatge especialitzat al llenguatge més habitual. Aquesta recomanació és especialment important per als mitjans audiovisuals, perquè si l'espectador no entén algun terme o si no l'ha captat amb claredat, no té l'oportunitat de fer una pausa i consultar-ne el significat.

Exemples:

No recomanable: *el resultat de l'accident va ser l'ingrés d'un home de trenta-sis anys, amb diagnòstic de forta contusió cranial* ☹

Recomanable: *l'accidentat, un home de trenta-sis anys, va ingressar a l'hospital amb un fort cop al cap* ☺

No recomanable: *la peritonitis aguda que patia la dona obligà els metges a practicar-li una intervenció d'urgència que acabà amb resultat de mort* ☹

Recomanable: *la dona, que tenia l'apèndix inflammat, va morir després de ser operada d'urgència* ☺

Pel que fa al lèxic del gènere periodístic, hem d'insistir en la necessitat que sigui senzill i planer. Per tant, evitarem arcaïsmes, cultismes i tecnicismes innecessaris. Mots com *àdhuc, quelcom, hom, llurs, ambdues, sengles...* en general no són apropiats.

Exemples:

Evitarem: *hom pensa que la pujada de preus no afectarà el consum* ☹

Direm: *els economistes pensen que la pujada de preus no afectarà el consum* ☺

Evitarem: *l'oposició creu que en aquest projecte hi ha quelcom que no encaixa* ☹

Direm: *l'oposició creu que en aquest projecte hi ha alguna cosa que no encaixa* ☺

Evitarem: *tots els grups hi estan d'acord, àdhuc els que més s'oposaven a la llei* ☹

Direm: *tots els grups hi estan d'acord, fins i tot els que més s'oposaven a la llei* ☺

Els clixés

Els clixés són expressions o frases usades amb tanta d'insistència que ja han perdut el sentit. L'ús dels clixés a les informacions lleva qualitat al text, no aporta informació, complica les frases i sovint emmascara una falta de rigor informatiu.

Uns dels clixés més utilitzats, sovint calcats del castellà, i que convé evitar són: *hem de recordar, com deveu recordar, són a la recta final, el pessimisme és la nota predominant, en un ambient de calma tensa, el punt més calent, el punt àlgid, protagonitzar, evolucionar favorablement, en el marc incomparable, la prioritat número u, etc.*

Exemples:

Poc recomanable: *un cop acabada la sessió parlamentària, els diputats protagonitzaren una protesta contra l'actitud del president en la seva moderació del debat ☹*

Recomanable: *un cop acabada la sessió parlamentària, els diputats protestaren contra el president per la manera de moderar el debat ☺*

Poc recomanable: *els treballadors protagonitzaren dues jornades de vaga, que acabaren amb aldarulls i enfrontaments amb la policia ☹*

Recomanable: *els treballadors feren dos dies de vaga i s'enfrontaren amb la policia ☺*

Poc recomanable: *els ferits a l'atemptat de l'11-M evolucionen favorablement ☹*

Recomanable: *els ferits a l'atemptat de l'11-M milloren ☺
milloren els ferits a l'atemptat de l'11-M ☺*

Poc recomanable: *la regata tindrà lloc en el marc incomparable de la badia de Palma ☹*

Recomanable: *la regata serà a la badia de Palma ☺*

Poc recomanable: *la prioritat número u del govern és garantir les pensions ☹*

Recomanable: *la prioritat del govern és garantir les pensions ☺*

2.2. La frase

La frase o l'oració és la unitat d'organització del text. Si les frases estan ben elaborades, el conjunt del text en sortirà reforçat. El primer pas per escriure un text clar i ordenat és haver entès perfectament la informació que hem de transmetre. Si arribam a la redacció amb les idees poc clares, difícilment serem capaços d'exposar-les de forma senzilla, entenedora i coherent. La incorporació de noves tecnologies ha facilitat molt la feina dels redactors, que poden refer un text fins que en queden satisfets.

2.2.1. L'orde lògic

Una pràctica indispensable per escriure frases correctes i senzilles és seguir l'orde lògic de l'oració. Això vol dir que la millor estructura per elaborar frases és començar pel subjecte, seguit del verb i dels complements.

Aquest orde tan senzill és el que impera a la base de la comunicació verbal. Si seguim aquesta estructura, farem frases simples, i això redundarà en benefici d'un estil clar i directe. És important dir el subjecte de la frase i repetir-lo sovint: l'espectador ha de tenir clar de qui i de què es parla.

Exemples:

Els soldats nord-americans han entrat avui migdia a la ciutat de Bagdad. Els membres de l'exèrcit nord-americà han estat rebuts per la població amb fredor i no s'han produït mostres d'eufòria com preveia el govern dels Estats Units

*Un equip de científics alemanys han descobert que hi va haver
subjecte verb
vida a Mart fa set-cents milions d'anys
complement directe*

*Les classes tornaran a començar a l'escola de Breslau, dues
subjecte verb complement
setmanes després dels atemptats
complement*

A vegades, per conveniència de la informació, podem avançar els complements de temps o de lloc a la primera posició, per evitar crear sensació d'intranquil·litat o desorientació en els receptors.

A Nova Delhi, un cotxe bomba ha esclatat al centre de la ciutat
complement subjecte verb complement
i han mort centenars de persones
verb complement

2.2.2 Els components: els adjectius, els verbs, els adverbis i les preposicions

Els adjectius

Tot i que ja hem explicat que el llenguatge informatiu té tendència a ser neutre, els adjectius qualitatius tenen importància en aquells mitjans en què no hi ha el suport de la imatge televisiva o de la fotografia, és a dir, en mitjans escrits i, especialment, a la ràdio. Amb la imatge ja es perceben fets físics com els colors, les mides, etc., però també es pot percebre el dolor, la por, l'alegria, la fam, la misèria, etc. Aquests fets físics i psíquics s'han de descriure amb paraules en tots els mitjans que no tenen el suport de la imatge, i en aquest cas la importància de l'adjectiu és evident, ja que ens ajuda a determinar amb precisió la magnitud de la informació.

Hem de recordar, però, que els adjectius que feim servir en situacions comunicatives formals, com els telediaris, els reportatges, etc., generalment impliquen que han de transmetre la informació de manera objectiva, i per tant es tracta d'una informació caracteritzada per la neutralitat emotiva, personal. L'informador es limita a exposar o explicar una situació amb la màxima objectivitat possible, tal com l'ha vista el periodista que ha redactat la notícia o el reportatge. En canvi, els adjectius que generalment s'usen en situacions comunicatives guiades per un presentador, semicontrolades, per dir-ho d'alguna manera, en què participen altres persones, com pot ser un programa d'opinió o de tertúlia, impliquen les emocions i els punts de vista de les persones assistents; per tant es tracta d'una informació mediatitzada per un presentador, que pot controlar o guiar els continguts, però no la manera d'expressar-los els altres participants. Per això ens trobarem frases carregades de

connotacions personals, verbs utilitzats sovint en primera persona, un lèxic probablement més subjectiu que objectiu, etc.

D'acord amb el que acabam de dir, el llenguatge informatiu no requereix gaire adjectius. Ja hem dit que en escriure per a la premsa utilitzam un llenguatge més aviat asèptic. En el cas de la televisió la utilització d'adjectius encara és més reduïda, sobretot perquè la imatge i el so ja aporten la informació que expressariem amb els adjectius i perquè és competència de l'espectador treure les conclusions dels fets que el periodista exposa. El bon periodista audiovisual només ha de facilitar la informació que l'espectador no pot veure ni sentir.

Expressions del tipus *a la manifestació hi havia molta de gent, brutal atemptat, incendi espectacular, catàstrofe d'enormes dimensions...* no tenen sentit en el llenguatge audiovisual si tenen el suport de la imatge i acaben convertint-se en clixés que no aporten més informació.

Malgrat tot, no volem dir que el llenguatge informatiu no pugui utilitzar adjectius quan realment convengui. En casos com els següents veurem la importància d'un adjectiu (qualitatiu o classificador) ben utilitzat.

Exemples:

l'home més vell de les Balears és menorquí (qualitatiu)
la dona més alta del món és avui a Barcelona (qualitatiu)
la primera ciutat espacial de la història serà construïda l'any 2009 (classificador)

Utilitzarem els adjectius amb mesura i evitarem col·locar-los davant el substantiu perquè suposen més subjectivitat; els epítets els deixarem per a la creació literària.

Exemples:

Poc recomanable: *una decisió de greus conseqüències* ☹

Recomanable: *una decisió de conseqüències greus* ☺

Poc recomanable: *una complicada trama* ☹

Recomanable: *una trama complicada* ☺

Els verbs

Els verbs descriuen els fets i generalment ens en donen la informació principal. Recordem que a l'hora d'escriure una notícia sempre és millor usar un verb que una substantivació o un adjectiu. És fonamental triar els verbs que ens donen un significat precís. Per aconseguir frases senzilles i clares, sempre és més recomanable usar un verb simple que una perífrasi.

Exemples:

ha entrat en un punt mort _____ s'ha estancat
té tendència a empitjorar _____ empitjora
li han practicat una operació _____ l'han operat
l'aflluència de públic ha estat escassa _____ hi ha anat poc públic
prestar declaració _____ declarar

Quant als temps verbals que s'utilitzen més en el llenguatge informatiu, tenim: el *present* –generalment els mitjans de comunicació cerquen la immediatesa–, el *futur* –sovint avançam fets que encara no han passat– i el *perfet* –el concepte de passat en comunicació sempre sol fer referència a un passat recent.

Sempre que sigui possible, i especialment als mitjans orals, convé que utilitzem el present, perquè és el que es correspon amb els fets que explicam. Un temps verbal que podem reforçar, sense abusar-ne, amb expressions del tipus: *en aquest moment, ara mateix*, etc. Són elements que ens ajudaran a crear el clima adequat per al mitjà audiovisual i també a captar l'atenció dels receptors sobre els fets que passen en aquell moment.

Exemples:

en aquests moments, al Consolat de Mar, el president explica els motius de la seva dimissió
ara mateix el Parlament balear vota la investidura del president

En el cas dels titulars sempre és recomanable parlar en present.

Exemple:

Poc recomanable: *la policia ha detingut una banda de narcotraficants, a Galícia ☹*

Recomanable: *la policia deté una banda de narcotraficants a Galícia ☺*

Pel que fa a l'ús del futur, en el llenguatge informatiu és un recurs molt útil per captar l'atenció dels espectadors i ens ajuda a actualitzar fets que ja han passat.

Exemple:

Poc recomanable: *ahir ENDESA va decidir pujar el preu de l'electricitat, una pujada que serà efectiva a partir de la setmana que ve* ☹

Recomanable: *el preu de l'electricitat pujarà la setmana que ve, segons ha decidit ENDESA* ☺

Els adverbis

Convé reduir l'ús dels adverbis si no aporten informació rellevant. Alguns casos freqüents d'utilització inadequada dels adverbis són aquests:

destruir completament, aturar completament, estrictament prohibit, valorar positivament, resumir breument...

D'una forma especial, no hem d'abusar dels adverbis acabats en *-ment* quan la llengua oral ens ofereix altres possibilitats.

essencialment = sobretot

solament, únicament, exclusivament = només, sols

possiblement = potser

evidentment = és clar

actualment = avui, ara

completament, totalment, definitivament, plenament, íntegrament... = del tot

seguidament = després, tot seguit

ràpidament = de pressa

Exemples:

Podem dir: *la víctima va insistir que estava totalment i*

absolutament segura que el delinqüent... 😊

Però millor: *la víctima va insistir que estava segura que el delinqüent...* 😊

Podem dir: *la presidenta ha inaugurat recentment l'exposició...* 😊

Però millor: *la presidenta ha inaugurat fa poc l'exposició...* 😊

Recordem que no convé començar una informació amb l'adverbi temporal *ahir*.

Exemple:

Poc recomanable: *ahir la Universitat va anunciar que redactaria uns nous Estatuts* 😊

Recomanable: *la Universitat redactarà uns nous Estatuts* 😊

Quan sigui indispensable utilitzar adverbis acabats en *-ment* i n'haguem d'usar dos de seguits, convé recordar que els hem de dir tots dos sencers o bé hem de suprimir la terminació del segon. És incorrecte suprimir la terminació *-ment* del primer.

No direm: *humil i pacíficament* 😊

Direm: *humilment i pacíficament* o *humilment i pacífica* 😊

Per tant, hem d'anar alerta a construir frases com aquesta:
el conseller de Mobilitat va afirmar clara i rotundament que no apujarà els preus dels bitllets 😊

Que podem substituir per frases com:

el conseller de Mobilitat va afirmar clarament i rotundament que no apujarà els preus dels bitllets 😊

el conseller de Mobilitat va afirmar de manera clara i rotunda que no apujarà els preus dels bitllets 😊

el conseller de Mobilitat va afirmar de manera rotunda que no apujarà els preus dels bitllets 😊

Les preposicions

Usarem preposicions simples, sempre que sigui possible, en lloc de locucions del tipus *a nivell de*, *per tal de*, *amb la intenció de*, etc.

Exemples:

Evitem: *els bombers treballaren durant hores per tal d'apagar*

l'incendi ☹

Direm: *els bombers treballaren durant hores per apagar l'incendi ☺*

Evitarem: *l'increment del plus d'insularitat dels funcionaris es debatrà a nivell sindical ☹*

Direm: *l'increment del plus d'insularitat es debatrà entre els sindicats ☺*

2.2.3. La veu passiva

En general, els subjectes de les oracions, tant en construccions actives com en construccions passives, formen part de la informació sabuda pel receptor, indica el tema de què parlam.

Si en una informació parlam d'un primer ministre, podem dir, per exemple:

El primer ministre ha visitat el camp de refugiats.

Però si el tema de la notícia és el camp de refugiats, és millor que aquest sintagma sigui el subjecte, i ho pot ser d'una construcció passiva (a) o d'una construcció activa (b)

- a) *El camp de refugiats ha estat visitat per diversos representants de l'ONU.*
- b) *El camp de refugiats ha rebut la visita de diversos representants de l'ONU.*

En llenguatge informatiu, se sol recomanar usar, sempre que sigui possible, construccions en veu activa. Per exemple, normalment serà més recomanable «*El conseller de Turisme ha rebut un grup d'hotelers*» que «*Un grup d'hotelers ha estat rebut pel conseller de Turisme*». O «*Una banda de narcotraficants ha estat detinguda per la policia, a Galícia. Es tracta d'una acció sense precedents...*» és més poc recomanable que «*La policia ha detingut una banda de narcotraficants a Galícia. Es tracta d'una acció sense precedents...*».

Però convé usar la veu passiva quan el que seria el complement directe de l'oració és el tema de la notícia, el referent que és sabut tant per l'emissor com pels destinataris. Per això és millor dir «*Sofia Loren ha estat segrestada*» que «*Han segrestat Sofia Loren*».

2.2.4. Les frases negatives

Un altre aspecte que hem de tenir en compte és l'ús de les frases negatives. En el llenguatge informatiu sempre és més recomanable parlar de forma positiva, ja que ens referim a coses que passen.

Exemples:

Poc recomanable: *la no disposició dels sindicats a negociar* ☹

Recomanable: *la negativa dels sindicats a negociar* ☺

Poc recomanable: *la xiulada i la mocadorada tampoc no han estat absents avui a l'estadi* ☹

Recomanable: *avui també hi ha hagut xiulada i mocadorada a l'estadi* ☺

Evidentment, hi ha casos en què el *no* precisament és allò que és notícia.

Exemples:

el lladre no haurà de tornar a la presó

els pensionistes no hauran de pagar el bitllet de l'autobús

2.2.5. La doble negació

A les frases negatives quan *mai*, *res*, *ningú*, *cap*, *pus*, *enlloc*, *tampoc* i *gens* van darrere el verb, sempre hem de reforçar la negació amb la partícula *no*.

Exemples:

no sap mai què li demanen

en el moment de l'explosió no hi havia ningú a la sala

el seu testimoni, no el creu ningú

Si *mai*, *res*, *ningú*, *cap*, *pus*, *enlloc*, *tampoc* i *gens* van davant el verb, la presència de la partícula *no* és optativa, si bé és considerada més formal:

Exemples:

mai (no) sap què li demanen

en el moment de l'explosió ningú no havia pogut sortir de la sala

ningú (no) creu el seu testimoni

Però és obligatori l'ús de *no* en contextos que expressen dubte, interrogació o condició, quan *mai, res, ningú, pus, cap, enlloc* i *gens* van davant el verb i l'oració és negativa.

Exemple:

si cap partit no treu majoria, s'hauran de fer pactes de govern (si no treu majoria cap partit...)

Si l'oració no és negativa, no ha de dur la partícula *no*:

si cap partit treu majoria, governarà sense pactes (si un partit treu majoria...)

2.2.6. Les xifres

Un altre aspecte que pot complicar la comprensió del missatge, especialment en els mitjans audiovisuals, són les informacions que inclouen dades numèriques. En aquests casos es recomana arrodonir les xifres.

Exemple:

Poc recomanable: *a les Balears el nombre de desocupats és de 6.823*

Millor: *a les Balears hi ha prop de set mil desocupats*

2.3. La coordinació i la subordinació

En el llenguatge informatiu la subordinació ha de ser utilitzada amb moderació, especialment en textos orals. L'acumulació de frases subordinades, especialment entre el subjecte i el verb, dificulta la comprensió del missatge central.

Exemple:

Evitem: *el titular del jutjat d'instrucció número tres de Palma ha decidit posar l'acusat en llibertat condicional després que la defensa al·legàs que l'acusat, les inicials del qual són B. P. i té quaranta-tres anys d'edat, no actuà amb premeditació i que ho va fer sota els efectes de l'alcohol... ☹*

Direm: *un jutge de Palma ha decidit deixar l'acusat en llibertat condicional perquè no actuà amb premeditació, sinó pels efectes de l'alcohol que en el moment dels fets havia begut. L'acusat és un home de quaranta-tres anys i les seves inicials són B. P... ☺*

Els articles i els pronoms

3. Els articles i els pronoms

3.1. L'article

3.1.1. L'article salat i l'article literari

En el parlar de les Balears sempre hi ha hagut dues sèries d'articles: l'article literari i l'article salat.

En llenguatge escrit i en llenguatge oral formals, a les Illes Balears sempre s'ha d'utilitzar l'article literari. Per tant, en totes les situacions comunicatives formals no espontànies com informatius, reportatges, publicitat, etc., sempre s'ha d'usar l'article estàndard (*el, la, els, les*), que és el que la tradició pròpia ha triat des del segle XIII fins avui.

En llenguatge escrit formal sempre s'ha utilitzat l'article literari.

Formes de l'article literari

	singular	plural
masculí	e l/l'	e ls
femení	l a/l'	l es

Formes de l'article salat

	singular	plural
masculí	e s/s'/so	e s/sos
femení	s a/s'	s es

La forma *es* del masculí plural davant mot començat amb vocal es pronuncia *ets* a Mallorca i a Menorca. *So* i *sos* s'utilitzen darrere les preposicions *amb* i *en* a Mallorca i a Eivissa.

Exemples:

*anaven pertot **amb so** carro*
*anirem a Manacor **amb so** tren*
*no pensava **en so** teu germà*

En llenguatge oral informal es pot utilitzar l'article salat, però no oblidem que hi ha determinades construccions que només admeten el literari tant en situació formal com informal:

a) Quan deim les hores: *la una, les dues, les tres...*

- b) Davant els noms dels equips esportius: *el Mallorca, el Saragossa, l'Sporting Maonès, la Societat Esportiva Eivissa, el Santa Eulària, el Drac Inca, el Constància*, etc. (Vegeu l'apartat 11.1. *Els equips esportius*.)
- c) Davant determinades sigles: *el PP, el PSOE, el PSM, l'OCB, la UIB, l'ONU*, etc. (Vegeu l'apartat 10.2.1. *Les sigles*.)
- d) En topònims com: *la Trapa, l'Horta* (Sóller), *la Mola* (Formentera), *la Bonanova, el Terreno, la Real* (Palma), *l'Havana, l'Índia, el Japó, l'Argentina, l'Uruguai, el Brasil, el Marroc, el Canadà...* (Vegeu l'apartat 9. *Els topònims, els antropònims i els gentilicis*.)
- e) En determinades expressions temporals: *l'endemà, a l'instant, al punt, a l'acte, el dia d'avui, la setmana que ve, l'any 29, l'any passat, l'any que ve, un pic l'any, l'any tirurany, a la mala hora...*
- f) En expressions de manera: *a les fosques, a la fresca, a les bones, a les males, a les totes, a l'ampla, a l'antiga, a la francesa, a la marinera, a la baixa...*
- g) En expressions de lloc: *a la dreta, a l'esquerra, a l'aire, a la quinta forca...*
- h) En expressions de quantitat: *a la plena, a la menuda, a l'engròs, la resta, el doble, la quarta...*
- i) Davant alguns noms d'edificis o d'institucions —o d'edificis amb noms d'institucions: *la Seu, l'Almudaina, el bisbat, la Misericòrdia, la Sang, la Puresa, la Catedral* (Eivissa), *Cal Bisbe, la Cúria, l'Audiència, la Sala, la Criança...* Seria una mostra d'actualització d'aquesta regla —noms d'institucions amb article formal— aplicar l'article literari, no tan sols a les institucions antigues, sinó també a les noves: *el Consell, el Parlament, el Govern*.
- j) Davant certs noms de lloc o conceptes únics dins el context geofísic-social: *el cel, el món, la mar, la pagesia, la Rambla, la mort, la Terra, el rei, la reina, els reis...*
- k) Davant noms de determinats objectes, espais o conceptes

religiosos: *el cor* (de les esglésies), *el purgatori*, *l'infern*, *l'altar major*, *l'orgue*, *la Passió*, *la sagristia*, *l'Ofici*, *l'Oferta*, *la comunió*...

- l) Davant el nom de certes dignitats i festes religioses: *el papa*, *el bisbe*, *el Bon Jesús*, *el dimoni*, *el pare prior*, *el pare abat*, *el pare Batllori*, *l'àngel de la guarda*, *l'Esperit Sant*, *l'arcàngel Gabriel*, *la Mare de Déu*, *la mare abadessa*, *la mare superiora*, *la Puríssima*, *l'Ascensió*, *el Ram*, *els Reis*, *les Verges*...
- m) En molts de noms de productes del camp: *blat de les Índies*, *peres de la nau*, *figues de la senyora*, *herba del bon pastor*...
- n) En expressions marineres: *pescar al bou*, *pescar a la fluixa*, *anar a la vela*...
- o) En certes frases fetes i locucions: *a l'estaqueta*, *fer les amèriques*, *blanc com la neu*, *embullar la troca*, *net com la plata*, *fer la bona*, *donar les gràcies*, *un greu de l'ànima*, *fer mal a la vista*, *tota la santa nit*, *per l'amor de Déu*...
- p) Davant el nom dels punts cardinals: *el nord*, *el sud*, *l'est*, *l'oest*, *el sud-est*, i en expressions com: *perdre el nord*.
- q) Davant tractaments com: *l'excel·lentíssim*, *el senyor*, *l'il·lustríssim*, etc.
- r) Davant noms d'embarcacions i aeronaus: *el Balear*, *el Titanic*, *el Grand Voyager*, *el Ciutat de Sevilla*, etc.

3.1.2. L'article personal

A les illes Balears predomina l'ús de l'article personal *en* i *na* en situacions informals. Normalment no s'ha d'utilitzar en llenguatge formal oral o escrit, especialment en textos informatius o expositius.

Exemples:

No direm: *en Zapatero no dona suport a en Bush* ☹

Direm: *Zapatero no dona suport a Bush* ☺

No direm: *en Maragall impulsa l'Euroregió* ☹

Direm: *Maragall impulsa l'Euroregió* ☺

En canvi, en podem fer ús, en llenguatge informal, davant noms de pila, cognoms, malnoms catalans i noms estrangers:

Exemples:

en Jaume, n'Aina, en Piris, en Lliteres, en Taleca, na Pentina, na Merkel, en Tom Cruise, na Kidman...

També s'utilitza l'article personal davant noms d'animals o d'objectes personificats: *na Bruixa, n'Eloi* (la campana més gran de la Seu), *en Figuera* (el rellotge de Cort), *na Burguesa* (serra).

3.2. Els pronoms personals

Pel que fa a l'ús dels pronoms personals forts (*jo, mi, tu, ell, ella, nosaltres, vosaltres, ells, elles*), hi ha quatre formes que varien segons els usos formals o informals i, per tant, hi haurem de parar esment de manera especial.

És el cas de la dualitat *nosaltres, vosaltres* i les respectives variants dialectals de cada illa: *noltros, voltros; naltrus, valtrus; noltrus, voltrus*.

En situacions comunicatives formals només utilitzarem les formes *nosaltres* i *vosaltres*. Per a les situacions comunicatives informals podem fer ús de les formes dialectals pròpies de cada illa.

Pel que fa als pronoms de primera persona singular *jo* i *mi*, utilitzarem sempre la forma *mi* en situacions formals quan va darrere les preposicions *a, amb, en, de, per, per a*.

Exemples:

No direm: *han organitzat la festa per a jo* ☹️

Direm: *han organitzat la festa per a mi* 😊

No direm: *m'ho diu a jo* ☹️

Direm: *m'ho diu a mi* 😊

No direm: *pensa en jo* ☹️

Direm: *pensa en mi* 😊

No direm: *no té res a dir de jo* ☹️

Direm: *no té res a dir de mi* 😊

En canvi, en situacions comunicatives informals es pot admetre l'ús del pronom *jo* darrere aquestes preposicions.

Exemples:

han organitzat sa festa per a jo

va per jo, això que diuen

La preposició *sense* admet indistintament *jo* i *mi*.

Exemples:

començaren sense jo

començaren sense mi

Les preposicions *segons* i *entre* van acompanyades del pronom *jo*.

Exemple:

segons jo s'equivoquen

Però trobam algun cas en què també poden dur el pronom *mi*:

Exemple:

vaig pensar, entre mi mateix...

Quan el pronom de primera persona apareix coordinat amb un altre pronom, s'empra la forma *jo*.

Exemples:

que quedi entre tu i jo

parlen de tu i jo

Quan el pronom de primera persona és el subjecte d'un infinitiu, s'usa *jo*.

Exemples:

després de jo venir

sense jo dir res

3.2.1. Els pronoms febles

Convé recordar que, quan parlem dels pronoms febles, ens referim als pronoms àtons que van immediatament davant o darrere un verb. Són monosil·làbics i, com acabam de dir, àtons.

Segons si els pronoms febles van davant o darrere el verb o si el verb comença o acaba en vocal, prenen formes diferents:

D'acord amb aquest quadre, us exposam exemples de les formes normatives que prenen els pronoms:

Formes de singular:

- verb acabat en consonant (o en *u*) + pronom feble: se separen del verb amb un guionet

Exemples:

en aixecar-me; per arribar-te; en sentir-lo; en sentir-la; parlant-li; aixecau-me...

- verb acabat en vocal + pronom feble: se separen del verb amb un apòstrof o amb un guionet segons la forma que prenen

Exemples:

en respondre'm; atura't; per absoldre'l; treure-li els ulls...

- pronom feble + verb començant en consonant

Exemples:

em dónes alegria; et faràs mal; no la veig; no el sentiui; li pegaré; ella es mira; avui ho farà...

- pronom feble + verb començant en vocal

Exemples:

m'aixecaré més tard; s'agafen a allò que poden; l'armaren bona...

Formes de plural:

- verb acabat en consonant (o en *u* semivocal) + pronom feble: se separa del verb amb un guionet

3. Els articles i els pronoms / 51

	1a p.	2a p.	3a persona				Adverbials		Neutre	
			C D		C I	Reflexiu				
			mas.	fem.	mas./fem	mas./fem				
Singular	verb acabat en consonant + pronom feble	-me	-te	-lo	-la	-li	-se	-hi	-ne	-ho
	verb acabat en vocal + pronom feble	'm	't	'l	-la	-li	's	-hi	'n	-ho
	pronom feble + verb començant en consonant	em	et	el	la	li	es	hi	en	ho
	pronom feble + verb començant en vocal	m'	t'	l'	l'	li	s'	hi	n'	ho
Plural	verb acabat en consonant + pronom feble	-nos	-vos	-los	-les	-los	-se	-hi	-ne	-ho
	verb acabat en vocal + pronom feble	'ns	-us	'ls	-les	'ls	's	-hi	'n	-ho
	pronom feble + verb començant en consonant	ens	us	els	les	els	es	hi	en	ho
	pronom feble + verb començant en vocal	ens	us	els	les	els	s	'hi	n'	ho

Exemples:

donem-los un consell; saludau-les de part nostra; per arreglar-nos els vestits...

- verb acabat en vocal + pronom feble: se separen del verb amb un guionet o un apòstrof segons la forma que prenen
s'ha torbat molt a respondre'ns; mira'ls, quina cara que fan; cerca-les dins el calaix...
- pronom feble + verb començat en consonant
us telefonaré; no els sentim des del despatx; ells es barallen tot el dia; no les guardarem més dies...
- pronom feble + verb començat en vocal
n'haurem fet, de comèdia; ens amagam del director; ara hi entram, els anirem darrere...

Observacions:

- A Mallorca i a Menorca els pronoms febles darrere el verb passen a ser tòpics, una pronúncia que es pot mantenir en situacions informals.

Exemples:

anar-sè'n, donar-hó, pentinar-mè

Ara bé, per a les situacions formals recomanem mantenir els pronoms febles sense accent.

Exemples:

anàr-se'n, donàr-ho, pentinàr-me

- Recomanem usar la forma plena *se* —en lloc de la forma *es*— davant els verbs que comencen amb el so [s] (escrit *s* o *c*), tant en llenguatge parlat com escrit, perquè facilita la lectura i la pronúncia de la seqüència.

Exemples:

És correcte: *es sentí un renou molt intens*

Però millor: *se sentí un renou molt intens*

És correcte: *es celebra una festa*

Però millor: *se celebra una festa*

- Així mateix, en situacions comunicatives formals recomanem usar preferentment la forma *us* en comptes de *vos* davant verb, d'acord amb l'ús general.

És possible: *l'advocat demana que no vos passi el mateix del darrer cas*

Però millor: *l'advocat demana que no us passi el mateix del darrer cas*

- El pronom *la* davant un verb que comença per *i* o *u* àtones precedit o no de *h* no s'apostrofa, però s'admet l'elisió de la vocal *a* en la llengua parlada.

Exemples:

Llengua escrita: *la dona va declarar que el seu marit la insultava*

Llengua parlada: *la dona va declarar que el seu marit l'insultava*

Llengua escrita: *el mag la hipnotitza (la = dona)*

Llengua parlada: *el mag l'hipnotitza*

- Recordem que darrere el verb unirem el pronom amb un guionet, si no s'usa una forma apostrofada.
- La forma *li* és invariable, i no s'admet en cap situació ni en cap posició la forma plural **lis* perquè és incorrecta. El plural corresponent a *li* és *els, los* o *'ls*, segons la posició que ocupa amb relació al verb.

Exemple:

No direm: *volem explicar-lis què va passar* ☹

Direm: *volem explicar-los què va passar* o *els volem explicar què va passar* ☺

- Evitarem en situacions comunicatives formals intercalar una *r* en les formes d'infinitiu de verbs com *escriure, moure, veure*, etc., quan van seguits d'un pronom feble.

Exemple:

Llenguatge col·loquial: *venim a veurer-lo; pensau a escriurer-me*

Llenguatge formal: *venim a veure'l; pensau a escriure'm*

- La forma *us* no es veu afectada per cap caiguda de vocal. Tant si el verb acaba en vocal com si no, la unió de *us* es fa amb un guionet.

Exemple:

no vull perdre-us de vista

3.2.2. La combinació de pronoms febles

Pel que fa a la combinació de pronoms febles en situacions formals, convé recordar que s'imponeix de cada vegada més la combinació complement indirecte (CI) + complement directe (CD).

em passa el sobre = me'l passa
 CI CD

Seguidament, repassarem tota una sèrie de combinacions de pronoms febles habituals en llenguatge informal o col·loquial però inadequades en el llenguatge formal.

Llenguatge informal

li demana pas = n'hi demana

dóna pas als locutors = els hi dóna

explica la notícia als espectadors = els hi explica

dóna els resultats als oients = els hi dóna

dóna les classificacions als redactors = els hi dóna

Llenguatge formal

li'n demana

els en dóna

els l'explica

els els dóna

els les dóna

3.2.3. El pleonasme

El pleonasme és el resultat de repetir un complement dins la frase. Aquesta repetició es produeix quan reforçam un pronom feble amb un complement explícit que té el mateix referent.

Els pleonasmes són molt freqüents en la llengua parlada, i en el cas dels mitjans de comunicació només els podem admetre en situacions informals.

Exemple:

les víctimes no se'n varen témer de res (informal)

les víctimes no es varen témer de res (formal)

Ara bé, tot i la presència d'un pronom feble, sovint hem de repetir

el complement per fer més entenedora la informació. És un recurs habitual especialment en el context informatiu. En aquests casos no s'ha de suprimir el pronom feble.

Exemples:

hi canten Pep Sala i Cris Juanico, al concert benèfic

(*hi* = al concert benèfic)

d'aquest fet, en tenen constància tots els diputats

(*en* = d'aquest fet)

a la princesa d'Astúries, l'han vista pels carrers de Palma

(*l'* = a la princesa)

no l'havien poguda escoltar mai, a Montserrat Caballé (*l'* = a Montserrat Caballé)

en aquesta zona, s'hi farà un aparcament subterrani

(*hi* = en aquesta zona)

què en sabem, de la sentència?

(*en* = de la sentència)

També hi ha altres construccions que demanen la repetició del complement. Especialment les frases amb verbs com *semblar*, *caldre*, *passar* i *acudir*.

Exemples:

els sembla, als professors, que és un atac a l'escola pública

això li ha passat, al govern, perquè no planifica els projectes

no li pot passar a ningú més

no se li pot acudir a ningú més

Verbs com *haver-hi*, *veure-hi* i *sentir-hi*, que tenen el pronom *hi* integrat, també reclamen el complement explícit.

Exemples:

hi havia una gentada a l'estadi

per veure-hi bé al camp qualsevol lloc és bo

Ha de quedar clar, però, que en llenguatge parlat i especialment en llenguatge informatiu, val més repetir un complement amb un pronom feble que ometre un pronom feble, errada inadmissible en

situacions formals i informals. A continuació exposam alguns exemples d'usos correctes i d'usos incorrectes dels pronoms febles.

No direm: *el president farà aprovar més* (decrets) ☹

Direm: *el president en farà aprovar més* (*en* = decrets) ☺

No direm: *la tempesta va impedir que circulàs cap tren, però avui ja circulen dos* ☹

Direm: *la tempesta va impedir que circulàs cap tren, però avui ja en circulen dos* (*en* = trens) ☺

No direm: *estic d'acord* ☹

Direm: *hi estic d'acord* (*hi* = amb alguna cosa) ☺

No direm: *el jugador té un caràcter fort, sempre ha de dir la seva* ☹

Direm: *el jugador té un caràcter fort, sempre hi ha de dir la seva* (*hi* = a la conversa) ☺

Així mateix, convé recordar que és incorrecte reforçar els pronoms relatius amb un pronom feble.

Exemples:

No direm: *la comissió, en la qual hi han participat tots els grups de l'oposició, no ha servit per aclarir els fets* ☹

Direm: *la comissió, en la qual han participat tots els grups de l'oposició, no ha servit per aclarir els fets* ☺

No direm: *acabam de veure les imatges de la tragèdia de la qual se n'ha parlat tant* ☹

Direm: *acabam de veure les imatges de la tragèdia de la qual s'ha parlat tant* ☺

3.2.4. El *lo* neutre

L'ús de l'article neutre *lo* és incorrecte. Per tant, no en farem ús en cap situació comunicativa.

Algunes alternatives per evitar el *lo* neutre són:

a) Davant relatiu, el *lo* neutre pot substituir-se per: *el, allò, això*.

Exemples:

No direm: *no us oblideu de lo que explicam* ☹

Direm: *no us oblideu del que explicam* 😊
Direm: *no us oblideu d'això que explicam* 😊
Direm: *no us oblideu d'allò que explicàrem* 😊

- b) Davant el relatiu *qual*, el *lo* neutre pot substituir-se per *la qual cosa* o per *i això*. En llenguatge informatiu no convé abusar de la forma *la qual cosa* perquè no és una forma del parlar espontani.

Exemples:

No direm: *han pogut constituir el govern, lo qual no vol dir que tinguin majoria* ☹️

Direm: *han pogut constituir el govern, la qual cosa no vol dir que tinguin majoria* 😊

Direm: *han pogut constituir el govern, i això no vol dir que tinguin majoria* 😊

Direm: *han pogut constituir el govern, però això no vol dir que tinguin majoria* 😊

- c) Davant una locució adverbial en superlatiu és més recomanable substituir el *lo* per altres perifrases que per la forma *al*, molt forçada en la parla de les illes Balears.

Exemples:

No direm: *la presidenta ha demanat que ho facin lo més bé que puguin* ☹️

Direm: *la presidenta ha demanat que ho facin tan bé com puguin* 😊

Poc recomanable: *la presidenta ha demanat que ho facin al més bé que puguin* ☹️

No direm: *els militants comentaren lo difícil que havia estat consensuar una llista única* ☹️

Direm: *els militants comentaren com havia estat de difícil consensuar una llista única* o *els militars comentaren la gran dificultat que havia suposat consensuar una llista única* 😊

No direm: *la policia els va demanar que explicassin lo que havia passat* ☹️

Direm: *la policia els va demanar que explicassin el que havia passat* o *la policia els va demanar que explicassin què havia passat* 😊

No direm: *la patronal del comerç diu que lo millor de les rebaixes encara no ha arribat* ☹

Direm: *la patronal del comerç diu que el millor de les rebaixes encara no ha arribat* o *la patronal del comerç diu que el millor moment de les rebaixes encara no ha arribat* ☺

Els verbs. Morfologia i usos

4. Els verbs. Morfologia i usos

En aquest apartat no veurem les conjugacions completes dels verbs, sinó les formes verbals de les diferents conjugacions que poden suscitar dubtes a l'hora de triar les formes que s'han d'usar a les illes Balears.

Per a les conjugacions senceres, ens atindrem a la *Gramàtica catalana* (1968 i edicions posteriors), de Francesc de Borja Moll, al *Diccionari de la llengua catalana*, 2a edició, de l'Institut d'Estudis Catalans, i a *Els verbs catalans. Conjugacions de les illes Balears*, d'Antonina Pujol.

L'ús d'una forma o d'una altra dependrà, d'una banda, de la procedència de l'informador, i de l'altra, de la situació comunicativa, sempre que sigui dins els límits de la correcció lingüística en tots els nivells: lèxic, morfològic i sintàctic.

Així mateix, volem remarcar que en aquest apartat no s'hi preveuen les variants pròpies de Catalunya i de València. No obstant això, es pot donar el cas que hi hagi informadors que procedeixin d'aquestes comunitats autònomes. En aquest cas, es respectaran les formes verbals d'aquests parlants, sempre tenint en compte les recomanacions de l'Institut d'Estudis Catalans.

4.1. Les conjugacions. Els verbs regulars

Els verbs acabats en *-ar* són de la primera conjugació; *anar* i *estar* també ho són, però irregulars. Els verbs acabats en *-er* i en *-re* són de la segona conjugació. Els verbs acabats en *-ir* són de la tercera; *dir*, *tenir* i *venir*, però, són irregulars de la segona.

4.1.1. El present d'indicatiu

1a persona singular del present d'indicatiu

- La primera persona del present d'indicatiu de les tres conjugacions presenta desinència zero a les Balears: *jo cant*, *jo dorm*, *jo tem*, *jo perd*, *jo servesc* / *jo serveix*, etc.
- Els verbs com *crear* (consonant + *-ear*), *estudiar*, *enviar*,

confiar, copiar (consonant + *-iar*), etc., fan la primera persona singular amb *-i*: *jo crei, jo estudi, jo envii, jo confii, jo copii*.

- Els verbs com *lloar, suar, continuar* (consonant + *-oar, -uar*), etc., fan la primera persona singular amb *-u*: *jo llou, jo suu, jo continuu*.
- Els verbs com *festejar, fugir, pujar*, etc., fan la primera persona singular amb *-ig* final: *jo festeig, jo fuig, jo puig*, etc.
- Els verbs com *menjar, forjar*, etc., fan la primera persona singular acabada en *-j*: *jo menj, jo forj*.
- Els verbs *cavar, provar* i *lleure* fan la primera persona singular de dues maneres: *jo cau, jo prou, jo lleu*, o bé *jo cav, jo prov, jo llev*.
- Els verbs com *cosir, sortir* i *collir* fan la primera persona singular *jo cus, jo surt, jo cull*.
- Els verbs acabats en *-itzar*, com *localitzar, utilitzar*, etc., fan la primera persona acabada en *-itz*: *jo localitz, jo utilitz*, etc.
- Els verbs com *partir, merèixer*, etc., fan la primera persona singular acabada en *-esc* a Mallorca i Menorca: *jo partesc, jo meresc*; a Eivissa la fan acabada en *-eix*: *jo parteix, jo mereix*, etc.

3a persona del present d'indicatiu

- La tercera persona del verb *omplir* té dues formes: *ell omple / ell umpl*.

1a i 2a persones plural del present d'indicatiu

- La primera i la segona persones plural del present d'indicatiu de la primera conjugació acaben en *-am, -au*: *d'informar > nosaltres informam, vosaltres informau*; *de cantar > nosaltres cantam, vosaltres cantau*, etc.

3a persona plural del present d'indicatiu

- La pronúncia amb [v] en lloc de [u] de verbs com *beure* (*ells beven*), *deure* (*ells deven*), *moure* (*ells mouen*) etc., només es pot

fer en situacions comunicatives informals. En registres formals usarem les formes amb [u]: *ells beuen, ells deuen, ells mouen*.

4.1.2. L'imperfet d'indicatiu

- Usarem les formes generals: *jo cantava, tu cantaves...* (1a conjugació); *jo temia, tu temies...* (2a conjugació); *jo servia, tu servies...* (3a conjugació).

4.1.3. El passat d'indicatiu

Forma simple

- Usarem les formes generals: *jo cantí, tu cantares...* (1a conjugació); *jo temí, tu temeres...* (2a conjugació); *jo serví, tu servires...* (3a conjugació).

La primera persona singular sol usar-se sempre en la forma perifràstica: *vaig cantar...*

Forma perifràstica: auxiliar + infinitiu

- Usarem, habitualment, les formes auxiliars pròpies del català de les Balears: *jo vaig, tu vares, ell va, nosaltres vàrem, vosaltres vàreu, ells varen cantar / témer / servir*.

4.1.4. El condicional

- Usarem les formes generals: *jo cantaria, tu cantaries...* (1a conjugació); *jo temeria, tu temeries...* (2a conjugació); *jo serviria, tu serviries...* (3a conjugació).

4.1.5. El present de subjuntiu

- El present de subjuntiu de verbs de la tercera conjugació com *partir, servir*, etc., té tres formes: *jo servesca, tu servesques...; jo servesqui, tu servesquis* i *jo serveixi, tu serveixis...*
- A la primera i la segona persones del plural de la tercera conjugació usarem les formes acabades en *-im* i *-iu* (*nosaltres servim / vosaltres serviu*) en situacions comunicatives formals. Podem usar les formes acabades en *-iguem -igueu* (*nosaltres serviguem / vosaltres servigueu*) en situacions comunicatives informals.

- Són incorrectes tant en situacions comunicatives formals com informals les formes de les tres conjugacions **càntiga*, **pèrdiga*, **dòrmiga*, **vúlguiga*, etc.

4.1.6. L'imperfet de subjuntiu

- En la primera conjugació, es poden usar les formes acabades en *-às, -assis, -às, -àssim -àssiu -assin* (*jo cantàs, tu cantassis, ell cantàs, nosaltres cantàssim, vosaltres cantàssiu, ells cantassin*) o les acabades en *-às, -asses, -às, -àssem, -àsseu, -assen* (*jo cantàs, tu cantasses, ell cantàs, nosaltres cantàssem, vosaltres cantàsseu, ells cantassen*). En qualsevol cas, també s'admeten les formes més esteses acabades en *-és, -essis, -és*, etc. (*jo cantés, tu cantessis, ell cantés...*).
- Són incorrectes tant en llenguatge formal com informal les formes *jo *perdigués, tu *perdiguessis, ell *perdigués..., jo *servigués, tu *serviguessis*, etc.

4.1.7. L'imperatiu

- A les Balears, la forma habitual de la segona persona plural de l'imperatiu de la primera conjugació acaba en *-au*: *cantau vosaltres, anau vosaltres, pujau vosaltres...*

4.2. Remarques sobre els verbs *haver* i *ser*

El verb haver

- El gerundi és *havent* i no **haguent*, tant en situacions formals com informals.
- Per al present de subjuntiu, usarem les formes *hagi, hagiis, hagi, hàgim*, etc., tant en situacions comunicatives formals com informals. Són incorrectes les formes **hagui, *haguis, *hagui* i **haguin*.
- Per a l'imperfet de subjuntiu, usarem les formes *hagués, haguessis, hagués*, etc., tant en situacions comunicatives formals com informals. Són incorrectes les formes **havés, *havessis*, etc., i **ves, *vessis*, etc.

El verb esser-ésser-ser

- Usarem les formes d'infinitiu *ser* i *esser* tant en situacions comunicatives formals com informals. Recordem que utilitzarem la forma *ésser* per referir-nos a un individu o a l'existència: *l'ésser humà*.
- Usarem la forma de gerundi *essent* o *sent*. Són incorrectes els gerundis **seguent* i **siguent*, tant en situacions comunicatives formals com informals.
- El participi és *estat* en totes les situacions comunicatives formals. A Eivissa el participi *set* només és admissible en situacions informals. L'ús de la forma *sigut* a les Illes és inadequada.
- La forma *som* per a la primera persona del present d'indicatiu és la més adequada a les illes Balears.
- Usarem les formes de futur *seré*, *seràs*, *serà*, etc., tant en situacions comunicatives formals com informals. Són incorrectes les formes **siré*, **siràs*, **sirà*, etc.
- Usarem les formes de condicional *seria*, *series*, *seria*, etc., tant en situacions comunicatives formals com informals. Són incorrectes les formes de condicional **siria*, **siries*, **siria*, etc.

4.3. Remarques sobre alguns verbs: *aparèixer*, *caber*, *caure*, *córrer*, *creure*, *dir*, *donar*, *dur*, *estar*, *fer*, *ferir*, *jeure*, *morir*, *néixer*, *penedir-se*, *poder*, *prendre*, *riure*, *saber*, *seure*, *tenir*, *treure*, *valer*, *venir*, *veure*, *voler*

El verb aparèixer

- La primera persona del present d'indicatiu és *aparec*.
- En el present de subjuntiu, usarem les formes *aparegui*, *apareguis*, etc., tant en situacions comunicatives formals com informals.

El verb caber

- En el present de subjuntiu, usarem les formes *jo càpiga*, *tu*

càpigues, ell càpiga, nosaltres capiguem, vosaltres capiguen, ells càpiguen, tant en situacions comunicatives formals com informals. Són incorrectes les formes **cabi/capi, *cabis/capis*, etc.

El verb caure

- Usarem la forma de gerundi *caient*, tant en situacions comunicatives formals com informals. És incorrecte el gerundi **caiguent*.
- En el present d'indicatiu, usarem les formes de la primera i la segona persona plural següents: *nosaltres queim, vosaltres queis*.
- En l'imperatiu, usarem la forma de la segona persona plural següent: *queis vosaltres*.

El verb córrer

- Usarem les formes del present d'indicatiu de la primera, segona i tercera persona: *jo corr, tu corres, ell corre*.

La segona persona de l'imperatiu és *corre*.

El verb creure

- Usarem la forma de gerundi *creient*, tant en situacions comunicatives formals com informals. És incorrecte el gerundi **creguent*.
- En el present d'indicatiu, usarem les formes de la primera i la segona persona plural següents: *nosaltres creim, vosaltres creis*.

El verb dir

- Usarem la forma de gerundi *dient*, tant en situacions comunicatives formals com informals. És incorrecta la forma **diguent*.
- En el present d'indicatiu, usarem les formes de la primera i la segona persona del plural següents: *nosaltres deim, vosaltres deis*.

El verb donar

- En el present de subjuntiu, usarem les formes generals *jo doni, tu donis, ell doni...*, tant en situacions comunicatives formals com informals. Són incorrectes les formes *jo/ell *dongui, tu *donguis, ells *donguin*.

El verb dur

- Usarem la forma de gerundi *duent*, tant en situacions comunicatives formals com informals. És incorrecte el gerundi **duguent*.
- Usarem les formes de participi *duit, duita* o *dut, duta*.
- En el present d'indicatiu, usarem les formes de la primera i la segona persona plural següents: *nosaltres duim, vosaltres duis*.
- En l'imperatiu plural, usarem la forma del present d'indicatiu: *duis vosaltres*.

El verb estar

- Usarem la forma de gerundi *estant*, tant en situacions comunicatives formals com informals. És incorrecte el gerundi **estiguent*.
- En el present d'indicatiu, usarem les formes de la primera i la segona persona del plural acabades en *-am* i *-au*: *nosaltres estam, vosaltres estau*. Són incorrectes les formes *nosaltres *esteim, vosaltres *esteis*.
- En l'imperfet de subjuntiu, usarem les formes generals: *jo estigués, tu estiguessis/estiguesses, ell estigués, nosaltres estiguéssim/estiguéssem*, etc. Són incorrectes les formes **estàs/estés, *estassis/estasses/estessis*, etc.
- En l'imperatiu, usarem les formes de la segona persona singular *estigues tu* i la segona plural *estau vosaltres* i *estiguen vosaltres*.
- En el futur, usarem les formes generals *estaré, estaràs, estarà, estarem*, etc. Són incorrectes les formes: *jo *estiré, tu *estiràs, ell *estirà*, etc.

El verb fer

- Usarem la forma de la primera persona singular *jo faig*, tant en situacions comunicatives formals com informals.
- En el present d'indicatiu, usarem les formes de la primera i la segona persona plural següents: *nosaltres feim*, *vosaltres feis*.
- En el present de subjuntiu, usarem les formes *jo faci*, *tu facis*, *ell faci*, *nosaltres facem*, *vosaltres faceu*, *ells facin*. La conjugació del present de subjuntiu *jo *fagi/fagui/faja*, *tu *fagis/faguis/fages*, etc. és incorrecta.
- En l'imperatiu, per a la segona persona del singular usarem les formes de *fé tu* o *fes tu* i per a la segona del plural *feis vosaltres* i *faceu vosaltres*.

El verb ferir

- En el present d'indicatiu, usarem preferentment les formes pures: *jo fér*, *tu férs*, *ell fér*, *ells féren...*; però també són admissibles les incoatives: *jo feresc* o *fereix*, *tu fereixes*, *ell fereix...*
- En el present de subjuntiu usarem preferentment les formes *jo ferí*, *tu feris*, *ell ferí*, *ells ferin*, o les incoatives *jo fereixi*, *tu fereixis*, *ell fereixi...*; però també són admissibles *jo feresqui*, *tu feresquis*, *ell feresqui...*

El verb jeure

- En el present d'indicatiu, usarem les formes de la primera i la segona persona plural següents: *nosaltres jeim*, *vosaltres jeis*.

El verb morir

- En el present d'indicatiu, usarem la forma *mor* per a la primera persona del singular.

El verb néixer

- El gerundi és *naixent*, tant en situacions comunicatives formals com informals. És incorrecta la forma **nasquent*.

- En el present d'indicatiu, usarem la forma *jo nesc* o *jo neix* per a la primera persona del singular.
- En el present de subjuntiu, podem usar les formes *jo nesqui / jo neixi, tu nesquis / tu neixis, ell nesqui / ell neixi...*

El verb penedir-se

- En el present d'indicatiu, usarem preferentment les formes pures: *jo em penet, tu et penets, ell es penet, nosaltres ens penedim, vosaltres us penediu, ells es peneden*, o, per a la primera, segona i tercera persones del singular i la tercera del plural, les formes incoatives: *jo em penedesc, tu et penedeixes, ell es penedeix, ells es penedeixen*.
- Quan no s'expressa el complement del verb, hi apareix el pronom feble *en* i el resultat és: *jo me'n penet, tu te'n penets, ell se'n penet, nosaltres ens en penedim, vosaltres us en penediu, ells se'n peneden*, o les formes incoatives: *jo me'n penedesc, tu te'n penedeixes, ell se'n penedeix, ells se'n penedeixen*.

El verb poder

- Usarem la forma general d'infinitiu *poder*, tant en situacions comunicatives formals com informals. Són incorrectes les formes **porer* o **poguer*.

El verb prendre

- En el present d'indicatiu, usarem les formes: *nosaltres prenem* per a la primera persona plural i *vosaltres preneu* per a la segona.

El verb riure

- Usarem la forma de gerundi *rient*, tant en situacions comunicatives formals com informals. És incorrecte el gerundi **riguent*.
- En el present d'indicatiu, usarem les formes: *nosaltres reim* per a la primera persona plural i *vosaltres reis* per a la segona persona.

- En l'imperatiu, usarem la forma *reis vosaltres* per a la segona persona plural.

El verb saber

- Usarem la forma d'infinitiu *saber*, en situacions comunicatives formals.
- Usarem la forma de gerundi *sabent*, tant en situacions comunicatives formals com informals. És incorrecte el gerundi **sapiguent*.
- En el present de subjuntiu, usarem les formes generals: *jo sàpiga, tu sàpigues, ell sàpiga*, etc. Són incorrectes les formes *jo *sapi/sabi, tu *sapis/sabis, ell *sapi/sabi, ells *sapi/sabin*.

El verb seure

- Usarem la forma de gerundi *seient*, tant en situacions comunicatives formals com informals. És incorrecte el gerundi **seguent*.
- En el present d'indicatiu, usarem les formes: *nosaltres seim* per a la primera persona plural i *vosaltres seis* per a la segona.
- En l'imperatiu, usarem la forma *seis vosaltres* per a la segona persona plural.

El verb tenir

- Podem usar tant les formes amb *e* com les formes amb *i* en la majoria dels temps verbals: *tenc/tinc* (present d'indicatiu), *tengueres/tingueres* (passat simple), *tendré/tindrè* (futur), *tendria/tindria* (condicional), etc. N'exceptuam les altres formes del present d'indicatiu (*tens, té...*), l'imperfet d'indicatiu (*tenia, tenies...*), el gerundi (*tenint*) i la segona persona, singular i plural, de l'imperatiu (*té/ten, teniu*), que han de tenir *e*. A les Balears, les formes tòniques més habituals són amb *e* (*tenc, tengui...*).

El verb treure

- Usarem la forma de gerundi *traient*, tant en situacions

comunicatives formals com informals. Són incorrectes els gerundis **tragent* o **treguent*.

- En el present d'indicatiu, usarem les formes següents: *nosaltres treim* per a la primera persona plural i *vosaltres treis* per a la segona.
- En el present de subjuntiu, usarem les formes *jo tregui, tu treguis, ell tregui, ells treguin*.
- En l'imperatiu, usarem les formes *treis vosaltres* i *traieu vosaltres* per a la segona persona del plural.

El verb valer

- Usarem la forma d'infinitiu *valer*, tant en situacions comunicatives formals com informals. És incorrecta la forma **valdre*.

El verb venir

- Com en el verb *tenir*, podem usar tant les formes amb *e* com les formes amb *i* en la majoria dels temps verbals: *vénc/vinc* (present d'indicatiu), *vengueres/vingueres* (passat simple), *vendré/vindré* (futur), *vendria/vindria* (condicional), etc. N'exceptuam les altres formes del present d'indicatiu (*véns, ve...*), l'imperfet d'indicatiu (*venia, venies...*), el gerundi (*venint*) i la segona persona, plural, de l'imperatiu (*veniu*), que han de tenir *e*. A les Balears, les formes tòniques més habituals són amb *e* (*vénc, véngui...*).

El verb veure

- Usarem la forma de gerundi *veient*, tant en situacions comunicatives formals com informals. És incorrecte el gerundi **veguent* i *vegent*.
- En el present d'indicatiu, usarem les formes següents: *nosaltres veim* per a la primera persona plural i *vosaltres veis* per a la segona.
- En el passat simple d'indicatiu, usarem les formes: *jo viu/vegí, tu veres, ell véu/vé, nosaltres vérem, vosaltres véreu, ells veren*.

Per a la primera i la tercera persones és més habitual la forma perifràstica *jo vaig veure, ell va veure...*

- En l'imperfet de subjuntiu, utilitzarem les formes *jo ves, tu vessis, ell ves, nosaltres véssim, vosaltres véssiu, ells vessin*; o *jo veiés, tu veiessis, ell veiés, nosaltres veiéssim, vosaltres veiéssiu, ells veiessin*.

El verb voler

- Usarem la forma d'infinitiu *voler*, tant en situacions comunicatives formals com informals. És incorrecta la forma **volguer*.

4.4. Els verbs acabats en *-ènyer*

- Podem usar tant les formes amb *-ng-* com les formes amb *-ny-* en totes les persones del passat simple d'indicatiu (*estrenguí/estrenyí, estrengueres / estrenyeres...*), del present de subjuntiu (*estrengui / estrenyi, estenguis/estrenyis...*) i de l'imperfet de subjuntiu (*estrengués / estrenyés, estenguéssis / estrenyessis...*) i a la primera persona del plural de l'imperatiu (*estrenquem/estrenyem*). La resta dels temps verbals fan les conjugacions completament regulars, amb *-ny-*.

4.5. Alguns casos que poden provocar dubtes

4.5.1. La concordança dels participis

El participi de les formes verbals compostes formades amb el verb auxiliar *haver* concorda en gènere i nombre amb el complement directe del verb quan aquest és un pronom feble de tercera persona (*el, la, els, les, en*). És preferible mantenir la concordança en qualsevol situació.

En una frase com «hem comprat els llibres», en què el complement directe és *els llibres* (3a persona plural), si substituïm el complement directe pel pronom corresponent, la frase quedarà: *els hem comprats*.

Més exemples:

el president ha saludat la ministra _____ l'ha saludada
(l' = la ministra)

el president ha saludat el ministre _____ l'ha saludat
(l' = el ministre)

el president ha saludat les ministres _____ les ha saludades
(les = les ministres)

el president ha saludat els ministres _____ els ha saludats
(els = els ministres)

el president ha saludat dos ministres _____ n'ha saludats dos
(n' = ministres)

4.5.2. La correlació *hagués/hauria*

En la segona part de les oracions condicionals i de les concessives usarem el condicional perfet i no el plusquamperfet de subjuntiu.

Exemples:

No direm: *si el Govern hagués fet cas dels advertiments, s'hagués pogut evitar l'epidèmia* ☹

Direm: *si el Govern hagués fet cas dels advertiments, s'hauria pogut evitar l'epidèmia* ☺

No direm: *si haguessin jugat tot el partit com els primers deu minuts, haguessin guanyat* ☹

Direm: *si haguessin jugat tot el partit com els primers deu minuts, haurien guanyat* ☺

4.5.3. Els verbs transitius + complement directe

Recordem que els verbs transitius generalment no introdueixen el complement directe amb *a*. (Vegeu també l'apartat 7.4. *La preposició a davant complement directe i complement indirecte.*)

Exemples:

No direm: *el president ha destituït a la consellera* ☹

Direm: *el president ha destituït la consellera* ☺

No direm: *la consellera de Cultura va acompanyar a la*

presidenta al viatge oficial ☹

Direm: *la consellera de Cultura va acompanyar la presidenta al viatge oficial* ☺

Per saber si els verbs són transitius, intransitius, pronominals, i els seus usos, ens atindrem al *Diccionari de la llengua catalana*, 2a edició, de l'Institut d'Estudis Catalans.

4.5.4. La perífrasi d'obligació: *haver de*

Per expressar obligació o necessitat de fer alguna cosa, utilitzarem les formes següents:

- *haver de* + infinitiu

És totalment incorrecte el barbarisme **tenir que* + infinitiu.

Exemple:

No direm: *els directors dels instituts de secundària de les Illes es tenen que reunir amb la consellera d'Educació* ☹

Direm: *els directors dels instituts de secundària de les Illes s'han de reunir amb la consellera d'Educació* ☺

- *caldre* / *és necessari* / *importa (que)* (com a formes impersonals)

Exemple:

és necessari / *cal rehabilitar tots els edificis de més de cinquanta anys*

Recomanem no abusar de la forma *cal*, ja que pot arribar a convertir la comunicació en poc espontània.

En les frases negatives, utilitzarem la forma *no importa (que)*:

Exemple:

el conseller de Sanitat va dir que no importava que els joves més grans de divuit anys es vacunassin

4.5.5. *Anar + a + infinitiu*

La construcció *anar + a + infinitiu*, quan indica immediatesa de l'acció expressada per l'infinitiu, només és correcta usada en imperfet:

quan anava a llegir la carta, va sonar el telèfon ☺

En canvi, no es pot usar quan té valor de futur:

ara vaig a llegir-vos la relació d'institucions adherides ☹

Una alternativa correcta consisteix a usar el futur:

ara us llegiré la relació d'institucions adherides ☺

Quan la construcció *anar + a + infinitiu* indica desplaçament, pot utilitzar-se en qualsevol temps verbal:

vaig a llegir la carta a la meva habitació ☺

4.5.6. Remarques sobre l'infinitiu

- Evitarem l'ús de l'infinitiu al començament d'una frase amb la intenció, generalment, de recapitular al final d'una informació:

Exemple:

No direm: *i ja per acabar, recordar que avui horabaixa el president del Govern es reuneix amb els presidents de les comunitats autònomes* ☹

Direm: *i ja per acabar, recordem que avui horabaixa el president del Govern es reuneix amb els presidents de les comunitats autònomes* ☺

- No usarem normalment l'article davant l'infinitiu:

Exemple:

No direm: *els metges afirmen que el caminar redueix el colesterol* ☹

Direm: *els metges afirmen que caminar redueix el colesterol* ☺

Però hi ha casos en què l'infinitiu té valor substantivat i es pot utilitzar amb article: *no li llevis el jeure, el caminar airós*, etc.

4.5.7. Remarques sobre el gerundi

- Són incorrectes tots els gerundis acabats en *-*guent* i en *-*quent*, molt freqüents en el llenguatge col·loquial. Tant en situacions comunicatives formals com informals farem servir les formes normatives: *sortint* (i no **sortiguent*), *partint* (i no **partiguent*), *vivint* (i no **visquent*), *naixent* (i no **nasquent*), *havent* (i no **haguent*), *traient* (i no **traguent*), *venint* (i no **venguent*), *veient* (i no **vegent*), *volent* (i no **volguent*), *estrenyent* (i no **estrenguent*), *rient* (i no **riguent*), etc.
- No s'ha d'usar mai el gerundi per expressar una acció posterior a la que indica el verb en forma personal, sinó per expressar una acció simultània o anterior:

Exemple:

No direm: *les pluges d'avui de matí han causat el desbordament del torrent, inundant-se les cases del voltant* ☹

Direm: *les pluges d'avui de matí han causat el desbordament del torrent i han inundat les cases del voltant* ☺

En canvi el gerundi en aquest cas és correcte perquè indica una acció simultània: *Fidel Castro va caure baixant l'escala i es trencà el genoll* ☺

- Convé recordar que no hem d'abusar de la construcció *estar* + gerundi. Actualment, s'ha estès molt l'ús d'aquesta fórmula per expressar accions que requereixen l'ús d'altres temps verbals.

Exemples:

Evitem dir: *en aquests moments el president està dinant amb la cancellera alemanya* ☹

Direm: *en aquests moments el president dina amb la cancellera alemanya* ☺

Evitem dir: *l'acusat ha estat declarant què havia fet aquell dia* ☹

Direm: *l'acusat ha declarat què havia fet aquell dia* ☺

La construcció *estar* + gerundi serveix per remarcar l'aspecte duratiu o reiteratiu de les accions.

Exemples:

*en aquests instants veim com els soldats estan disparant
contra un grup de palestins ☺*

*la neu que cau a les carreteres està causant problemes de
trànsit des de fa algunes hores ☺*

4.5.8. Remarques sobre el participi

- Admetrem en situacions comunicatives formals les dues formes dels participis següents:

complit/complert (del verb *complir*)

despert/despertat (del verb *despertar*)

duït/dut (del verb *dur*)

establit/establert (del verb *establir*)

fos/fus (del verb *fondre*)

fregit/frit (del verb *fregir*)

fuit/fugit (del verb *fugir*)

mort/matat (del verb *matar*)

oferit/ofert (del verb *oferir*)

omplit/omplert (del verb *omplir*)

pertangut/pertanyut (del verb *pertànyer*)

plangut/planyut (del verb *plànyer*)

reblit/reblert (del verb *reblir*)

sofrit/sofert (del verb *sofrir*)

suplit/suplert (del verb *suplir*)

- Són incorrectes els participis **aparescut* (per *aparegut*), **comparescut* (per *comparegut*), **complascut* (per *complagut*), **dependgut* (per *depès*), **cobrit* (per *cobert*), **imprimit* (per *imprès*), **obrit* (per *obert*), etc., tant en situacions comunicatives formals com informals.

4.5.9. Els usos de *ser* i *estar*

L'ús d'aquests verbs es veu afectat de vegades per la interferència del castellà, perquè els usos semàntics no coincideixen.

A continuació exposam la distribució dels seus usos:

1. Introdueixen un complement predicatiu

ser	estar
1. Amb adjectius determinatius (possessius, demostratius, numerals, quantitius i indefinits)	
<p><i>la possessió és seva</i></p> <p><i>les seves propostes foren aquelles</i></p> <p><i>els guanyadors són tres</i></p>	
2. Amb adjectius qualificatius	
<p>Quan expressa una qualitat o un estat duratiu, amb un inici indeterminat i un final no previsible o llunyà. Són qualitats objectives en el moment que es parla i poden implicar o no perpetuïtat.</p>	<p>Quan expressa una qualitat o un estat accidental, amb un inici i un final determinats o previsibles.</p>
2.1. Amb subjecte inanimat	
<p><i>el pal és tort</i></p> <p><i>l'edifici és alt</i></p> <p><i>el depòsit era buit/ple</i></p> <p><i>el carrer és ample</i></p> <p><i>el poble és lleig</i></p> <p><i>l'oratge era fred/càlid</i></p>	<p><i>el pal està tort</i></p> <p><i>l'edifici està brut des que va començar la vaga</i></p> <p><i>la casa està buida des que va morir el llogater</i></p>

ser	estar
2.2. Amb subjecte animat	
<p><i>el seu fill és intel·ligent</i></p> <p><i>la seva cosina és morta</i></p> <p><i>el director és fadrí</i></p>	<p><i>la seva dona estava dreta</i></p> <p><i>el president està content</i></p> <p><i>la professora està trista</i></p>
3. Amb substantius	
<p><i>el conseller és advocat</i></p> <p><i>el gerent és metge</i></p>	
4. Amb infinitius	
<p><i>el problema serà arribar</i></p> <p><i>el guany personal és participar-hi</i></p>	
5. Amb participis	
5.1. Amb subjecte inanimat	
<p>Expressa l'existència objectiva del fet indicat pel participi en el moment que es parla i no pressuposa perpetuïtat o resultat d'un procés.</p> <p><i>l'edifici nou és pintat de color beix</i></p> <p><i>el llogaret és abandonat</i> <i>la porta era oberta</i></p>	<p>Amb el verb <i>estar</i> tradicionalment s'expressava una qualitat o un estat accidentals, amb un inici i un final determinats o previsibles.</p> <p><i>l'oficina estarà oberta de 10 a 12 hores</i></p> <p><i>la carretera està asfaltada de fa dos dies</i></p> <p><i>l'informe estarà acabat demà</i></p>

ser	estar
<p>Hem de dir que aquesta construcció tendeix a ser substituïda per la del verb <i>estar</i>, ja que coincideix amb la veu passiva i esdevé ambigua. Si deim <i>l'edifici nou és pintat de color beix</i>, pot voler dir que <i>hom pinta l'edifici de color beix</i> o que <i>ja hi ha l'edifici pintat de color beix</i>; en canvi, si deim <i>l'edifici nou està pintat de color beix</i>, només té el segon significat.</p>	<p>Però aquesta construcció actualment s'usa també per expressar qualitats objectives en el moment que es parla i que poden implicar o no perpetuïtat, com a recurs de la llengua per evitar la confusió de la veu passiva amb l'ús del verb ser.</p> <p><i>l'edifici nou està pintat de color beix</i></p> <p><i>el llogaret està abandonat</i></p> <p><i>la porta està oberta</i></p>
<p>5.2. Amb subjecte animat</p>	
	<p>Expressa una qualitat o un estat accidentals, amb un inici i un final determinats o previsibles.</p> <p><i>els examinands estan animats</i></p> <p><i>els oncles del conseller estan exiliats</i></p>
<p>6. Amb sintagmes preposicionals amb funció adjectiva</p>	
<p>La majoria de les locucions adjectives amb la preposició <i>de</i> es construeixen amb <i>ser</i>.</p> <p><i>la idea va ser del tècnic</i></p>	<p>La majoria d'aquestes locucions no introduïdes per la preposició <i>de</i> es construeixen amb <i>estar</i>.</p> <p><i>tothom estava en contra de la proposta</i></p>

ser	estar
<p><i>la pel·lícula és de ciència-ficció</i></p> <p><i>l'anell és d'or i diamants</i></p> <p>I expressen una qualitat o un estat amb valor duratiu, amb un inici indeterminat i un final no previsible o llunyà.</p>	<p><i>tots els seguidors estaven a l'expectativa</i></p> <p><i>la victòria està a l'abast del partit</i></p> <p>I expressen una qualitat o un estat accidentals, amb un inici i un final determinats o previsibles.</p>

2. Introdueixen un pseudocircumstancial

ser	estar
<p>Amb un complement de lloc expressa situació definida d'un subjecte en l'espai o el temps, sense indicar si aquella és la situació normal o constant d'aquest subjecte o n'és la situació accidental.</p> <p><i>la Seu és al barri antic</i></p> <p><i>Portocolom és a dotze quilòmetres de Felanitx</i></p> <p><i>el CD és damunt la taula</i></p>	<p>Amb un complement de lloc pot expressar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Situació fixa del subjecte en un punt durant un temps delimitat o indefinidament: <p><i>el president estarà de vacances tot el mes</i></p> <p><i>les accions estaran dipositades al banc fins demà</i></p> - Lloc de residència: <p><i>a l'estiuestic a Portocolom i a l'hivern a Palma</i></p> <p><i>l'Ajuntament està al número 1 del carrer Major</i></p>

ser	estar
	<p>- Lloc de treball:</p> <p><i>el seu germà està de traductor a la seu de la Comunitat Europea</i></p> <p><i>en Francesc està a la Conselleria d'Hisenda</i></p>
<p>- La persona o les persones que acompanyen el subjecte, sense indicar-ne el lloc concret i sense delimitar-ne el temps.</p> <p><i>ahir va ser amb el nou director general</i></p> <p><i>amb qui és el conseller?</i></p>	<p>- Les persones o animals que acompanyen temporalment, per un temps limitat, el subjecte:</p> <p><i>amb qui estàs ara?</i></p> <p><i>ahir vaig estar una estona amb el teu ca</i></p> <p>- La persona o les persones amb la qual o les quals el subjecte conviu:</p> <p><i>estic amb el meu company</i></p> <p><i>el director està amb l'antiga secretària</i></p> <p>• La persona o les persones amb la qual o les quals el subjecte fa feina:</p> <p><i>estic al despatx amb la germana d'en Jordi i en Toni</i></p> <p><i>vaig estar en aquella botiga més de sis anys</i></p>

ser	estar
<p>- Expressa la realització d'una activitat.</p> <p>La construcció <i>ser</i> + una locució del tipus <i>de</i> + <i>substantiu</i> o <i>a</i> + infinitiu indica que el subjecte animat fa l'activitat expressada pel substantiu o l'infinitiu, sense precisar-ne la situació ni delimitar-ne el temps.</p> <p><i>el president és de viatge</i></p> <p><i>l'auxiliar és a fer les fotocòpies</i></p> <p><i>tots els consellers són de vacances</i></p>	<p>- Amb adverbis modals:</p> <p><i>els comptes que presentaren estaven malament</i></p> <p><i>el treball exposat està prou bé</i></p>

3. Altres usos

Del verb *ser*:

- Amb el sentit de 'succeir', 'existir':
Déu és
tot això serà si vosaltres ho voleu
- Com a auxiliar dels temps composts de verbs intransitius de moviment, verbs pronominals, de *ser*, *estar* i *romandre* (aquestes construccions solen fer-se amb l'auxiliar *haver*):
no hi som anat mai, en aquest club
no sé què és estat de l'exconseller
- Com a auxiliar de la construcció passiva:
aquest edifici fou construït al segle XVII
el cap de protocol és apreciat de tothom

Del verb *estar*:

- Amb el sentit d'`abstenir-se', `deixar de fer':
per part nostra no estigueu, podeu continuar
- Amb el sentit d'`estar preparat', `estar a punt':
procurau estar a les 9, que hem d'arribar d'hora
- Amb el sentit d'`haver acabat de fer alguna cosa':
no has acabat de redactar l'informe? Sí, ja estic
- *Deixar estar* + complement directe significa:
`Deixar fer', `no preocupar-se d'una persona, d'un fet o d'una cosa': *deixau estar aquesta història, que no condueix a res*

`Deixar de molestar': *deixau estar n'Enric, no el molesteu més*
- *Estar* + complement de règim verbal:
Estar en amb el sentit de `consistir en': *el secret d'aquesta recepta està en les herbes aromàtiques*

Estar per amb el sentit d'`esperar necessàriament qualcú o qualque cosa': *estic pels informes per començar a fer la memòria*

I amb el sentit de `tenir interès, disposició o inclinació afectuosa':
els nins d'acollida estan molt per la seva nova família
- *Estar a* amb el sentit de `tardar', `torbar-se', `trigar':
l'embassament de Cúber va estar un any a omplir-se

Els substantius

5. Els substantius

El gènere del substantiu:

Paraula	En masculí vol dir:	En femení vol dir:
<i>canal</i>	via d'aigua canonada,	conducció
<i>casset</i>	magnetòfon	cinta
<i>clau</i>	peça que es clava	peça per obrir i tancar, moviment de lluita per immobilitzar l'adversari
<i>còlera</i>	malaltia	irritació violenta
<i>coma</i>	pèrdua de consciència	signe gràfic de pausa; depressió d'un terreny, etc.
<i>editorial</i>	article	empresa
<i>fi</i>	finalitat, objectiu	acabament, final
<i>llum</i>	aparell	claror, resplendor
<i>ordre/orde</i>	contrari de desordre	manament
<i>orde</i>	organització religiosa o militar	
<i>planeta</i>	astre	destí d'una persona
<i>pols</i>	batec	partícules diminutes de terra o altres matèries
<i>pudor</i>	vergonya	mala olor
<i>son</i>	dormida	ganes de dormir
<i>talent</i>	especial aptitud intel·lectual	fam, gana
<i>terra</i>	sòl, paviment, trespol	camp, planeta, etc.

Remarques sobre el gènere d'alguns substantius:

Són masculins: (els) *afores*; (un) *avantatge*; (el) *bacteri*; (el) *compte*; (el) *corrent*; (el) *desavantatge*; (el) *deute*; (els) *espinacs*; (un) *estratagema*; (el) *full*; (un) *entreviu*; (el) *llegum*; (un) *orde* (religiós); (el) *pendent*; (el) *rancor*; (el) *senyal*, etc.

Tendrem, per tant: *un avantatge encoratjador*, *el compte corrent*, *un compte bancari*, *el corrent elèctric*, *el corrent d'aigua*, *un pendent molt pronunciat*...

Són femenins: (una) *allau*; (una) *anàlisi*; (una) *au*; (la) *calor*; (la) *claror*; (una) *esplendor*; (la) *frescor*; (la) *gènesi*; (la) *marató*; (una) *olor*; (les) *postres*; (la) *psicoanàlisi*; (la) *resta*; (la) *sida*; (la) *síncope*; (la) *síndrome*, etc.

Tendrem, per tant: *unes anàlisis clíniques*, *una calor forta*, *la síndrome crònica*...

Substantius que admeten tant la forma masculina com la femenina: *aviram*, *art*, *grip*, *mar*, etc. Són més usuals, però, les formes masculines: *un aviram*, *un art* (en aquest cas solem parlar *d'un art de pesca* i de *l'art romànic*, per exemple, però de *les arts decoratives*), *el grip*, etc.; el substantiu *mar*, en canvi, és més usual en femení: *la mar gran*, *la mar Mediterrània*, etc.

Molts dels substantius acabats en *-or* també admeten tant la forma masculina com la femenina: *amor*, *ardor*, *candor*, *clamor*, *deshonor*, *estupor*, *fervor*, *rubor*, *rumor*, *sabor*, *temor*, etc.

El nombre del substantiu:

a) La majoria dels substantius acabats en vocal accentuada afegeixen *-ns*: *al·locució* pl. *al·locucions*; *camió* pl. *camions*; *bacalla* pl. *bacallans*; *excursió* pl. *excursions*, etc.

N'hi ha, però, que només afegeixen una *-s* al singular:

- els noms de les lletres: les *as*, les *bes*, les *des*, etc.
- els noms de les notes musicals: els *dos*, els *res*, els *mis*, etc.
- les substantivacions de les partícules gramaticals: els *perquès*, els *peròs*, etc.

- i també paraules d'incorporació moderna que procedeixen d'altres llengües: *sofas, bebès, cafès, comitès, esquís, hindús, menús, xampús*, etc.

b) Els substantius masculins aguts acabats en *-s, -ç, -x, -ix, -tx* formen el plural afegint *-os*: *gas* pl. *gasos*; *lluç* pl. *lluços*, *sufix* pl. *sufixos*, *guix* pl. *guixos*, *despatx* pl. *despatxos*, etc.

N'hi ha, però, que només afegeixen una *-s*: *apèndix* pl. *apèndixs*, *calç* pl. *calços*, *hèlix* pl. *hèlixs*, etc.

c) Els substantius acabats en *-sc, -st, -xt, -ig* tenen doble forma de plural:

-sc: *bosc* ___*boscs* o *boscós*; *quiosc* ___*quioscs* o *quioscos*
-st: *arrest* ___*arrests* o *arrestos*; *gest* _____*gests* o *gestos*
-xt: *context* ___*contexts* o *contextos*; *text* _____*texts* o *textos*
-ig: *assaig* ___*assaigs* o *assajos*; *raig* _____*raigs* o *rajós*

d) Són invariables, és a dir, tenen la mateixa forma per al singular i per al plural:

- els dies de la setmana (excepte *dissabte* i *diumenge*): *dilluns, dimarts, dimecres*, etc.
- alguns compostos: *comptagotes, paracaigudes, salvavides*, etc.
- els noms acabats en *-us*: *cactus, estratus, focus, globus, virus*, etc.
- altres noms com: *àlies, atles, càries, ens, fons, judes, llapis, mecenes, pols* (femení), *temps*, etc.

Recordem que són incorrectes plurals com **dillunosos, *llapissos*, etc., tant en situacions comunicatives formals com informals.

Els adjectius

6. Els adjectius

Sobre la funció que tenen els adjectius en el llenguatge periodístic, vegeu l'apartat 2.2.2. *Els components: els adjectius, els verbs, els adverbis i les preposicions*. En aquest apartat ens ocuparem dels aspectes morfològics i sintàctics.

6.1. Els adjectius qualitatiu: l'orde

- En general col·locarem l'adjectiu després del substantiu:

Exemples:

Evitarem: *un nou projecte* ☹️

Direm: *un projecte nou* 😊

Evitarem: *l'actual rectora* ☹️

Direm: *la rectora actual* 😊

Evitarem: *una avorrida lliçó* ☹️

Direm: *una lliçó avorrida* 😊

- Aquest orde, però, es pot alterar quan l'adjectiu té una funció més avaluativa que descriptiva:

Exemples:

el controvertit teorema

l'avorrida lliçó inaugural

6.2. La concordança de l'adjectiu

- Recordem que els adjectius concorden en gènere i nombre amb el nom a què es refereixen: *ordinadors potents, enciclopèdies actualitzades*, etc.
- Hem de posar esment al gènere d'alguns substantius que moltes vegades feim concordar malament per influència del castellà.

Exemples:

No direm: *la corrent marítima* ☹️

Direm: *el corrent marítim pl. els corrents marítims* 😊

No direm: *l'anàlisi clínic* ☹

Direm: *l'anàlisi clínica* pl. *les anàlisis clíniques* ☺

No direm: *un síndrome profund* ☹

Direm: *una síndrome profunda* pl. *unes síndromes profundes* ☺

- Quan un adjectiu afecta més d'un nom, l'adjectiu es posa en plural; quan algun d'aquests noms és masculí, l'adjectiu concorda amb el masculí.

Exemples:

No direm: *una pregunta i una resposta adequada* ☹
(l'adjectiu només afectaria *resposta*)

Direm: *una pregunta i una resposta adequades* ☺ (l'adjectiu afecta els substantius *pregunta* i *resposta*)

No direm: *un discurs i una opinió adequada* ☹ (l'adjectiu només afectaria el substantiu *opinió*)

Direm: *un discurs i una opinió adequats* ☺ (l'adjectiu afecta els substantius *discurs* i *opinió*)

No direm: *uns discursos i unes opinions adequades* ☹
(l'adjectiu només afectaria *opinions*)

Direm: *uns discursos i unes opinions adequats* ☺ (l'adjectiu afecta els substantius *discursos* i *opinions*)

6.3. La suma d'adjectius

- És bastant habitual recórrer a la suma o fusió d'adjectius a través de la formació culta, és a dir, amb la terminació *-i* o *-o* del primer adjectiu (aquesta darrera més productiva; la terminació *-i* és més habitual en el llenguatge científicotècnic).

Exemples amb la terminació *-o* del primer adjectiu: *catalanoaragonès -esa, fisicoquímic -a, politicoadministratiu -iva, socioeconòmic -a*, etc. Recordem que, segons la normativa actual, s'escriuen sense guionet i que, per tant, en el cas dels adjectius el primer component dels quals duu accent, el perden (**físico-químic, *político-administratiu, *sòcio-econòmic: físicoquímic, politicoadministratiu, socioeconòmic*).

Exemples amb la terminació *-i* del primer adjectiu: *liguliflor -a*, *lacrimiforme*, etc.

- No és recomanable la suma de tres adjectius del tipus *juridicoeconomicoadministratiu* ni en mitjans de comunicació escrits ni en orals. En aquest cas utilitzarem fórmules com: *des del punt de vista jurídic, econòmic i administratiu*.

6.4. Els adjectius *igual*, *fidel*, *capaç* i *feliç*

- Convé recordar que els adjectius *igual* i *fidel* són invariables en el gènere, tant en singular com en plural: *igual*, *iguals*; *fidel*, *fidels* (no són correctes, per tant: **iguals*, **iguales* o **fidels*, **fideles*).
- Els adjectius *capaç* i *feliç* són invariables en singular però variables en plural: *capaços* i *capaces* i *feliços* i *felices*.

6.5. Els adjectius *bullent*, *coent* i *lluent*

- Mantendrem invariables els substantius *bullent*, *coent* i *lluent* en situacions comunicatives formals.

6.6. Els adjectius *cortès*, *comú* i *gris*

- Hem de tenir en compte que aquests adjectius tenen forma masculina i femenina diferents.

Exemples:

No direm: *una dona cortès* ☹

Direm: *una dona cortesa* ☺

No direm: *una solució comú* ☹

Direm: *una solució comuna* ☺

No direm: *una bufanda gris* ☹

Direm: *una bufanda grisa* ☺

6.7. Els adjectius *idoni, espontani, simultani...*

- Recordem que aquests adjectius fan el femení acabat en *-a* i, per tant, passen de ser mots plans a mots esdrúixols en el femení singular i en el femení plural: *idònia, idònies; espontània, espontànies; simultània, simultànies*, etc.

6.8. Els adjectius acabats en *-ble*

- Hi ha un grup d'adjectius acabats en *-ble* que tenen la mateixa forma tant en masculí com en femení: *amable, temible, feble, voluble*.

Exemples:

un home amable / una dona amable

un grup temible / una agrupació temible

un discurs feble / una opinió feble

6.9. Els adjectius que no tenen una *-e* final en la forma masculina: *fix, complex, annex* i *mixt*

- Els adjectius *fix* (femení: *fixa*), *complex* (femení: *complexa*), *annex* (femení: *annexa*) i *mixt* (femení: *mixta*) no duen una *-e* final.

Exemples:

No direm: *un assumpte complexe* ☹

Direm: *un assumpte complex* ☺

No direm: *un document annexe* ☹

Direm: *un document annex* ☺

Aquests adjectius fan el plural masculí en *-os*: *fixos, complexos*, etc.

6.10. L'adjectiu *mateix*

- Recordem que no hem d'usar l'adjectiu *mateix* amb la intenció d'evitar la repetició d'un complement.

Exemple:

No direm: *va sortir del despatx i va tornar al mateix al cap de dues hores* ☹

Direm: *va sortir del despatx i hi va tornar al cap de dues hores* ☺

- Recordem que en català es fa servir *mateix* en lloc de *propi* quan es vol emfasitzar la cosa o la persona de què es parla.

Exemples:

No direm: *en paraules del propi president* ☹

Direm: *en paraules del mateix president* ☺

No direm: *ho va dir el propi detingut en sortir del judici* ☹

Direm: *ho va dir el mateix detingut en sortir del judici* ☺

6.11. Els quantitius: *massa, força, gaire, prou, bastant, tots dos, ambdós, tot i mig*

Massa, força, gaire i prou (invariables)

- Aquests adjectius tenen la mateixa forma per al masculí i per al femení i no tenen plural. Tant en situacions comunicatives formals com informals evitem l'ús de **masses, *forces i *prous*.
- Recordem que *massa* vol dir 'en excés' i *gaire*, en frases negatives i en contextos condicionals, vol dir 'molt'.
- La forma de plural *gaire*s, optativament, només es pot usar davant un substantiu plural: *no té gaires* (o *gaire*) *amics*.

Exemple:

No direm: *el president no està massa content de les negociacions* ☹

Direm: *el president no està gaire content de les negociacions* ☺

Bastant, bastants

- L'adjectiu *bastant* no té variació de gènere. Singular: *bastant*; plural: *bastants*.

Exemple:

No direm: *li han fet bastantes d'ofertes de feina* ☹

Direm: *li han fet bastants d'ofertes de feina* ☺

Tots dos / ambdós

- Tant en situacions comunicatives formals com informals usarem les formes *tots dos* (i femení *totes dues*) o bé fórmules més generals. La forma *ambdós* no és recomanable en el llenguatge informatiu.

Exemple:

En lloc de: *ambdues escoles tenen problemes en les estructures dels edificis* ☹

És preferible: *les dues escoles tenen problemes en les estructures dels edificis / han anat a veure les escoles i han dit que totes dues tenen problemes en les estructures dels edificis* ☺

Tot i mig

- Els adjectius *tot* i *mig* no varien davant els topònims femenins: *tot Menorca* (i no **tota Menorca*), *mig Europa* (i no **mitja Europa*), etc. Però si el topònim va precedit d'article o bé va acompanyat d'un adjectiu, hi ha concordança: *tota l'Europa de l'Est, tota l'Àfrica subsahariana, tota Eivissa meridional*, etc.
- Convé no abusar de l'ús de *tot* quan vol dir *cada*:

Exemple:

Podem dir: *tots els anys els polítics es vesteixen de Reis Mags* ☹

Però també: *cada any els polítics es vesteixen de Reis Mags* ☺

6.12. Els demostratius: *aquest, aqueix, aquell*

- N'hi ha prou de fer la distinció dels dos graus segons la proximitat de la persona que parla i de la que escolta.

1r grau (proximitat): *aquest, aquests/aquestos, aquesta, aquestes*

1r grau (proximitat): *aqueix, aqueixs/aqueixos, aqueixa, aqueixes*

2n grau (llunyania): *aquell, aquells, aquella, aquelles*

6.13. Els possessius: *mon, ton, son, meu, teu, seu (el meu, el teu, el seu)*

Mon, ton, son...

- S'empren en noms de parentiu i també en frases fetes els possessius següents:

Masculí: *mon, ton, son, mos, tos, sos*

Femení: *ma, ta, sa, mes, tes, ses*

- A Mallorca i Menorca es conserven les formes de singular *mon* i *ma* en *mon pare* i *ma mare*, pronunciats *mun pare* i *mu mare* (en registres formals, però, pronunciarem *ma mare*) a totes les Balears. També són ben vives les formes generals de la segona i tercera persona *ton pare, ta mare; son pare, sa mare*.

El meu, el teu, el seu...

- A les Balears podem utilitzar les dues sèries que presenta el femení: *la meva/meua, la teva/teua, la seva/seua* (i els plurals corresponents) segons la procedència o preferència del parlant.
- Quan hi ha més d'un posseïdor, utilitzarem les formes *el nostre, la nostra; el vostre, la vostra; el seu, la seva* (i els plurals corresponents), en situacions comunicatives formals.

6.14. Els numerals

Dos, dues

- En situacions comunicatives formals distingirem la forma masculina *dos* de la femenina *dues*. A Eivissa aquest numeral només té una forma tant per al masculí com per al femení: *dos*.

Exemple:

entraren dos homes i dues dones

Desset/disset, devuit/divuit, denou/dinou

- Els informadors de Mallorca poden usar preferentment les formes amb *e*: *desset, devuit, denou*. Els de Menorca i les

Pitiüses poden usar les dues formes: *desset/disset, devuit/divuit*.

Cinquè, sisè, setè...

En situacions comunicatives formals utilitzarem, a partir del número cinc, preferentment les formes dels ordinals afegint al cardinal -è, -ena, -ens, -enes (*cinquè, cinquena, cinquens, cinquenes*).

A les Balears les formes acabades amb -è, -ena, etc., es pronuncien amb vocal neutra o amb vocal oberta segons el lloc.

6.15. Els indefinits: *qualque, qualcun, qualcú, algun, algú, cap, gens*

Qualque, qualcun, qualcú, algun, algú

A les Balears tenim aquestes dues sèries d'indefinites:

qualque algun, alguna qualcú algú qualcun, qualcuna algun, alguna qualque cosa alguna cosa

- En situacions comunicatives formals usarem indistintament les formes *a algun, algú*, i les formes *qualque, qualcú*, etc.
- La forma *qualque* és invariable i s'usa amb noms masculins i femenins en singular.

Exemples:

qualque dia farem una visita al museu
deixa'm qualque gramàtica

- La forma *qualcú* és un pronom invariable i representa una persona indeterminada.

Exemple: *hi ha qualcú darrere la porta*

- La forma *qualcun, qualcuna...* no s'usa mai davant un nom, sinó que el substitueix i equival a *cap* en oracions interrogatives, hipotètiques, condicionals i/o negatives.

Exemple: *si volen un/cap llibre, ja els en trobaré qualcun*

Cap i gens

- S'usa *cap* amb els substantius comptables.

Exemple:

no queda cap entrada

- S'usa *gens* amb els substantius no comptables o de massa.

Exemple:

no hi ha gens d'aigua als embassaments

- Recordem que no hem d'usar *cap* quan va al costat d'un substantiu no comptable, ús que, de vegades, es fa si el substantiu és abstracte.

Exemples:

No direm: *aquest fet no té cap importància* ☹

Direm: *aquest fet no té gens d'importància* ☺

No direm: *la pluja d'avui no ha fet cap mal* ☹

Direm: *la pluja d'avui no ha fet gens de mal* ☺

Si el substantiu abstracte és comptable, també usarem *cap*.

Exemples:

aquest home no té cap defecte

és feliç, no té cap problema

La forma *cap* s'oposa a *molts (moltes)*. La forma *gens* s'oposa a *molt (molta)*.

Exemples:

no té cap defecte / té molts de defectes

no té gens de paciència / té molta de paciència

**Les preposicions, les conjuncions i les
locucions prepositives i conjuntives**

7. Les preposicions, les conjuncions i les locucions prepositives i conjuntives

7.1. La caiguda de preposicions

Hem de tenir en compte que les preposicions *a*, *de* i *en* cauen sempre davant la conjunció *que*. Per tant, hem de tenir present aquesta norma en qualsevol ús de la llengua.

Exemples:

No direm: *acostumau-lo a que cada dia mengi a la mateixa hora* ☹

Podem dir: *acostumau-lo a menjar cada dia a la mateixa hora* ☺

Podem dir: *acostumau-lo que cada dia mengi a la mateixa hora* ☺

No direm: *estan contents de que hagi arribat bé* ☹

Direm: *estan contents que hagi arribat bé* ☺

7.2. Les preposicions davant l'infinitiu

Per a un ús correcte de la llengua catalana hem de tenir en compte que davant l'infinitiu la preposició *en* es converteix en *a*.

Exemple:

No direm: *la pel·lícula no estarà gaire en començar* ☹

Direm: *la pel·lícula no estarà gaire a començar* ☺

Només quan es tracta d'una expressió temporal podem mantenir la preposició *en* davant un infinitiu.

Exemples:

en arribar tots els diputats, començarà la sessió

en començar el concert no podrà entrar ningú més a la sala

en començar el discurs, els diputats de l'oposició abandonaren la sala

7.3. *A* i *en* en els complements de lloc

Les preposicions *a* i *en* en principi són equivalents pel que fa al significat en els complements circumstancials de lloc. En triarem una o triarem l'altra en funció de la nostra variant dialectal.

Exemples:

viu a/en un poble de muntanya
el trobaràs assegut a/en aquell banc de la plaça
l'article, el publicaran en el / al diari local

Davant els noms de lloc posarem sempre la preposició *a*.

Exemples:

anam a Bunyola, pujarem a Lluc a peu, viu a Felanitx

7.4. La preposició *a* davant complement directe i complement indirecte

1. Complement directe

La norma general del català és que el complement directe no ha d'anar introduït amb la preposició *a*.

Exemples:

hem entrevistat els jugadors
hem vist les actrius després de la funció
ha saludat el públic durant deu minuts

Però hi ha casos en què és imprescindible l'ús de la preposició *a* davant CD:

a) Si el CD és un pronom fort.

Exemples:

et saludava a tu
l'aprecia a ella

b) Si el subjecte i el CD van junts, i hi pot haver ambigüïtat.

Exemple: *l'assetja com a un assassí la policia*

- c) Si el CD és de persona i apareix fora de la seva posició habitual, que és immediatament després del verb, i aquest desplaçament suposa la presència d'un pronom feble.

Exemple:

Orde lògic: *han premiat la soprano catalana en diverses ocasions*

Amb el complement desplaçat: *a la soprano catalana, l'han premiada en diverses ocasions*

2. Complement indirecte

El complement indirecte és introduït per la preposició *a*:

Exemples:

han concedit el premi a les actrius de T de Teatre

han llegit la sentència als acusats

ha fet una besada a la presidenta

7.5. Alguns problemes de pronúncia amb les preposicions *a* i *amb*

a) La preposició *a*

Hem de tenir en compte que, en el llenguatge col·loquial, de vegades la preposició *a*, quan va davant l'article masculí (*el, els*), davant l'article personal masculí (*en*) i davant els demostratius, es pronuncia *an*. Aquest mateix fenomen pot passar davant els pronoms interrogatius *qui* i *què* i, a més, rebre el suport d'una *e*. Aquestes pronúncies no són adequades en llenguatge formal.

Exemples:

*donen el premi al cantant / *an el cantant*

*donen el trofeu a en Rafel Nadal / *an en Rafel Nadal*

*donen la panera a aquella dona / *an aquella dona*

*a què us apuntau? / *an (e) què vos apuntau?*

*a qui li donaran el premi? / *an (e) qui li donaran el premi?*

b) La preposició *amb*

Un fet semblant passa amb la preposició *amb* quan va davant els pronoms interrogatius *qui* i *què*. En el llenguatge col·loquial

entre la preposició *amb* i aquests pronoms s'interposa una vocal neutra; en llenguatge formal aquest ús no és admissible.

Exemple:

amb qui cantarà la coral? / **amb (e) qui cantarà la coral?*

7.6. La preposició *de*

Darrere els quantificadors *gens* i *tot* hem de posar sempre la preposició *de*.

Exemples:

no tenc gens de gana

tot de militants del PP ompliren el col·legi on se celebrava el congrés regional

En canvi, *gaire*, *que*, *massa* i *força* no admeten la preposició *de*.

Exemples:

No direm: *no tenen gaire de pressa per aprovar els pressuposts* ☹

Direm: *no tenen gaire pressa per aprovar els pressuposts* ☺

No direm: *massa de passió, aquest ha estat el motiu que els seus seguidors no hagin tengut un bon comportament* ☹

Direm: *massa passió, aquest ha estat el motiu que els seus seguidors no hagin tengut un bon comportament* ☺

A les Illes Balears és molt estès l'ús de la preposició *de* darrere *poc*, *molt*, *bastant* i *tant*. En canvi, aquesta preposició no és habitual darrere *prou*, *més* i *menys*.

Exemples:

acusen el diputat de tenir molts d'interessos urbanístics

el barri té bastants de problemes d'infraestructures

el barri té tantes de mancances, que els veïns no saben per on començar a reivindicar

7.7. Les preposicions *per* i *per a*

La distinció entre *per* i *per a* és pròpia de la llengua escrita. A bona part del domini lingüístic, la llengua parlada, però, fa servir

habitualment només la preposició *per*.

La distribució de *per* i *per a* la farem tenint en compte els casos següents:

a) Davant substantius, adjectius i pronoms

Usarem la preposició *per* (i les formes *pel* i *pels*) quan indica:

- lloc de pas: *el moble no ha passat per la porta*
- lloc on se situa l'acció: *l'equip ciclista s'entrena per la Serra*
- autor: *ha estat traït pels seus mateixos companys*
- causa: *l'arbre ha caigut pel fort vent*
- mitjà: *ens han enviat la informació per correu electrònic*
- manera: *els dos consellers es varen trobar per casualitat*
- a favor de: *campanya per l'ús del català*
- com si fos: *el tenia per un bon amic*
- opinió (= segons): *pel batle, aquest problema té solució*

Usarem la preposició *per a* (i les formes *per al* i *per als*) quan indica:

- destinació: *hi ha una factura per al cap de personal*
- objecte: *no serveix per a res*
- direcció (= cap a; aquesta forma és més habitual): *surt l'avió per a Barcelona*
- data fixa de futur: *per al dia 23 d'aquest mes, hi ha prevista una manifestació*

b) Davant infinitiu

b.1) Diversos autors consideren que davant infinitiu es pot admetre sempre la preposició *per*:

no tenen temps per estudiar
és un espai suficient per guardar-hi tots els llibres
va anar-se'n per no tornar

No és correcte utilitzar la preposició *per* amb valor causal davant un infinitiu simple:

Exemple:

No direm: *Ha ingressat a la presó per matar un policia*

Podem dir: *Ha ingressat a la presó perquè ha mort un policia*

o també: *Ha ingressat a la presó per haver matat un policia*

b.2) Altres autors consideren que davant infinitiu s'ha de distingir l'ús de les preposicions *per* i *per a* segons els criteris següents:

b.2.1) Usarem la preposició *per* quan indica:

– el motiu, la finalitat d'una acció voluntària (= amb la intenció de):
ha anat a Indonèsia per visitar les víctimes de l'ona gegant treballa per pagar-se els estudis

– la causa (= pel fet de):

l'han guardonat per descobrir el manuscrit
l'han tancat a la presó per robar

– una acció prevista que s'ha de dur a terme:

en aquella botiga tenen bosses de reciclatge *per vendre*
encara hi ha molts de problemes *per resoldre* aquesta qüestió

b.2.2) Usarem la preposició *per a* quan indica:

– l'objecte, la destinació, amb un verb que no indica acció voluntària:

no tenen temps per a estudiar
aquestes màquines serveixen per a tragar material pesant
les indemnitzacions no han bastat per a pagar els danys

– condició:

per a solucionar un problema cal voler-ho fer
per a fer el que fas val més que ho deixis córrer

– conseqüència (després de quantificadors com *massa*, *molt*, *suficient*, *bastant*...):

és un espai suficient per a guardar-hi tots els llibres
és massa intel·ligent per a fer-li creure això

– un fet posterior a l'acció del verb principal:

va anar-se'n de la feina per a no tornar

Considerarem correcta tant l'opció (b.1) com la (b.2)

c) Davant adverbis i conjuncions sempre usarem la preposició *per*:

li ho ha dit per si no el tornava a veure
per ara, la relació va envant
aquesta casa ja serà per sempre
li va dir perquè n'estigüés al corrent

7.8. Les preposicions tòniques i les locucions prepositives *contra, entre, sense, davall i sota, damunt i sobre, dins i dintre, baix, (a) baix, baix de:*

Aquestes són les preposicions tòniques i les locucions prepositives més habituals en català. Algunes d'aquestes formes són adverbis de temps i de lloc que a vegades també són usats com a preposicions:

contra, entre, sense, fins, fins a, des de, d'ençà de, devers, segons, cap a, cap, malgrat, fora de, llevat de, vora, devora, a la vora de, damunt, davall, baix, sota, davant, darrere, dins, dintre, prop de, lluny de, enmig de, abans de, després de.

Convé que ens fixem en alguns usos que ens poden crear problemes.

Davall i sota: el significat d'aquestes dues preposicions és idèntic. A les Balears l'ús de *sota* s'ha reduït fins al punt de quedar només en sentit de submissió.

Exemple:

*posa el poal **davall** la taula*
*posa el poal **sota** la taula*

Damunt i sobre: tenen el mateix significat en sentit material i són els contraris de *davall i sota*. *Sobre* també ha perdut el valor material, però és l'única preposició que podem fer servir si volem expressar la idea de *tractar de*.

Exemples:

Direm: *posa el llibre **damunt** la taula / posa el llibre **sobre** la taula* ☺

No direm: *veurem un reportatge **damunt** els esports d'hivern* ☹

Direm: *veurem un reportatge **sobre** els esports d'hivern* ☺

Dins i dintre: també són formes sinònimes i a les Balears no solen anar acompanyades de la preposició *de*. La forma més habitual a les illes Balears és *dins*.

Exemple:

*trobaren les restes **dins** la cova*
*trobaren les restes **dintre** la cova*

Baix, (*a*) *baix*, *baix de*: no és mai sinònim de *davall*. Ens indica que una cosa o algú està a la part baixa.

Exemples:

són **baix de** l'escala (no hi estan enfilats)

són **davall** l'escala

guarden els doblers **davall** el coixí

Tampoc no podem utilitzar *baix* en sentit figurat en casos com els d'aquests exemples.

No direm: **baix** la direcció de *Herbert von Karajan* ☹

Direm: **sota** la direcció de *Karajan* / dirigit per *Von Karajan* ☺

No direm: **baix** el poder de *Roma* ☹

Direm: **sota** el domini de *Roma* ☺

No direm: **baix** el control de la cambra ☹

Direm: **sota** el control de la cambra / **amb** el control de la cambra ☺

7.9. Les conjuncions i locucions conjuntives: *doncs*, *després que*, *a causa de*, *així com*, *sempre que*

Aquests elements ens poden crear alguns dubtes a l'hora d'utilitzar-los correctament, per això convé repassar-ne els casos més problemàtics.

La conjunció *doncs* té valor consecutiu (l'oració que introdueix és la conseqüència de l'anterior):

El seu germà no podrà venir

Doncs vine tu

Aquesta conjunció no té valor causal. En aquest cas la conjunció correcta és *perquè*.

Exemple:

No direm: *la llei no s'aprovarà, doncs no aconseguirà els vots necessaris* ☹

Direm: *la llei no s'aprovarà perquè no aconseguirà els vots necessaris* ☺

Doncs i *idò*: la forma *idò* està molt estesa en el parlar col·loquial de les Balears. Convé usar-la només en situacions comunicatives informals.

Exemple:

Situació formal: *enguany no hi ha pressupost per fer regals.*

Doncs s'haurà de cercar una solució, ha dit el president.

Situació informal: *enguany no hi ha doblers per fer regals. Idò sí que anam bé!, ha exclamat en Pere*

Després que: té valor temporal; mai no té valor causal: ***després que*** *acabassin el partit reberen la copa* equival a *després d'acabar el partit reberen la copa.*

Per tant:

No direm: *varen perdre el partit **després que** haguessin jugat malament ☹*

Direm: *varen perdre el partit **perquè** jugaren malament ☺*

Degut a: és un ús incorrecte amb valor causal. Sempre hem d'utilitzar *a causa de*, *per* o *per mor de*.

Exemple:

No direm: ***degut al mal temps*** *costarà veure ple l'estadi ☹*

Podem dir: ***a causa del mal temps*** *costarà veure ple l'estadi ☺*

O direm: ***per mor del mal temps*** *costarà veure ple l'estadi ☺*

Recordem que *degut* és correcte com a forma de participi o adjectiu.

Exemples:

*els accidents **deguts** a l'excés de velocitat són molt freqüents*
*la pèrdua de les eleccions va ser **deguda** a l'elevat nombre de participants*

*unes desgràcies **degudes** a la improvisació*

Que: és incorrecta la supressió de la conjunció *que*, que introdueix oracions subordinades. Aquesta supressió és inadmissible tant en la llengua col·loquial com en els registres formals.

Hem de dir: *esperaven **que** arribàs amb la copa ☺*

No hem de dir: *esperaven arribàs amb la copa ☹*

Així com: no convé abusar-ne quan equival a *i també* o *i*.

Exemples:

*han assistit a la reunió representants dels treballadors, **així com** de l'empresa*

*han assistit a la reunió representants dels treballadors **i també** de l'empresa*

*han assistit a la reunió representants dels treballadors **i de** l'empresa*

Aquesta locució conjuntiva *així com* també pot servir per marcar una oposició:

Exemple:

***així com** ahir va ploure, avui farà sol*

Així que: és una locució conjuntiva que té valor temporal i consecutiu i equival a *per tant*, *tot seguit*, etc.

Exemples:

***així que** l'àrbitre xiuli començarà el partit*

*la festa va començar **així que** / **tan bon punt** / **tot d'una que** arribaren els convidats*

*el president no parlarà, **així que** / **per tant** convé que parli el vicepresident*

Sempre que / sempre i quan: *sempre que* és la forma genuïna, **sempre i quan* l'hem d'evitar perquè és incorrecta.

Direm: ***sempre que** s'enfronten aquests dos equips guanya el Mallorca ☺*

No direm: *rodaran els exteriors demà, **sempre i quan** no plogui ☹*

Podem dir: *rodaran els exteriors demà, **sempre que** no plogui o rodaran els exteriors demà, si no plou ☺*

El lèxic

8. El lèxic

8.1. Consideracions generals

Com a criteri general, ens atndrem al *Diccionari de la llengua catalana*, 2a edició, de l'Institut d'Estudis Catalans, que ens servirà per comprovar si una variant és normativa o no. Hem de tenir en compte, però, que això no vol dir que, si no hi trobam una variant determinada, aquesta hagi de ser necessàriament incorrecta. En aquests casos s'ha de mirar en altres fonts bibliogràfiques o bé fer la consulta als organismes competents. Així mateix, atès que en aquest diccionari hi trobam barbarismes admesos però que a les Illes mantenen formes sinònimes genuïnes i vives, respectarem sempre aquestes formes genuïnes del català balear. És el cas, per exemple, de *brou* (en lloc de *caldo*), *batle* (en lloc d'*alcalde*), *cercar* (en lloc de *buscar* a Mallorca i Menorca), *enguany* (en lloc d'*aquest any*), *façana* i *frontis* (en lloc de *fatxada*), *rodet* (en lloc de *carret*), *darrer* (en lloc d'*últim*), *parada* (en lloc de *estand*), etc.

D'altra banda, és important que tenguem en compte que usar preferentment les variants lèxiques, morfològiques i sintàctiques pròpies de les Balears no vol dir que se n'hagi de fer sistemàticament un ús exclusiu. En determinades situacions comunicatives pot ser necessari recórrer als mots sinònims d'altres contrades per fer més variat i àgil el discurs, sobretot en casos en què es repeteixen molt els mateixos mots. Aquest aspecte el tendrem en compte sobretot en aquells mitjans que, a més de l'àmbit balear, tinguin una cobertura geogràfica d'altres comunitats de parla catalana. Així, per exemple, no ens ha de semblar estrany d'alternar mots com *graó* i *escaló*, *escombra* i *granera*, *barret* i *capell*, etc. Tot el lèxic de la llengua catalana està a la disposició dels parlants perquè el puguin usar sempre que ho estimin oportú; els criteris restrictius en aquest sentit sovint empobreixen la llengua i falsegen la realitat en relació amb la variació lingüística.

A l'hora de triar les variants lèxiques, tendrem en compte els criteris generals següents:

1. Respectarem el parlar propi de l'informador, sigui de Mallorca, Menorca o Eivissa- Formentera, o d'altres indrets del domini lingüístic català, sempre tenint en compte els principis de la correcció fonètica, morfològica i sintàctica.

En relació amb les variants fonètiques, respectarem les variants pròpies del parlant, sempre que no dificultin la comprensió de la informació i siguin variants admeses. Per exemple, un informador podrà dir *mulí* (amb *u*) o *molí* (amb *o*), segons com ho pronunciï habitualment.

Creim important remarcar que un locutor o un presentador no ha de forçar la pronúncia natural del seu dialecte per acostar-se més a un altre. Volem dir que si el locutor és d'Eivissa i presenta un informatiu d'abast balear i que es retransmeti des de Mallorca, no ha de forçar la fonètica per acostar-se més al parlar mallorquí. Igualment, si el locutor del mitjà prové de Barcelona o de València (es pressuposa que és competent lingüísticament), tampoc no ha de forçar la seva parla natural per imitar el parlar de les Illes. El que, en aquests casos, convé és que conegui les variants pròpies de les Balears (morfològiques i lèxiques), perquè la comunicació amb l'oient sigui més natural i menys marcada.

2. La cobertura territorial del mitjà de comunicació: si el mitjà de comunicació cobreix una sola illa, usarem preferentment les variants lèxiques (i també les morfològiques i sintàctiques) pròpies d'aquesta illa. Per exemple, si el mitjà de comunicació cobreix l'illa d'Eivissa, utilitzarem preferentment el mot *boix*, en comptes de *nin*, que usarem si el mitjà únicament retransmet a Mallorca. Si hem de parlar del mascle de l'ovella, utilitzarem preferentment *moltó* a Eivissa, *xot* a Mallorca i *be* a Menorca.
3. El context del text informatiu: utilitzarem les variants d'àmbit més general a les entrades que donen pas a les notícies o als resums finals de les notícies més importants dels informatius; en canvi, respectarem les variants pròpies del territori d'on prové la notícia si el cos d'aquesta hi ha estat elaborat.

Per exemple, si una transmissió d'un informatiu es fa des de Mallorca, i una de les notícies és sobre l'aprenentatge escolar dels nins immigrants de sis a deu anys a Eivissa, el presentador que donarà pas a la notícia procurarà utilitzar la forma *nin*, mentre que el periodista que informará *in situ* d'aquesta notícia usará la variant pròpia d'Eivissa, que és *boix*. També podem fer servir solucions comunes a tots els territoris, com ara *infant*.

4. El tema de la informació: habitualment tendrem en compte les variants pròpies d'aquelles activitats que es duen a terme a un

lloc concret i que són objecte de notícia o de reportatge. Per exemple, si es fa un reportatge sobre la fabricació del calçat a Menorca, es tendran en compte les variants pròpies de Menorca d'aquest sector; i si és sobre la producció de calçat a Inca, es tendran en compte les pròpies d'aquest municipi.

5. Casos en què és difícil delimitar les variants: en els casos en què hi ha un gran nombre de variants tradicionals, com en nomenclatura zoològica i botànica, intentarem saber la variant més coneguda de tot el territori, que pot alternar amb variants d'altres territoris. Si no és possible saber la variant més general, es respectarà la d'àmbit més restringit, sempre que sigui lingüísticament correcta.

8.2. Alguns sinònims que poden suscitar dubtes

A continuació exposam alguns dubtes que es plantegen a l'hora de considerar una forma o una altra.

advocat/misser

Són sinònims a Mallorca i Menorca. En situacions comunicatives formals, però, utilitzarem la forma *advocat -ada*, que és el nom de la professió amb tradició a totes les terres de parla catalana. En el nom oficial del col·legi s'ha optat per aquesta forma: Il·lustre Col·legi d'Advocats de les Illes Balears.

aixeta/grifó

La forma més tradicional a Mallorca és *aixeta*, però actualment la més usada és *grifó*. Podem usar-les indistintament com a sinònims, tant en situacions comunicatives formals com informals.

al·lot/boix/nin

Per designar un nin petit, a Mallorca s'usa preferentment *nin*, a Eivissa *boix* i a Catalunya *nen*. *Al·lot* s'utilitza a totes les Illes i té un significat més ampli que *nin* i *boix*. Es poden utilitzar en tots els registres, tant en situacions comunicatives formals com informals. No hem d'oblidar, però, que es recullen altres formes per designar les persones de poca edat fins a l'acabament de

l'adolescència amb diferents matisos: *fillet* (Menorca), *garrit* (Eivissa), *infant* (a les quatre illes), etc.

ampolla/botella/bòtil

Botella és la forma general de les Illes, que utilitzarem en tots els registres. *Bòtil* s'utilitza com a sinònim a Menorca. A alguns llocs de Mallorca *bòtil* és una botella ampla de coll estret.

ànec/àneda/ànnera

Ànnera és la forma més usada a Mallorca i a Menorca; a Eivissa diuen *àneda*. *Ànec* és la forma que s'utilitza a Catalunya.

arena/sorra

A les Illes, com a València, utilitzam prioritàriament la variant *arena*, tant en situacions comunicatives formals com informals, que és la d'ús habitual. *Sorra* s'utilitza sobretot a Catalunya.

avi/padri

A Mallorca la forma més generalitzada actualment és *padri -ina*, mentre que a Menorca és *avi àvia*. A Eivissa la forma usual és **güelo -a*, clarament calcada del castellà, inadmissible en totes les situacions comunicatives. A Eivissa recomanem d'utilitzar la forma normativa *avi àvia* o recuperar la forma *major -a*. La utilització d'*avi àvia*, general abans a tot el territori, pot evitar les ambigüitats que presenta la forma *padri -ina* en determinats casos.

barret/capell

Totes dues són usals en el català de les Balears, encara que avui dia la forma més freqüent és *capell*.

ca/gos

La forma generalitzada a les Illes és *ca*, amb el femení *cussa* (que també presenta el masculí *cus*).

calces, calcetins/mitges, mitjons

Les formes generalitzades a les Illes són *calces* i el derivat *calcetins*.

capvespre/horabaixa/tarda

En general són formes sinònimes. A Mallorca, tant *capvespre* com *horabaixa* designen les hores que van de migdia a entrada de fosca. A Menorca, amb aquest sentit, s'utilitza *capvespre*, i a Eivissa *tarda*. A Menorca és ben viva la forma *fosquet* per indicar les primeres hores del vespre.

cementeri/cementiri

Des del punt de vista normatiu, totes dues formes són correctes. A les Illes Balears podem utilitzar preferentment la forma *cementeri*.

cercar/buscar

Totes dues són sinònimes. La forma preferent a Mallorca i Menorca és *cercar*, que és la forma tradicional catalana. A Eivissa actualment la forma d'ús general és *buscar*. En situacions comunicatives formals utilitzarem preferentment la forma *cercar*.

carrera/correguda/cursa

Totes tres són sinònimes amb el sentit de córrer en una competició. La forma tradicional a les Illes és *correguda*, preferible a *carrera* i a *cursa*.

cognom/llinatge

Usarem indistintament les dues formes en qualsevol situació comunicativa.

cridar/telefonar/trucar

Les formes *telefonar* i *trucar* són sinònimes, amb el sentit de parlar per telèfon, però recomanem mantenir com a forma preferent a les Balears el verb *telefonar*. La forma *cridar* no és gens recomanable com a sinònim de *telefonar*.

doblers/diners/sous

En situacions comunicatives formals usarem indistintament *doblers* o *diners*. En un àmbit més restringit, a Eivissa farem servir amb el mateix significat la forma *sous*.

estiregassó/fesol/pèsol/xítxero

En situacions comunicatives formals utilitzarem la forma *pèsol* a totes les illes, que és la més generalitzada. A Mallorca, al costat de la forma més generalitzada, també es troben altres formes com *estiregassó* (Felanitx), *xítxero* (Porreres, Artà, Manacor, etc.), *pitxo* (Maria de la Salut, Ariany), etc. A Menorca es diu *fesol*.

fems/escombraries

Utilitzarem preferentment a les Illes la forma *fems*.

forqueta/forquilla/*tenedor

A Mallorca utilitzarem la forma *forqueta* i a Menorca *forquilla*. A Eivissa fan servir el castellanisme **tenedor*, forma no normativa. En aquesta illa, en situacions comunicatives formals, es poden fer servir tant *forqueta* com *forquilla*.

fraula/maduixa

A les Illes coexisteixen les dues formes. *Fraula* és la forma tradicional a Mallorca i *maduixa*, a Menorca. En situacions comunicatives formals les podem utilitzar indistintament.

gat/moix

La forma *moix* és d'ús general tant a Mallorca com a Menorca. A Eivissa la forma d'ús general és *gat*, que és la forma tradicional a les Illes. Totes dues formes les admetrem en tots els registres.

got/tassó

A Mallorca la forma d'ús general és *tassó*, mentre que a Menorca i Eivissa és *got*. Les dues formes les admetrem en tots els registres i les usarem preferentment segons l'illa.

indiot/gall dindi

A Mallorca i Eivissa la forma usual és *indiot* (pronunciat *endiot* en el llenguatge col·loquial), mentre que la forma *gall dindi* és corrent a Menorca. Tant l'una com l'altra són aptes per a tots els registres i les usarem de manera preferent segons l'illa.

joguina/jugaroll/jugueta

A Mallorca i Menorca la forma d'ús general és *jugueta* i a Eivissa *jugaroll*. Totes dues són aptes en qualsevol registre i les usarem de manera preferent segons l'illa. En altres indrets de parla catalana usen altres formes sinònimes, com ara *joguina*.

llavi/morro

A les Illes és general l'ús de *morro* tant per a les persones com per als animals. Utilitzarem *llavi* en situacions comunicatives formals quan parlem de persones i *morro* quan parlem d'animals. En situacions comunicatives informals podem mantenir l'ús de *morro* en tots els casos.

matí/dematí, capvespre/de capvespre

Recomanem d'usar *matí* i *capvespre* com a substantius (*durant el matí s'han succeït els incidents, les notícies del matí*), i *dematí* i *de capvespre* com a expressions temporals (*avui dematí s'ha signat l'acord, demà de capvespre no hi haurà sessió*).

parlar/xerrar/rallar/conversar

Parlar, xerrar, rallar i *conversar* no són formes completament sinònimes. Utilitzarem en situacions comunicatives formals a totes les illes la forma *parlar* amb el sentit d'expressar-se amb la paraula. Utilitzarem les formes *xerrar*, d'ús a Mallorca i Eivissa, i *rallar*, d'ús a Menorca, que són sinònimes, en situacions comunicatives col·loquials amb el sentit de parlar molt, pel gust de parlar, sense cap propòsit. Per tant, direm *en el debat d'avui parlarem sobre la situació dels immigrants a les Balears*, i no **en el debat d'avui xerrarem sobre la situació dels immigrants a les Balears*.

servei/servici

Mantendrem com a forma preferent *servei*. No rebutjarem, però, l'ús de la forma *servici*: tant l'una com l'altra són aptes per a tots els registres. L'ús de *servei*, però, s'ha de mantenir sempre quan es faci referència a un departament, secció, etc., d'una administració, perquè és la forma generalitzada. Per exemple: el Servei Lingüístic de la Universitat de les Illes Balears, el Servei de Salut de les Illes Balears (IB-Salut), etc.

vacances/vacacions

El terme generalitzat per a tot el territori lingüístic pel que fa a usos administratius és *vacances*.

veí/veïnat/vesí

En situacions comunicatives formals utilitzarem preferentment la forma *veí veïna* amb el sentit de 'persona que viu en un mateix municipi, carrer, barri', al costat de *vesí vesina*, mantengut a Eivissa i Menorca. Parlarem, per tant, d'*associacions de veïns* (o *de vesins*). La forma *veïnat veïnada* pot usar-se en lloc de *veí veïna* amb el significat de 'persona que viu al costat de'. *Veïnat* també té valor col·lectiu ('conjunt de veïns d'un poble, d'un barri, d'un carrer...'). Existeix la locució prepositiva *a veïnat de*, amb el valor de 'al costat de'.

*els veïns del carrer del 31 de Desembre han organitzat una festa
la víctima era veïnat de l'agressor
l'associació de veïns de la Soledat
vivia a veïnat del bar incendiat*

8.3. L'argot

En els informatius i reportatges

Evitem, sempre que sigui possible, l'ús de col·loquialismes i d'expressions que provenen de l'argot en programes informatius.

De vegades, però, es produeixen situacions informatives en què el nucli de la notícia gira entorn d'un mot no normalitzat i generalment provinent de l'argot castellà. Parlam, per exemple, de les **claveleras*, els **trileros* o els **manteros*. En aquests casos, com a norma general, recomanem adaptar-los a llengua catalana, sempre que no es deformi gaire el mot d'origen; parlarem, per tant, de *clavellers*, *trilers* o *manters*.

Restringirem al màxim castellanismes com **decretazo*, **medicamentazo*, etc. En aquests casos recomanem de parlar, per exemple, de *decret de reforma laboral*, és a dir, fer-ne una descripció (en aquest cas no podem utilitzar el nom del real

decret perquè és massa llarg: Reial decret llei 5/2002, de 24 de maig, de mesures urgents per a la reforma del sistema de protecció per desocupació i millora de l'ocupabilitat), o en el cas de **medicamentazo*, de *retallada de medicaments*, *llista de medicaments*. Una altra possibilitat que tenim és adaptar els termes al català: *cop de decret* o *cop de medicament*, o fer-ne la traducció literal, com *decretada* o *medicamentada*. Si realment és necessari utilitzar el castellanisme, recomanem de fer servir expressions com *conegut com el decretazo* o *l'anomenat decretazo*, de manera, però, molt restringida. En el darrer cas, la pronunciació d'aquests mots serà a la castellana.

En els programes dramàtics i d'humor i transmissions en directe

Usarem el lèxic argòtic en programes dramàtics i d'humor que, per la caracterització dels personatges o dels presentadors, ho requereixin. Sempre que sigui possible, utilitzarem les formes i expressions genuïnes del català equivalents a les d'introducció recent, generalment calcades del castellà. Així, en determinats contextos, podem parlar d'una persona que és una «bandera» en lloc d'un «pendó», o bé d'una persona que «té més cara que en Belmonte» o que «té més cara que un sac de duros», en lloc d'una persona que «té un morro que se'l trepitja».

No obstant això, usarem, però, amb mesura, el lèxic argòtic que no s'ha adaptat o no es pot adaptar a la llengua catalana, com el cas de *pijo* (per exemple, en boca d'un personatge adolescent). Hi ha expressions i mots argòtics que, per la seva naturalesa, són més fàcils d'adaptar fonèticament al català, com el cas de *fer el pendó*, *camell*, etc. Tant les unes com els altres, en el llenguatge escrit, els marcarem amb cursiva.

Recomanació

En cas de dubte, us podeu adreçar al Gabinet de Terminologia del Servei Lingüístic de la Universitat de les Illes Balears. (Vegeu l'apartat 21. *Els serveis de consulta puntual*.)

Els topònims, els antropònims i els gentilicis

9. Els topònims, els antropònims i els gentilicis

9.1. Els topònims catalans

9.1.1. Els noms oficials

Els topònims oficials de les Illes Balears es recullen al Decret 36/1988, de 14 d'abril, i altres disposicions, i es poden consultar a l'apèndix. Els topònims que no es troben en aquests documents o que presentin dubtes tant de grafia com de pronunciació, es poden consultar al Gabinet d'Onomàstica de la Universitat de les Illes Balears. (Vegeu l'apartat 21. *Els serveis de consulta puntual.*)

9.1.2. *Son, can* i *cas*

Son, que forma part de noms de moltes possessions de Mallorca i Menorca i també de nuclis de població, s'escriurà sempre en majúscula: *Son Valls, Son Armadans, Son Artigues*. També s'admeten les formes: *So n'Armadans, So n'Artigues*, etc.

Els topònims fixats amb *can* s'escriuran en majúscula: *Can Picafort, Can Arabí, Can Alou*. També s'admeten les formes: *Ca n'Arabí, Ca n'Alou*, etc.

Els topònims fixats amb *cas* s'escriuran en majúscula: *Cas Català, Cas Concos*, etc.

Palma. El nom oficial de la capital de les Illes Balears és *Palma*. La denominació *Ciutat* és admissible en usos informals.

9.1.3. Els noms dels carrers

Per als noms de carrers de Palma, s'ha de tenir en compte el *Nomenclàtor dels carrers de Palma*, del Servei d'Assessorament Lingüístic de l'Ajuntament de Palma.

Per als noms de les vies urbanes, s'han de tenir en compte les formes oficials fixades pels ajuntaments corresponents.

Si es plantegen dubtes, es pot fer la consulta a l'ajuntament corresponent o al Gabinet d'Onomàstica del Servei Lingüístic de

la Universitat de les Illes Balears. (Vegeu l'apartat 21. *Els serveis de consulta puntual.*)

9.2. Els topònims no catalans

9.2.1. Criteris generals

En els noms de llocs no catalans s'utilitzarà la forma catalana sempre que en tinguin, com *Milà, Andalusia, Conca, Cadis, Saragossa, Pequín, Ruanda*, etc. N'hi ha, però, que no tenen tradició en català i s'escriuen en la llengua original, com *Las Palmas de Gran Canaria, Chicago, Puerto Rico*, etc.

Recomanem consultar la *Gran enciclopèdia catalana* o *L'Enciclopèdia*, www.enciclopedia.cat, i també el seu *Atlas* per saber si un topònim té forma catalana o no en té.

Pronunciació

Els topònims que tenen forma catalana es pronunciaran sempre tenint en compte el sistema fonètic català. Per tant, tendrem en compte les mateixes indicacions dels topònims catalans.

També hem d'anar alerta a no desplaçar l'accent d'alguns topònims per influència generalment del castellà, com *Munic* (pronunciat *Munic* i no **Múnic*), *Etiòpia* (i no **Etiopia*), etc.

Els topònims que no tenen forma catalana es pronunciaran en la llengua original. En cas de dubte, si no se n'ha pogut saber la pronúncia original, es pronunciaran com si fossin en català.

Recomanació

Els dubtes sobre topònims que no s'hagin pogut resoldre amb les fonts de consulta disponibles, tant d'ortografia com de pronúncia, es poden consultar al Gabinet d'Onomàstica del Servei Lingüístic de la Universitat de les Illes Balears. (Vegeu l'apartat 21. *Els serveis de consulta puntual.*)

9.3. Els antropònims

9.3.1. Els antropònims catalans

En general, seguirem els criteris següents:

Els noms propis catalans s'han de dir en català.

Els noms de pila dels que viuen a les Illes Balears també s'han de dir en català, llevat que la persona interessada manifesti el contrari.

Els llinatges catalans es pronunciaran en català encara que no es transcriguin d'acord amb la normativa general: *Antich* s'ha de pronunciar com *Antic*, *Cañellas* com *Canyelles*, *Forteza* com *Fortesa*, *Matas* com *Mates*, etc.

9.3.2. Els antropònims no catalans

En general els pronunciarem i els escriurem sempre en la llengua original. Per tant, parlarem de *Robert Graves*, *Michael Douglas*, *Fryderyk Chopin*, *George Sand*, etc.

Se n'exceptuen, però, els casos següents:

- Els noms de sants: *sant Agapit*, *santa Maria Goretti*, *sant Fermí*, etc.
- Els noms de papes: *Joan Pau II*, *Pius XII*, *Joan XXIII*, *Benet XVI*, etc.
- Els noms de reis, prínceps i cases reials: *Joan Carles I*, *Sofia de Grècia*, *Felip de Borbó*, *els Borbó*, *Albert de Mònaco*, *Isabel d'Anglaterra*, *el duc d'Edimburg*, *Diana de Gal·les*, *Victòria de Suècia*, etc.
- Els noms de personatges mitològics, bíblics i clàssics: *Dèdal*, *Ícar*, *Abel*, *Adam*, *Caïm*, *Moisès*, *Noè*, *Galileu*, *Plató*, etc.

9.4. Els gentilicis

9.4.1. Els gentilicis catalans

Utilitzarem sempre els gentilicis genuïns de cada nucli de població: *felanitxer -a* (de Felanitx), *manacorí -ina* (Manacor), *gabellí -ina* (de Capdepera), *formenterer -a* (de Formentera), etc.

N'hi ha, però, que no en tenen, com el cas de Cala d'Or, Portocolom, etc., i en aquests casos utilitzarem fórmules, segons el context, com: *els habitants de, la població de, la comunitat de, la gent de*, etc.

9.4.2. Els gentilicis no catalans

Ens atindrem als que es documenten en obres com la *Gran enciclopèdia catalana* o es poden consultar a www.enciclopedia.cat, al *Recull de gentilicis* o al mateix document en línia a l'adreça www.uib.es/secc6/slg/gt/pdf/07/set/gentilicis.pdf, editat per la Universitat de les Illes Balears, o a l'apartat de gentilicis de la pàgina web de llengua de la Generalitat de Catalunya. Així, tindrem *londinenc -a* (de Londres), *novaiorquès -esa* (de Nova York), *murcià -ana* (de Múrcia), etc.

En cas que no hi hagi gentilici català d'un determinat lloc, recomanem, tenint en compte el context, fer servir fórmules com: *els habitants de, la població de, la comunitat de, el poble de*, etc. Per exemple: *els habitants d'Albacete, els habitants de Jaén, els habitants de Bangla Desh*, etc.

Evitem els gentilicis que s'han difós a partir del castellà per influència, generalment, dels mitjans de comunicació.

Exemples:

No direm: **estadunitenc -a* o **estadounitenc -a* ☹

Direm: *nord-americà -ana* ☺

No direm: **polac -a* ☹

Direm: *polonès -a* ☺

No direm: **paquistaní* ☹

Direm: *paquistanès -esa* ☺

No direm: **croata* ☹

Direm: *croat* ☺

No direm: **xino -a* ☹

Direm: *xinès -esa* ☺

També és necessari tenir en compte la forma correcta d'alguns plurals que, per influència aliena, de vegades es fan incorrectament.

Exemples:

No direm: **magrebís* ☹

Direm: *magrebins, magrebines* ☺

No direm: **marroquí*s ☹

Direm: *marroquins, marroquines* ☺

Recomanació

En cas de dubte, us podeu adreçar al Gabinet de Terminologia o al Gabinet d'Onomàstica del Servei Lingüístic de la Universitat de les Illes Balears. (Vegeu l'apartat 21. *Els serveis de consulta puntual.*)

Conventions

10. Convencions

10.1. Les majúscules i les minúscules

En majúscula:

Institucions i organismes oficials i els departaments que en depenen: *Parlament de les Illes Balears, Universitat de les Illes Balears, Congrés dels Diputats, Consell d'Eivissa-Formentera, Direcció General de Política Lingüística, Departament de Governació, Ministeri de Medi Ambient, Generalitat de Catalunya*, etc.

Noms de tribunals i audiències: *Tribunal Suprem, Tribunal Tutelar de Menors, Audiència Nacional, Audiència Provincial*, etc.

Noms d'edificis públics: *Hospital Son Dureta, Govern Civil, Facultat de Filosofia i Lletres*, etc.

Noms propis d'entitats i organismes: *Banc d'Espanya, Caixa de Balears Sa Nostra, Fundació la Caixa, Consorci per al Foment de la Llengua Catalana, Cambra de Comerç*, etc.

Noms oficials de congressos, mostres, festivals, cicles de conferències, jornades, competicions esportives, certàmens, simposis, fòrums: *II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, III Mostra de Cuina Mallorquina, I Jornada de Toponímia i Antroponímia, Copa del Rei, Lliga de Campions, Trofeu Comte de Godó, Fira des Fang*, etc.

Les festivitats polítiques i religioses: *els Reis, Nadal, Onze de Setembre, Primer de Març, Pasqua, Setmana Santa, Cap d'Any, Divendres Sant*, etc.

El nom de les forces de seguretat: *Guàrdia Civil, Policia Nacional, Policia Local, Mossos d'Esquadra, Ertzainza*, etc.

Els noms propis de premis i distincions: *Nobel, Oscar, Planeta, Sant Jordi, Palma de Oro, Grammy*, etc. En aquest cas el nom propi funciona independentment de la paraula «premi»: el Nobel de la pau, l'Oscar al millor guió, etc.

Els articles dels grups musicals: *Els Pets* (però direm *un disc dels Pets*), *The Beatles* (però direm *un disc dels Beatles*), etc.

Referències politicogeogràfiques amb Estat i Imperi: *Estat espanyol*, *Estat francès*, *Imperi romà*, *Imperi bizantí*, etc.

L'article d'alguns topònims no catalanitzats: *La Rioja* (Argentina), *Las Palmas de Gran Canaria*, etc.

Sant/Santa en noms de carrers, puigs, places, barris, esglésies, portes, retaules, palaus, portals, etc.: *ermita de Sant Salvador*, *barri de Santa Catalina*, *retaule de Sant Pau*, *capella de Santa Anna*, etc.

En minúscula:

Els noms dels càrrecs: *presidenta del Consell*, *directora general de Política Lingüística*, *consellera d'Educació i Cultura*, *batlessa de Palma*, *regidora d'Urbanisme*, *vicerector de Projectió Cultural*, *cap del Servei de Política de Normalització Lingüística*, etc.

El genèric dels topònims: *la serra de Tramuntana* (però: *la Serra*), *les illes Balears* (però: *les Illes*; i *les Illes Balears* si es tracta del nom de la comunitat autònoma o la província), *la península Ibèrica*, *el golf de Lleó*, *l'oceà Pacífic*, etc.

El genèric dels noms de carrers, places, passatges, passeigs: *carrer del Carme*, *plaça de París*, *passatge de Dante*, *passeig Marítim*, etc.

El genèric de premis i distincions: *premi Planeta*, *premi Nobel de física*, *premi Grammy*, *premi Carles Riba de poesia*, *premi Sant Jordi de novel·la*, *premi Ciutat de Palma de pintura*, etc. (però: *Premi d'Honor de les Lletres Catalanes*, *Premi Extraordinari d'Interpretació Teatral*; en aquest cas la paraula «premi» es concep com a part del nom del premi).

L'article dels topònims catalans o catalanitzats: *es Secar de la Real*, *s'Horta*, *es Mercadal*, *sa Casa Blanca*, *l'Havana*, *el Caire*, etc.

10.2. Les abreviacions

10.2.1. Les sigles

Escriptura

Per norma general els organismes, les entitats, els partits polítics, etc. amb sigla coneguda els esmentarem amb el nom complet la primera vegada que es diguin o hagin d'aparèixer en un text escrit. Les vegades següents es poden fer servir només les sigles: *Partit Socialista de Mallorca* (PSM), *Partit Socialista de les Illes Balears* (PSIB), *Partit Popular* (PP), *Unió Mallorquina* (UM), *Esquerra Unida* (EU), etc.

Hi ha sigles, però, que per elles mateixes han reemplaçat el nom sencer i que no necessiten explicació: IBM (si utilitzàssim el nom sencer, *Industrial Business Machine*, probablement no s'identificaria tan bé com amb la sigla), FBI (sigla de *Federal Bureau of Investigation*), etc.

Les sigles s'escriuen en majúscules, sense punt que en separi les lletres i en rodona. Per tant, són incorrectes formes com: **P.S.M.*, **E.U.A.*, **U.I.B.*, **D.N.I.*, etc.

N'hi ha, però, que per l'ús s'han convertit en noms: els escriurem en minúscula i admeten un plural regular: *la pime* (pl. *les pimes*), *ovni* (pl. *ovnis*), etc.

Conserven el gènere i el nombre del seu nom complet: *el PP* (*el Partit Popular*), *els EUA* (*els Estats Units d'Amèrica*), *la UIB* (*la Universitat de les Illes Balears*), etc. En canvi, no duen article, per exemple, UM (abreviatura d'*Unió Mallorquina*) o ERC (abreviatura d'*Esquerra Republicana de Catalunya*),

L'orde de la sigla serà el corresponent al nom català.

Exemples:

No escriurem: *USA* (d'*United States of America*) ☹

Escriurem: *EUA* (dels *Estats Units d'Amèrica*) ☺

No direm: *NATO* ☹

Direm: *OTAN* (d'*Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord*) ☺

No direm: *DNA* ☹

Direm: *ADN* (d'*àcid desoxiribonucleic*) ☺

N'hi ha, no obstant això, que s'han consolidat en la llengua original: *FBI*, *NBA* (de l'anglès *National Basketball Association*, *Associació Nacional de Basquet*), etc. Una bona font de consulta per a aquests casos és la *Gran enciclopèdia catalana* o *L'Enciclopèdia*, www.enciclopedia.cat.

En relació amb l'apòstrof, procedirem com si es tractàs d'una paraula qualsevol amb les mateixes regles d'apostrofació. Per tant, apostrofarem: *l'OTAN* (sigla d'*Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord*), *l'OCB* (sigla de l'*Obra Cultural Balear*), etc. I no apostrofarem: *la UIB* (sigla de la *Universitat de les Illes Balears*), *la UGT* (sigla de la *Unió General de Treballadors*), etc. Si la sigla és masculina i comença amb consonant, apostrofarem l'article *el* si el nom de la consonant comença amb vocal, d'acord amb la lectura oral: *l'FBI*. Però si la sigla és femenina i comença amb consonant, no apostrofarem l'article *la*: *la NBA*.

Recordem que en català no es dupliquen les lletres d'una sigla per fer-ne el plural ni s'hi afegeix una *s*.

Exemples:

Escriurem: *PC* ☺ (sempre que quedi clar pel context que es refereix als *Països Catalans*)

No escriurem: *PPCC* (sigla de *Països Catalans*) ☹

Però hi ha una excepció, escriurem: *CCOO* (*Comissions Obreres*)

Escriurem: *Les principals ONG del món s'hi han manifestat a favor* ☺

No escriurem: *Les principals ONGs (ni ONG's) del món s'hi han manifestat a favor* ☹

Pronunciació i lectura

Pronunciarem totes les sigles d'acord amb la fonètica catalana. Hi ha sigles que es pronuncien com una sola paraula: *ARCA* (sigla d'*Associació per a la Revitalització dels Centres Antics*), *OTAN* (sigla d'*Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord*), *GAL* (sigla de *Grups Antiterroristes d'Alliberament*), *NASA* (sigla de *National Aeronautics and Space Administration*), *FUE* (sigla

de *Fundació Universitat-Empresa*), *MIR* (sigla de *metge intern i resident*), *STEI* (sigla de *Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament de les Illes Balears*), *ERC* (sigla d'*Esquerra Republicana de Catalunya*).

La majoria, però, es diuen lletra per lletra: *UM* (u-ema, sigla d'*Unió Mallorca*), *IRPF* (i-erra-pe-efa, sigla d'*impost sobre la renda de les persones físiques*), *TVE* (te-ve-e, de *Televisió Espanyola*), *NBA* (ena-be-a, sigla de *National Basketball Association*).

En relació amb sigles com *GESA*, *ESO* o *NASA*, que presenten una essa intervocàlica, les pronunciarem preferentment amb essa sonora. També farem les neutralitzacions vocàliques pertinents. Així, les as finals àtones les pronunciarem amb una *e* neutra, mentre que la *o* final d'*ESO* tant pot ser amb *o* com amb *u*, segons la procedència dels parlants.

Hi ha algunes sigles que s'escriuen, però a l'hora de llegir es pronuncia el nom complet que impliquen: *EU* (*Esquerra Unida*), *UE* (*Unió Europea*), etc.

10.2.2. Els acrònims

Són els mots formats amb una o més síl·labes. Els escriurem amb majúscula inicial: *Pryca* (del castellà *Precio y calidad*), *Interpol* (de *International Criminal Police Organization*), etc. Hi ha casos, però, en què els acrònims estan registrats amb majúscula, i per tant respectarem aquesta forma: *TERMCAT* (de *terminologia catalana*).

10.2.3. Les abreviatures més habituals: els càrrecs i les professions, les vies públiques, els ordinals, els números romans, els noms de persona, els dies de la setmana

Per norma general, com a part de la redacció d'un text no les farem servir, llevat que sigui necessari per raons d'espai i sempre que s'entengui bé la situació comunicativa. Sí que es poden emprar, per exemple, en peus de fotos, en la retolació televisiva, en quadres sinòptics, etc.

Es mantenen les apostrofacions dels articles i les preposicions en contacte amb el mot abreujat:
número de l'expedient = *núm. de l'exp.*
professors d'universitat = *prof. d'univ.*

Es manté l'accent gràfic de les vocals abreujades si formen part de l'abreviatura:

número = *núm.*

carreró = *cró.*

Abreviatures més usals

- Càrrecs i professions:

director/directora = *dir.*

director/directora general = *dir. gen.*

president/presidenta = *pres.*

secretari/secretària = *secre.*

secretari/secretària general = *secre. gen.*

gerent = *ger.*

conseller/consellera = *cons.*

professor/professora = *prof.*

doctor/doctora = *dr./dra.*

assessor/assessora = *ass.*

- Vies públiques:

avinguda = *av.*

carrer = *c.*

carrer = *c/*

carreró = *cró.*

carretera = *cra.*

plaça = *pl.*

passatge = *ptge.*

passeg = *pg.*

rambla = *rbla.*

ronda = *rda.*

travessera = *trav.*

- Numerals ordinals. Es poden abreujar de la manera que s'indica:

primer _____ 1r o 1r.

primera _____ 1a o 1a.

primers _____ 1rs o 1rs.

primeres _____ 1es o 1es.

segon _____ 2n o 2n.

segona _____ 2a o 2a

segons _____ 2ns o 2ns

segones _____ 2es o 2es.

tercer _____ 3r o 3r.

tercera _____ 3a o 3a.

tercers _____ 3rs o 3rs.

terceres _____ 3es o 3es.

quart _____ 4t o 4t.

quarta _____ 4a o 4a.

quarts _____ 4rs o 4rs.

quartes _____ 4es o 4es.

cinquè _____ 5è o 5è.

cinquena _____ 5a o 5a.

cinquens _____ 5ns o 5ns.

cinquenes _____ 5es o 5es.

Hem de procurar utilitzar sempre la mateixa abreviatura; és a dir, si ens decidim a posar el punt, posar-lo en tots els casos en què sigui necessària l'abreviatura.

Escriurem amb números romans quan el número formi part d'una seqüència com: *III Mostra d'Artesania de Mallorca, II Congrés de Fisioteràpia, I Jornada de Toponímia i Antroponímia*, etc.

- Noms de persona:

No abusarem de l'ús de les abreviatures. Es posarà el nom sencer (amb el primer llinatge i el segon si generalment s'usa així) la primera vegada que s'escrigui; les vegades següents es pot ometre el nom de pila i posar únicament el llinatge, sempre que quedi clar de qui es parla.

Generalment s'abreugen escrivint la lletra inicial del nom de pila.

Exemples:

Maria del Mar Bonet = M. del Mar Bonet

Josep Vicenç Foix = J. V. Foix

Francesc de Borja Moll = Francesc de B. Moll

Gabriel Janer = G. Janer

En cas que el nom comenci amb una vocal accentuada, es manté l'accent a l'abreviatura:

Àngel = À.

Àgata = À.

En cas que el nom comenci amb doble ela, l'abreujarem amb la primera: *Llorenç = L.*

- Els dies de la setmana:

dilluns = dl.

dimarts = dt.

dimecres = dc.

dijous = dj.

divendres = dv.

dissabte = ds.

diumenge = dg.

10.2.4. Els símbols més freqüents: pesos i mesures, quantitats, hores i monedes

Els símbols (abreviacions acceptades internacionalment d'unitats de pes i mesura, de monedes, d'elements químics, etc.) només els utilitzarem en quadres estadístics, taules, mapes, classificacions, etc. En la resta d'usos farem servir la paraula sencera.

S'escriuen sense punt, no duen accent i no tenen plural.

- Pesos i mesures:

quilo = *k*

quilobit = *kbit*; *kb*

quilobit per segon = *kbitps*; *kbps*

quilobyte (o *kilobyte*) = *kB*

quilobyte per segon (o *kilobyte per segon*) = *kBps*

quilogram = *kg*

quilòmetre = *km*

quilòmetre per hora = *km/h*

quilòmetre per segon = *km/s*

quilòmetre quadrat = *km²*

quilovolt = *kV*

quilowatt = *kW*

quilowatt hora = *kWh*

gram = *g*

metre = *m*

metre cúbic = *m³*

metre quadrat = *m²*

milla nàutica = *m*; *mi*

mil·ligram = *mg*

mil·lilitre = *ml*; *mL*

mil·límetre = *mm*

litre = *l*; *L*

- Hores:

hora = *h*

minut = *min*; *mn*

segon = *s*

- Monedes:

euro (*Unió Europea*) = \square

dòlar (*Austràlia*) = $\$A$

dòlar (*Estats Units d'Amèrica*) = $\$USA$

lliura esterlina (*Regne Unit*) = \pounds

Criteria de traducció

11. Criteris de traducció

11.1. Els equips esportius

Els noms dels equips o clubs esportius de les Illes Balears els direm en català: *Club de Futbol Atlètic Ciutadella*, *Unió Esportiva Poblera*, *Club Esportiu Recreatiu Platges de Calvià*, *Penya Esportiva Santa Eulàlia*, *Club de Futbol Sporting Maonès*, *Club Tennis Ciutadella*, etc.

Els noms dels equips o clubs esportius de la Península, els direm segons l'ús generalitzat i tradicional que tenen. Parlarem del *Reial Madrid*, de l'*Atlètic de Madrid*, l'*Atlètic de Bilbao*, l'*Hèrcules d'Alacant*, el *Compostel·la*, etc. Però: del *Deportivo de la Corunya* (o el *Depor*), l'*Sporting de Gijón*, el *Rayo Vallecano*, el *Racing de Santander*, etc.

Els equips estrangers es diran en català si hi ha tradició, i si no n'hi ha se'n respectarà el nom original: el *Bayern de Munic*, el *Manchester United*, l'*Ajax*, la *Roma*, el *Milan*, etc.

11.2. Els partits polítics i les organitzacions afins

Els noms dels partits polítics espanyols i estrangers es traduiran al català, llevat dels casos en què l'ús els hagi fixat en la llengua original. Parlarem, per tant, del *Partit Socialista Obrer Espanyol*, el *Partit Popular*, *Esquerra Unida*, *Comissions Obreres*, el *Bloc Nacionalista Gallec*, *Unió General de Treballadors*, etc. En canvi, no traduirem, per exemple, *Euskal Herriarrok*, *Sendero Luminoso*, *Sinn Fein*, etc. En aquest cas es pronunciaran en la llengua d'origen.

11.3. Les institucions i els organismes públics

Si són d'àmbit estatal es traduiran sempre: *Ministeri de Defensa*, *Consell Superior d'Investigacions Científiques*, *Direcció General del Tresor*, *Universitat de Saragossa*, etc.

Per raons del seu ús generalitzat també direm: la *Reial Acadèmia Espanyola de la Llengua*.

11.4. Les empreses

No es traduiran en general: *El Corte Inglés*, *Lorenzo Fluxà, SA*, *Agrupación Médica Balear, SA*, etc. No obstant això, si la traducció té tradició i no es fa servir el nom complet, traduirem els noms: *Telefònica* (per *Compañía Telefónica Nacional de España*) o *Ibèria* (per *Iberia Líneas Aéreas de España, SA*), *la Trasmediterrània*, etc.

Traduirem els noms de les entitats bancàries: *Banc de Santander*, *Banc Bilbao Biscaia Argentària*.

11.5. Les pel·lícules i les obres literàries

S'esmentaran sempre en català si hi estan doblades, subtítolades o traduïdes: *El silenci dels anys*, *El senyor dels anells*, *Allò que el vent s'endugué*, *La història interminable*, *La nit de l'oracle*, etc. Si no tenen versió en català, normalment també s'anomenaran en aquesta llengua si aquest fet no en dificulta la identificació; en cas contrari se citaran en la llengua original o en la traducció al castellà, si existeix. Si el títol original és en castellà, es dirà en castellà: *Mar adentro*, *La mala educación*, *Los santos inocentes*, *Cien años de soledad*, etc. Per saber si una pel·lícula ja ha estat traduïda al català, podeu consultar la llista de títols del portal *Ésadir*, <<http://esadir.cat>>.

Com a norma general, es respectaran els noms propis originals dels personatges.

11.6. Les obres musicals

En general es diran en català o en versió original, tenint en compte l'ús generalitzat: la *Cinquena simfonia* (de Beethoven), *La flauta màgica* (de Mozart), *Clara de lluna* (de Beethoven), etc. Però: *Carmen* (de Bizet), *La Bohème* (de Puccini), etc.

Una bona font de consulta en casos com aquests és la *Gran enciclopèdia catalana* o *L'Enciclopèdia*, <<http://www.enciclopedia.cat>>.

Els títols dels discs es diran en la llengua original. A l'hora d'escriure'ls, els títols dels discs es posaran en cursiva i els títols de les cançons entre cometes.

Exemples:

el grup Antònia Font enregistrà el primer disc l'any 1999 amb el títol *Antònia Font*

una de les cançons més conegudes de Norah Jones és «Don't Miss You At All»

11.7. Els títols de quadres

En general es diran en català o en versió original, tenint en compte l'ús generalitzat: *Habitació a Arle* (de Vincent van Gogh), *La dansa* (d'Henri Matisse), la sèrie *Capritxos* (de Francisco Goya). Però: la *Maja desnuda* (de Francisco Goya).

Si no hi ha versió catalana del títol i l'original és poc entenedor, en cas que es consideri necessari, es mantindrà el títol original al costat de la proposta de traducció catalana, sempre avalada per un professional.

11.8. Els monuments i les obres arquitectòniques

Si tenen tradició en català, es diran en català: les *Torres Bessones* (Nova York), la *Casa Blanca* (residència oficial del president dels EUA), el *Palau de l'Elisi* (residència oficial del president de França). Però: el *Ponte Vecchio* (Venècia), *l'Empire State* (Nova York), etc.

11.9. Els palaus, els teatres, els cinemes, els museus, les places de toros i els camps esportius

Com a norma general es traduiran els genèrics: *Palau de la Moncloa* (Madrid), *Teatre de La Zarzuela* (Madrid), *Palau de Buckingham* (Londres), *Plaça de toros La Maestranza* (Sevilla), *Estadi Vicente Calderón* (Madrid), *Museu del Prado* (Madrid), *Museu del Louvre* (París), etc.

11.10. Els carrers, les places i els accidents geogràfics

Com a norma general es traduiran els genèrics, com *plaça de*, *carrer de*: *plaça de Mayo* (Buenos Aires), *plaça de la Concorde*

(París), *via Milazzo*, etc. Però: la *Cinquena Avinguda*.

N'hi ha, però, que per tradició no es tradueixen: *Central Park* (Nova York), *Trafalgar Square* (Londres), *Regent Street* (Londres), etc.

11.11. Les celebracions i festes no catalanes

En general es diran segons la tradició o l'ús generalitzat: la *Feria de Abril*, els *Sanfermines*. Però: el *Carnaval de Venècia*.

**Les salutacions. Els tractaments.
Les hores. Les expressions de temps**

12. Les salutacions. Els tractaments. Les hores. Les expressions de temps

12.1. Les salutacions

El sistema de salutacions més recomanable és el següent: dir *bon dia* fins a l'arribada del vespre; a partir del començament del vespre dir *bon vespre* en arribar o en començar un programa i *bona nit* en acomiadar-se.

Hi ha altres fórmules possibles, com *benvinguts al programa, que passeu un bon dia, que passeu un bon capvespre / horabaixa / tarda, etc.*

La forma *bones tardes* no és correcta en cap situació.

12.2. Els tractaments

Els tractaments de cortesia usuals actualment en els mitjans de comunicació són *vós* i *vostè*.

El primer exigeix el verb en segona persona del plural (*vós afirmau*), i el segon, en tercera persona (*vostè afirma*). El tractament tradicional i neutre per expressar respecte en català és *vós*, i per això recomanem d'utilitzar i prioritzar aquest tractament com a norma general i fins allà on sigui possible.

El tractament de *tu* només l'usarem en situacions molt informals, en programes que tinguin un públic eminentment jove o en situacions comunicatives que requereixin posar de manifest la complicitat entre els diferents interlocutors i la familiaritat i el grau de coneixença entre les persones que hi participen.

Els oients o telespectadors han de ser tractats col·lectivament de *vós* (*us informam que...*).

12.3. Les hores

En els mitjans audiovisuals, especialment a la ràdio, és recomanable recordar sovint l'hora exacta. Dir l'hora, a més

d'informar, ens indica que la programació és en directe, i per tant aporta immediatesa al contingut.

La manera que recomanem per dir les hores és:

a) Per a les hores en punt: *la una, les dues, les tres, les dotze*, etc.

b) Des de l'hora fins a l'hora i mitja:

les quatre i cinc, les cinc i deu, les sis i quart, les set i vint, les vuit i vint-i-cinc, les nou i mitja, etc.

També podem utilitzar el verb *passar*: *passen tres minuts de les dues, passen deu minuts de les onze*, etc.

c) De l'hora i mitja a l'hora següent: una solució és utilitzar el verb *faltar*:

falten vint minuts per a les vuit, moment en què repassarem l'actualitat del dia...

falten tres minuts per a les onze

falta un quart per a les deu, etc.

Una altra solució és l'hora més la suma dels minuts amb la conjunció *i*:

les vuit i trenta-cinc minuts

les nou i quaranta minuts

d) Evitarem les construccions amb les formes *menys* i *manco*.

No direm: *les dues manco quart* ☹

Direm: *hi falta un quart per a les dues* ☺

No direm: *són les vuit menys deu* ☹

Direm: *hi falten deu per a les vuit* ☺

e) D'altra banda:

No direm: *les cinc, set minuts; les quatre, vint-i-cinc...* ☹

Direm: *les cinc i set minuts; les quatre i vint-i-cinc...* ☺

f) Les referències horàries que anteposen els minuts que falten per arribar a l'hora en punt, enllaçats amb la conjunció *i*, les podem usar en situacions comunicatives que requereixin un to espontani i ràpid, més o menys improvisat, com les retransmissions en directe de partits de futbol, d'esdeveniments com eleccions, etc.

En general, no direm: *vuit minuts, i les onze* ☹
Direm: *falten vuit minuts per a les onze* ☺
d'aquí a vuit minuts seran les onze / tocaran les onze...☺

12.4. Les expressions de temps

Com ja hem dit en diversos apartats, la llengua dels mitjans de comunicació intenta acostar-se al màxim a la llengua parlada. És per aquest motiu que convé tenir en compte que:

1. Usarem preferentment expressions com *la setmana que ve, divendres que ve, el pròxim cap de setmana*, però també podem usar *la propera setmana, el proper cap de setmana*, etc.
2. L'expressió **pel moment* no és correcta, l'hem de substituir per les formes: *ara com ara, de moment, a hores d'ara, en aquests moments*, etc.

Exemple:

No direm: *pel moment el govern descarta qualsevol connexió entre l'atemptat a Casablanca i el terrorisme islàmic* ☹

Podem dir: *ara com ara, el govern descarta les connexions entre l'atemptat i el terrorisme islàmic* ☺

3. Utilitzarem la locució adverbial *d'aquí a* i no *dins de, dintre de*.

No direm: *dintre de dues setmanes es coneixerà la sentència del Suprem* ☹

Direm: *d'aquí a dues setmanes es coneixerà la sentència del Suprem* ☺

No direm: *dins de vuit dies, els ciutadans d'Ohio elegiran entre Clinton i Obama* ☹

Direm: *d'aquí a vuit dies, els ciutadans d'Ohio elegiran entre Clinton i Obama* ☺

La fonètica

13. La fonètica

En aquest apartat veurem, en primer lloc, els trets fonètics generals que s'han d'evitar en qualsevol mitjà de comunicació oral, ja que representen clarament un dany greu en el parlar genuí. En segon lloc, els trets fonètics específics que s'han de respectar en les situacions comunicatives formals.

Trets fonètics generals que s'han d'evitar sistemàticament

- a) La pronunciació de la *l* a la manera castellana o francesa (ela desvelaritzada) o no duplicar la *b* de, per exemple, *poble* (pronunciat *pobble*), *noble* (pronunciat *nobble*), *públic* (pronunciat *púbblic*), *doble* (pronunciat *dobble*), *segle* (pronunciat *seggle*), *regla* (pronunciat *reggla*), etc. Evitarem, per tant, l'anomenat, en l'argot dels lingüistes, «parlar bleda».
- b) La pronunciació de la vocal neutra àtona com una *a*. Evitarem, per tant, l'anomenat, en l'argot dels lingüistes, «parlar xava».
- c) Qualsevol tipus de ieisme no genuí. Això vol dir la substitució sistemàtica de *ll* i *j* pel so de la *i* catalana o de la *y* espanyola:
 - La pronunciació de la *ll* com la *y* castellana de mots com *castellà* (pronunciat **casteyà*), *llavi* (pronunciat **yavi*), *llengua* (pronunciat **yengua*), etc. Evitarem, per tant, el ieisme castellanitzant.
 - La pronunciació de la *j* com la *i*: confusió de *lloc* i *joc* (pronunciades **ioc*).
 - La pronunciació de la *ll* amb el so fricatiu de *joc*: *lloro* (pronunciat **joro*), *llavi* (pronunciat **javi*).

Recordem que no s'ha de confondre el ieisme, que com veim és un tret fonètic incorrecte del català, amb la pronúncia tradicional de les Balears de paraules en què la *ll* es pronuncia *i*, com: *abella* (pronunciat *abeia*), *burballa* (pronunciat *burbaia*), *cella* (pronunciat *ceia*), *consell* (pronunciat *consei*), *fulla* (pronunciat *fuia*), *ull* (pronunciat *ui*), *vell* (pronunciat *vei*), etc. En cas de dubte, es pronunciaran totes com la *ll*.

- d) La pronunciació de la *v* com a *b*: confusió de *vena* i *bena*, *vell* i *bell*, etc.
- e) La no-sonorització de la *-s* final seguida de vocal en una seqüència. Per exemple: confusió de *les oques* amb *les soques*, o *les ales* amb *les sales*, etc. (Fixem-nos que, a la primera seqüència dels dos exemples, *les oques*, *les ales*, es produeix una sonorització de la *s* perquè queda entre les dues vocals.)

Tenint en compte el que acabam d'exposar, recomanem que els informadors o els professionals que no pronuncien bé aquests sons no facin de locutors.

Trets fonètics específics que s'han de respectar

- a) Pronunciarem la darrera vocal de les paraules esdrúixoles com *història*, *ciència*, *església*, *democràcia*, etc. Les pronúncies **histori*, **cienci*, **iglesi*, **democraci*, etc., són pròpies del parlar col·loquial de part de Mallorca i d'Eivissa.

Recordem que en aquests casos hem de pronunciar totes les síl·labes d'aquestes paraules esdrúixoles que acabam de dir: *his-tò-ri-a* (i no **his-tò-ria*), *cièn-ci-a* (i no **cièn-cia*), *es-glé-si-a* (i no **es-glé-sia*), *de-mo-crà-ci-a* (i no **de-mo-crà-cia*).

- b) Mots com *queixal*, *galleta*, etc., no es poden pronunciar **quixal*, **guilleta*...
- c) Pronunciarem la vocal inicial *a* de mots com *avellana*, *agulla*, etc. Les pronúncies **vellana*, **gulla*, etc., són pròpies del parlar col·loquial.
- d) Pronunciarem el diftong *ua* de mots com *llengua* (pronunciat: *llengua*), *Pasqua*, *aigua*, etc. Les pronúncies **llengo*, **pasco*, **aigo*, etc., sols són pròpies del parlar col·loquial.
- e) Com ja hem vist abans, la pronúncia amb [v] en lloc de [u] en la tercera persona plural del present d'indicatiu de verbs com *beure* (*ells beven*), *deure* (*ells deven*), *moure* (*ells mouen*) etc., només es pot fer en situacions comunicatives informals. En registres formals usarem les formes amb [u]: *ells beuen*, *ells deuen*, *ells mouen*.

- f) Mantendrem la pronúncia de les consonants finals de *nord* i *sud* com a *t* quan forma part d'un mot compost en què el segon element comença en vocal i s'hi uneix amb un guionet: *nord-est* (pronunciat *nortest* i no **nordest*), *nord-america* (*nortamerica* i no **nordamerica*), *sud-oest* (pronunciat *sutoest* i no **sudoest*)
- g) Quant a la pronunciació de les *-r* finals, a les illes Balears no es pronuncien en la majoria de mots (*ajudar, sincer, terror, sortir, segur, madur, porter...*). Però hi ha casos en què aquestes *-r* finals tradicionalment s'han pronunciat, com en totes les formes de primera persona singular del present d'indicatiu: *esper, captur, acceler, compar, consider, etc.* En els monosíl·labs és freqüent mantenir el so de la *-r* final, amb variacions territorials; així, mots com *or, pur, cor, per, mar, mur...* segons els llocs —o les paraules que els acompanyen— de vegades es pronuncien i de vegades no. També hi ha altres mots que sovint s'han pronunciat deixant sentir la *-r* final, com ara *amor, futur, sulfur, etc.* Mantendrem, per tant, el so de les *-r* finals o no d'acord amb el parlar propi de cada lloc. En cas de dubte, davant un mot concret, és preferible, sobretot en monosíl·labs, pronunciar la *r*.

No oblidem, però, que la *-r* final dels infinitius sempre s'ha de pronunciar quan segueix un pronom enclític: *sentir-ho, mirar-li, anar-hi, etc.*

- h) Pronunciarem els grups inicials *ads-, abs- obs-* seguits de consonant: *adscripció, adstrat, abstracte, obstacle, obstrucció, etc.* Les pronúncies **ascripció, *astrat, *abstracte, *ostacle, *ostrucció, etc.*, són pròpies del parlar col·loquial.
- i) No pronunciarem la *t* final del llenguatge col·loquial de mots com *premi, col·legi (*prèmit, *col·lègit), etc.*
- j) La *t* de mots com *setmana, cotna, etc.*, s'assimila a la consonant següent: *semmana, conna, etc.*
- k) Pronunciarem la terminació en *-tat* de mots com *igualtat, societat, intimitat, necessitat, etc.*, i no **igualdat, *societat, *intimidat, *necessidat, etc.* Cal tenir en compte, però, que és amb *d* la pronúncia correcta de mots com *soledat, falsedat, sequedat, castedat, feredat, honestedat, netedat, claredat, santedat, etc.*

- l) Pronunciarem sense la *i* mots com *caixa*, *néixer*, *bruixa*, *baix*, etc.
- m) Pronunciarem la *j* de les formes *-jecc-*, *-ject-* en mots com *projecte* (i no **proiecte*), *injectar* (i no **iniectar*), *injecció* (i no **iniecció*), etc.
- n) Pronunciarem mots com *ametla*, *espatla*, *vetlar*, etc., amb ela geminada: *amel·la*, *espal·la*, *vel·lar*, etc.
- o) No pronunciarem la *t* de mots com *bitllet* (pronunciat *billet*), *butlletí* (pronunciat *bulletí*), etc.
- p) Pronunciarem la *ll* de mots com *cella*, *ull*, *vell*, etc. En situacions comunicatives informals admetrem la pronúncia en *-i* d'aquests mots (són casos de iodització etimològica): *ceia*, *vei*, *ui*, etc.
- q) Pronunciarem la *ll* de mots com *coll*, *llavi*, *pollastre*, etc.
- r) Pronunciarem el so de ela geminada: *col·legi* (i no **colegi*), *novel·la* (i no **novela*), *al·legar* (i no **alegar*), *al·locució* (i no **alocució*), *bèl·lic* (i no **bèlic*), *fal·laç* (i no **falaç*), *idil·li* (i no **idili*), *vacil·lar* (i no **vacilar*), etc.
- s) Pronunciarem amb *l* mots cultes com *literari* (i no **lliterari*), *lògic* (i no **llògic*), *religió* (i no **relligió*), etc.
- t) Pronunciarem la *l* de mots com *alba*, *albercoc*, *albergínia*, etc. En situacions comunicatives informals admetrem la pronúncia amb *u*: *auga*, *aubercoc*, *aubergínia*, etc.
- u) Pronunciarem el grup *rl* de mots com *parlar*, *perla*, *Esporles*, *mèrlera*, etc. En situacions comunicatives informals admetrem la pronúncia amb ela geminada: *pal·lar*, *pel·la*, *Espol·les*, *mèl·lera*, etc.
- v) Pronunciarem ela geminada en mots com *atles* (pronunciat *al·les*), *atlàntic* (pronunciat *al·làntic*), *betlem* (pronunciat *bel·lem*), *atleta* (pronunciat *al·leta*), etc.
- x) Pronunciarem la *d* de mots com *divendres*, *tendre*, etc. En situacions comunicatives informals admetrem la pronúncia *divenres*, *tenre*, etc.

- y) Pronunciarem sempre la *r* de mots com *problema* (i no **poblema*), *programa* (i no **pograma*), etc.
- z) No desplaçarem l'accent de mots cultes com *atmosfera* (i no **atmósfera*), *rèptil* (i no **reptil*), *tèxtil* (i no **textil*), etc.
- aa) No desplaçarem l'accent d'alguns verbs com *estudiar*, en les formes, per exemple, tu *estudies*, ell *estudia*, en què l'accent s'ha de fer sobre la *i* i no sobre la *u* (tu **estúdiés*).
- bb) La *g* és muda en mots com *augment* (pronunciat *augment*), *augmentar* (pronunciat *augmentar*), etc.
- cc) Pronunciarem *padrí* (i no **pradí*), *pedra* (i no **preda*), *pebre* (i no **prebe*), *pobre* (i no **probe*), etc.
- dd) Pronunciarem *a on* (o *on*) i no **aont* o **avont*.

Recordem, així mateix, alguns mots que se solen dir malament.

Direm:

aeroport i no **areoport*

estendre (i derivats) i no **extendre*

estranger (i derivats) i no **extranger*

meteorològic i no **metereològic*

criteris d'elocució

14. Criteris d'elocució

El caràcter oral de quasi totes les situacions comunicatives que es produeixen en mitjans audiovisuals és un fet controlat, guiat pels textos escrits. Això vol dir que el discurs oral es basa generalment en els textos que prèviament han elaborat els redactors, els locutors, els guionistes, etc. Per tant, una puntuació correcta del text facilitarà una locució adequada.

A grans trets, distingirem les situacions comunicatives següents:

- a) Les que presenten un grau més alt de control del discurs oral per mitjà del text escrit. En aquest cas pràcticament no hi ha improvisació. Parlam, per exemple, dels continguts dels informatius, amb una funció pràcticament narrativa, de les veus en off dels documentals (aquests poden tractar qualsevol tema: història, ciència, tècnica, art...). Per tant, representen situacions comunicatives amb un grau elevat de formalitat. Generalment, utilitzen els recursos propis, fonètics, morfològics i sintàctics del discurs informatiu, expositiu, neutre.
- b) Les que són situacions comunicatives guiades, controlades, però que pretenen imitar un llenguatge espontani i més col·loquial. Parlam, per exemple, de les telesèries, de les pel·lícules, dels dibuixos animats, etc. Els recursos lingüístics fonètics, morfològics i sintàctics a què recorren, per tant, seran diferents dels que hem exposat a l'apartat a), ja que han d'imitar emocions, sentiments, dubtes, és a dir, intenten acostar-se tant com sigui possible a una situació real. Evidentment, aquests recursos aniran en funció de la temàtica d'aquests tipus de programes.
- c) Les situacions comunicatives que comparteixen característiques de les que tenen el suport del text escrit i característiques d'un llenguatge oral, totalment espontani i improvisat, sense cap tipus de control des del punt de vista lingüístic. Parlam dels programes de debat, d'opinió, etc., en què generalment hi ha un presentador o un conductor del programa, amb un guió prèviament establert, i uns convidats que s'expressen en general sense cap tipus de suport escrit i que, per expressar les seves opinions, parlen ben igual que ho farien en una tertúlia de carrer. En aquests casos, utilitzen els recursos propis del llenguatge espontani, improvisat, en què moltes vegades

apareixen barbarismes, repeticions, usos exagerats de comodins, etc. També podem incloure en aquest apartat les enquestes de carrer, en què solen demanar a qualsevol persona, ja sigui catalanoparlant o parlant d'una altra llengua.

Creim important remarcar que, en qualsevol tipus de situació comunicativa, ens hem d'ajustar a la normativa lingüística i hem de seguir les recomanacions de l'Institut d'Estudis Catalans.

A continuació exposarem els aspectes generals de l'elocució a la ràdio i la televisió.

Des del punt de vista de la forma, tendrem en compte els criteris següents:

1. L'elocució s'ha d'adequar al mitjà

No és igual una locució radiofònica que una locució televisiva. Tot i que la ràdio i la televisió comparteixen la paraula per transmetre continguts, la ràdio només té la paraula per captar l'atenció de l'oient, mentre que la televisió té la paraula i la imatge. Per això el locutor de ràdio ha de procurar tenir un ritme d'entonació més variat, combinant el ritme ràpid amb el lent per evitar la monotonia, i ha d'utilitzar recursos lingüístics que impliquin més espontaneïtat i més vivor expressiva, això sí, també adequats a cada registre. El locutor de televisió també utilitza la paraula per captar l'atenció del televident, però amb el suport de la imatge. La informació sol ser molt poques vegades improvisada, és més controlada i hi ha menys capacitat d'improvisació. Per això moltes vegades no es produeixen tantes repeticions o redundàncies.

2. L'elocució s'ha d'adequar a la situació comunicativa

El nivell formal d'un programa informatiu no és el mateix que el d'un programa dedicat a una festa popular. En el primer cas, predominarà un to neutre, sense implicació personal, se seguirà sobretot l'orde lògic de la frase, amb formes verbals impersonals, generalment en present. En el segon cas, probablement predominarà un to més espontani, més emotiu, amb una substantivació i una adjectivació més marcades, menys neutres, s'utilitzaran formes del llenguatge més espontànies, com anteposar complements circumstancials, formes pleonàstiques, repeticions, etc. No és igual retransmetre una notícia sobre

economia que una entrevista a un escultor. En el primer cas probablement apareixerà lèxic específic d'economia, i en el segon, terminologia relacionada amb tècniques i materials escultòrics. Tant en un cas com en l'altre haurem de procurar evitar la terminologia excessivament tècnica, i en cas que n'aparegui, procurarem explicar-la i contextualitzar-la bé. Volem remarcar que cal ser coherent en cada situació comunicativa en l'ús del model.

3. L'elocució ha de ser polida

Hem de posar esment en l'elecció dels mots (evitarem els que no són apropiats) i en la construcció de les frases, sempre seguint la correcció gramatical. Quant a l'articulació, ha de ser una mica més tensa que la col·loquial, i hem de pronunciar clarament els sons. Evitarem, tant com sigui possible, les falques reiteratives (mots que allarguen una frase amb la intenció de guanyar temps), com ara *bé, vull dir, llavors*, etc. Així mateix evitarem la pronúncia descurada. Per exemple, de mots com **utilisar* (i derivats), en comptes d'*utilitzar*, **iglesi* en lloc d'*església*, **presenci* en comptes de *presència*, etc., o bé els ensordiments de la *s* en mots com *rosa* o de la *-s* final quan va seguida d'una paraula començada en vocal com *les aules*, etc. (Vegeu l'apartat 13. *La fonètica*.)

4. L'elocució ha de ser natural

És important no forçar l'elocució, ja que es pretén que la informació arribi a l'espectador o a l'oient amb un efecte d'espontaneïtat i de naturalitat, que atorgui credibilitat a la informació. Per aconseguir aquest efecte de naturalitat, evitarem paraules i seqüències que s'allunyin massa del llenguatge de l'espectador o de l'oient. L'important és que la informació arribi tan clara com sigui possible amb els recursos que la facin més pròxima a qualsevol tipus d'espectador o d'oient. És per això que, per exemple, evitarem usar cultismes, del tipus *àdhuc, llur*, que no deim d'una manera natural en situacions comunicatives de caràcter oral i que pretenen arribar a tot tipus de públic. En aquest sentit, també evitarem les paraules excessivament tècniques i científiques, generalment desconegudes pel gran públic, que substituïrem per formes més entenedores, com *mal de cap* en comptes de *cefalea*; *sordesa* en comptes de *hipoacúsia*, etc.

Des del punt de vista lingüístic, ens atindrem al que hem exposat a l'apartat de Fonètica. Recordem, però, alguns dels punts principals que hem de tenir sempre presents:

- a) La pronunciació ha de ser clarament catalana. Això vol dir que un locutor no ha de pronunciar mai la *l* a la castellana o a la francesa (l'anomenada vulgarment *ela* *bleda*); tampoc no ha de fer mai el so ieista de la *ll*; ha de respectar els sons sords i sonors dels mots (per exemple, distingir *rosa* i *rossa*) i de les seqüències de mots (*els ases*, pronunciat *elzases* i no **elssases*); també ha de respectar les neutralitzacions de les vocals segons la posició de l'accent (tenint en compte la procedència del locutor), etc. En resum, ha de respectar, tant com sigui possible, la genuïnitat i la tensió dels sons catalans.

- b) Evitarem els barbarismes i les formes dialectals no estàndards, que, en cas de dubte, consultarem als organismes competents. Això vol dir que un locutor no ha de dir mai formes com **garnera* (per *granera*), **probeta* (per *pobreta*), **poblema* (per *problema*), **preda* (per *pedra*); no ha de dir mai barbarismes com **pues* (per *doncs*), **desde luego* (per *ja està bé*, per *descomptat*, etc., segons el context), **vale* (per *d'acord*), **bueno* (per *bé*); també ha d'evitar construccions incorrectes com **tenir que* (per *haver de*), **donar-se compte* (per *témer-se* o *adonar-se*), o els gerundis de posterioritat, etc.

**Les transmissions en directe.
Els partits de futbol i de bàsquet**

15. Les transmissions en directe. Els partits de futbol i de bàsquet

El tractament del llenguatge de les transmissions esportives mereix un capítol a part, i molt especialment dels partits de futbol i de bàsquet, esports que han esdevingut, clarament, majoritaris. Es tracta d'una situació comunicativa espontània, immediata i efimera, com totes les transmissions en directe, semicontrolada per part del locutor i unidireccional, característica pròpia dels mitjans, i això vol dir que no hi ha interacció directa amb els receptors (els espectadors o els oients).

El llenguatge esportiu, com el d'altres situacions comunicatives, combina trets propis del llenguatge tècnic i, per tant, revestits d'un cert grau de formalitat, amb trets típics del llenguatge col·loquial, que, com ja hem indicat diverses vegades, no hem de confondre amb incorrecte. Els locutors de partits de futbol han de fer servir el model estàndard pel que fa a la morfologia i a la sintaxi i han de destriar en cada cas el lèxic més adequat (específic, general, argot...) segons el contingut que vulguin transmetre i segons la situació en què es trobin.

Hem d'observar que moltes de vegades el locutor esportiu està acompanyat d'altres col·laboradors, ocasionals o fixos (entrenadors, jugadors, àrbitres, comentaristes esportius, periodistes, etc.), que de tant en tant donen informacions complementàries puntuals sobre aspectes diversos del joc i també poden aportar altres punts de vista (informació des de la banqueta, des de la llotja, des dels vestidors, sobre els resultats de la jornada, comentaris tècnics, etc.): un exemple clar que les situacions i les finalitats comunicatives, en aquest àmbit, són diverses i que això provoca una certa variació del grau de formalitat i dels registres.

Hem de dir que en les transmissions esportives, de tots els mitjans, la ràdio és el que més cerca la connexió entre l'emissor i el receptor. El locutor de ràdio ha de transmetre els continguts de manera que el receptor els visqui amb intensitat i se'n senti part integrant. Hi ha, per tant, una càrrega emocional i afectiva i un grau de complicitat importants entre l'emissor i el receptor. La televisió disposa d'altres recursos basats en les possibilitats tècniques que ofereix el mitjà (repetició i alentiment de les

jugades, etc.). Pel que fa a la premsa, el to sempre és més impersonal i objectiu i la presència del narrador gairebé queda al marge de la crònica.

Hem de tenir en compte que la llengua de les cròniques i de les transmissions futbolístiques i de bàsquet es configura al voltant de tres realitats extralingüístiques: el tema o contingut dels missatges, els mitjans, audiovisuals o escrits, en els quals es vehicula la informació i el conjunt de factors funcionals i situacionals que aquests mitjans comporten.

El llenguatge esportiu presenta certes característiques del llenguatge especialitzat, ja que utilitza una terminologia que no forma part del coneixement general dels parlants d'una llengua. Un llenguatge especialitzat que els mitjans de comunicació de massa han contribuït a difondre i que es combina amb la presència reiterada de termes més col·loquials i de l'argot.

Si bé la funció bàsica de les transmissions és informar, no podem obviar que també hi ha una presència molt destacada d'expressions emotives, i això provoca la presència de frases exclamatives, desideratives, d'interjeccions, etc.

Exemples:

*el contraatac és de Dani Güiza, sense pensar-s'ho dues vegades!
Quina entrada que li acaben de fer!...*

*avancen els jugadors, està lliure de marcatge Eto'o. Venga,
Eto'o! Està obert ara l'Atlètic de Bilbao...*

*Driblatge espectacular de Riera, endavant Riera, Riera, Riera!
Passa el base a Stacey! I cistella del pivot nord-americà! Té
totes les possibilitats de guanyar, el Bàsquet Inca!*

I també, per una voluntat d'entretenir i de captar l'atenció de l'espectador, hi són freqüents les repeticions de sons i d'elements dins la frase.

Exemple:

*atenció al contraatac del Betis: Edu, fet un toro, topa amb un
altre toro que és Carles Puyol...*

*Carrega amb força el Bàsquet Inca: Blanch, com un lleó, se la
juga amb una altra fera, un altre lleó que és Xavier Forcada,
lluita l'Hospitalet...*

La presència de locucions i frases fetes pròpies de registres més col·loquials és freqüent en les transmissions de futbol i d'altres esports. Donen un to més informal al discurs i cerquen sovint la complicitat amb els receptors.

Exemples:

això és per llogar-hi cadiretes! Quin espectacle, aquest àrbitre!...

una segona part que es fa més llarga que un dia sense pa!

el porter agafa la pilota amb dificultat, i a més a més, atenció perquè acaba de fotre una renyada impressionant als seus defenses...

Les redundàncies i repeticions també són molt característiques dels textos orals i en trobam sovint a les transmissions esportives en directe.

Exemples:

surt el porter del Madrid, Casillas agafa la pilota amb les mans... Casillas ha agafat la pilota amb totes dues mans...

de les jugades de perill de l'Sporting Maonès, aquesta ha estat la més perillosa...

el Mallorca guanya un partit que no juga gens bé, l'equip de Manzano

Pel que fa a les característiques pròpiament lingüístiques de les transmissions en directe, farem referència bàsicament a la sintaxi i al lèxic.

Tendrem preferència per les frases juxtaposades; la subordinació queda molt reduïda i restringida a la presència de frases de relatiu.

Exemples:

Ronaldinho, Ronaldinho, Ronaldinho, que fa la centrada cap a Eto'o, nooooo! Ha tret la pilota Casillas...

atenció: hi ha contraatac del Depor, posició de fora de joc discutida, l'àrbitre no ho considera, i el Depor que acaba d'aconseguir el segon...

Unes altres característiques del llenguatge de les transmissions són originades per l'economia lingüística, que exigeix la rapidesa en l'expressió, tret que es deu a l'espontaneïtat.

Així, trobam elisions d'elements dins la frase però que en cap cas no en dificulten la comprensió. És el cas, per exemple, d'objectes o d'accions que es repeteixen sovint durant el joc. A l'exemple següent el terme *pilota* es dona per suposat.

els mallorquinistes reclamen joc perillós de Guti, però la veritat és que Güiza ha estat a punt de rematar, després que Arango penjàs d'estisora...

O elements semànticament poc interessants que també són eliminats.

Exemples:

uns interessants *Barça-Depor i Espanyol-València* (partits)
és un primera divisió i així ho ha entès Manzano, que avui el fa jugar en el primer equip...(un jugador de categoria)

També és freqüent la supressió dels verbs.

Exemples:

Ramis cap al seu porter Moyà... (envia)
Van Nistelrooy amb Robinho... (combina, juga...)

En resum, la llengua de les transmissions esportives mostra una gran varietat, conseqüència de les diverses situacions comunicatives que presenta.

Pel que fa al lèxic d'aquestes transmissions, i especialment dels partits de futbol i de bàsquet, hem de posar esment a no utilitzar manlleus i estrangerismes de l'anglès en els casos en què la llengua catalana ja ha creat formes pròpies o bé les ha adaptades al seu sistema lingüístic. També hem d'evitar l'ús de barbarismes, introduïts a través del castellà.

Vegem alguns exemples de formes que hem d'utilitzar i de formes que hem de rebutjar:

Direm _____ No direm

a boca de canó _____ **a bocajarro*

ala / aler -a _____ **alero*

anella _____ **anilla*

àrbitre _____ *àrbit
 atac contra defensa de zona _____ *atac contra defensa en zona
 autopassada _____ *autopase
 auxiliar de taula _____ *auxiliar de mesa
 banderó de córner _____ *banderí de córner
 banderó de jutge de línia _____ *banderí de jutge de línia
 banqueta _____ *banquillo
 bàsquet / cistella _____ *canasta o enceste
 braó (de la cama), ventre (de la cama) * bessó (de la cama)
 bombar _____ *bombear
 cantell del tauler _____ *borde del tablero
 canyellera _____ *espinillera
 càrrega _____ *carga
 centrada _____ *centro
 cercle central _____ *círcul central
 cèrcol _____ *aro
 cistella _____ *cesta o cesto
 colzera _____ *codera
 cop de dits _____ *palmeo
 cronòmetre _____ *cronómetro
 davanter _____ *delanter
 davantera o línia d'atac _____ *delantera
 desempat _____ *desempate
 desmarcatge _____ *desmarque
 driblatge o regateig _____ *regate
 escorta _____ *escolta
 esmaixada _____ *mate
 esmaixar _____ *donar/fer un mate
 esmorteït _____ *amortiguat
 estirada _____ *palomita
 fer la tisora / rematar de tisora
 rematar d'estisores _____ *tjeterear
 fer la traveta _____ *poner la zancadilla
 fossat _____ *foso
 genollera _____ *rodillera
 gespa/herba _____ *césped
 globus _____ *globo
 golejada/panera (argot) _____ *goleada
 indicador de personals _____ *plaqueta
 jugador -a de bàsquet _____ *baloncestista
 llotja _____ *palco
 mat *mate mitja volea _____ *botepronto
 pal de la porteria _____ *postea

<i>passada</i>	_____	* <i>pase</i>
<i>passada bombada</i>	_____	* <i>pase bombeado</i>
<i>passada d'una mà</i>	_____	* <i>pase amb una mà</i>
<i>passada de taló</i>	_____	* <i>passada de tacó</i>
<i>passes</i>	_____	* <i>passos</i>
<i>penal</i>	_____	* <i>penalti</i> o * <i>penalty</i>
<i>permutació</i>	_____	* <i>permuta</i>
<i>picabaralla</i>	_____	* <i>tangana</i>
<i>pista de joc / terreny de joc</i>	_____	* <i>cancha</i>
<i>pivot</i>	_____	* <i>pívot</i>
<i>pivot en posició alta</i>	_____	* <i>pivot alt</i>
<i>pivot en posició baixa</i>	_____	* <i>pivot baix</i>
<i>rebot</i>	_____	* <i>rebote</i>
<i>rebuig/refús</i>	_____	* <i>despeje</i>
<i>rebutjar/refusar</i>	_____	* <i>despejar</i>
<i>rebutjar/refusar a banda</i>	_____	* <i>despejar a banda</i>
<i>rematada/tir</i>	_____	* <i>remate</i>
<i>rematada de cap</i>	_____	* <i>remate de cap</i>
<i>rematada de mitja volta</i>	_____	* <i>remate a la mitja volta</i>
<i>replegament</i>	_____	* <i>repliegue</i>
<i>reprendre</i>	_____	* <i>reanudar</i>
<i>servei</i>	_____	* <i>saque</i>
<i>servei de porteria</i>	_____	* <i>saque de porta</i>
<i>sorteig</i>	_____	* <i>sorteo</i>
<i>tac/clau</i>	_____	* <i>taco</i>
<i>tanca de seguretat / barrera</i>	_____	* <i>valla metàlica</i>
<i>tauler</i>	_____	* <i>tablero</i>
<i>tir en safata</i>	_____	* <i>bandeja</i>
<i>travessar</i>	_____	* <i>larguero</i> /* <i>llarguer</i>
<i>vestidors</i>	_____	* <i>vestuaris</i>
<i>xandall</i>	_____	* <i>chándal</i>
<i>xarxa</i>	_____	* <i>red</i>
<i>xiular</i>	_____	* <i>pitar</i>

Ja hem comentat que en el llenguatge esportiu, i especialment en el futbolístic, hi ha molta presència de termes i expressions que procedeixen de l'argot. Vegem-ne alguns exemples:

bimba: pilota

cacau: xut molt fort (en castellà, *cañonazo*)

ciri: xut en què la pilota es toca malament

defensa de pany i forrellat: tàctica defensiva que consisteix a

reforçar la línia de defenses (en castellà en diuen *sistema de cerrojo*)

ferro: cèrcol

punxa: puntada de peu

retallada: driblatge

retallar: driblar

tancar-se amb balda / amb pany i clau: replegar-se

teva meva: paret, successió d'accions en què un jugador passa la pilota a un company d'equip, supera un adversari i rep novament la pilota

trena: combinació, acció de passar-se la pilota, dos o més jugadors, per mantenir-ne la possessió

vaselina: driblatge que consisteix a passar la pilota per damunt del jugador contrari

El trot, un esport autòcton

16. El trot, un esport autòcton

Si bé no es tracta d'un esport de massa, el trot és una de les modalitats esportives més arrelades a les Illes Balears i especialment a l'illa de Mallorca. Si consultau la *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, veureu que aquesta pràctica té l'origen en la rivalitat entre pagesos i ramaders, que feien curses de bísties enganxades als carretons, sovint aprofitant els dies de festa o les celebracions especials. Però no va ser fins a l'any 1915 que se n'oficialitzà la pràctica a casa nostra, mentre que a altres països d'Europa l'afició pel trot es remunta al segle XVIII. A França, sense anar més lluny, l'afició al trot és tan gran que la travessa hípica supleix la travessa de futbol.

D'uns anys ençà, el trot ha començat a tenir ressò en els mitjans de comunicació, se'n fa un seguiment puntual i s'hi dediquen espais informatius específics. El motiu d'aquest interès es deu, en bona part, a l'impuls que ha rebut el trot des del Consell de Mallorca, tant, que l'Institut de l'Esport Hípic és un organisme que en depèn i que gestiona també l'Hipòdrom de Son Pardo.

Les institucions fa anys que, coincidint amb dates assenyalades i celebracions especials, dediquen premis a promoure el trot. Per això hem decidit incloure un apartat referit al lèxic més habitual i general d'aquest esport. Si necessitau documentar-vos-en més a fons, trobareu tots els termes especialitzats al *Diccionari bàsic de trot català-castellà*, editat pel COFUC.

Però amb relació a l'ús dels termes més freqüents, en aquest esport es detecta un excés de barbarismes, bàsicament per interferència del castellà, i la utilització d'alguns manlleus de l'anglès i del francès, absolutament innecessaris, ja que el català disposa de solucions ben genuïnes i pròpies del nostre idioma.

Vegem a continuació uns quants exemples de formes que hem d'utilitzar i d'altres que hem de rebutjar:

Direm _____ No direm

alatzà-ana _____ **alazán -ana*

aplanador de pista _____ **aplanadera de pista*

aregar/ensinistrar _____ **adiestrar/amaestrar*

<i>avantbraç</i>	_____	* <i>antebraç</i>
<i>bastet/selletó/selló</i>	_____	* <i>sillín</i>
<i>brilla</i>	_____	* <i>bocat</i>
<i>buit/illada</i>	_____	* <i>flanc</i>
<i>cabellera/crina/crinera</i>	_____	* <i>crin</i>
<i>cabriol</i>	_____	* <i>sulky</i>
<i>cingla</i>	_____	* <i>cincha</i>
<i>coer/coera/cuera</i>	_____	* <i>baticola</i>
<i>dama</i>	_____	* <i>amazona</i>
<i>descavalcar/desmuntar</i>	_____	* <i>desmontar</i>
<i>enganxos</i>	_____	* <i>enganches</i>
<i>estrep</i>	_____	* <i>estribo</i>
<i>fre</i>	_____	* <i>freno</i>
<i>fuet</i>	_____	* <i>fusta</i>
<i>genollera</i>	_____	* <i>rodillera</i>
<i>gropa</i>	_____	* <i>grupa</i>
<i>maluc</i>	_____	* <i>cadera</i>
<i>morral</i>	_____	* <i>bozal</i>
<i>poltre</i>	_____	* <i>potro</i>
<i>pota</i>	_____	* <i>pata</i>
<i>puput/serrell</i>	_____	* <i>tupé</i>
<i>regna</i>	_____	* <i>rienda</i>
<i>rentador</i>	_____	* <i>lavadero</i>
<i>seient</i>	_____	* <i>asiento</i>
<i>travessa</i>	_____	* <i>quiniela</i>

La informació del temps

17. La informació del temps

Aquest apartat pretén establir el marc general de desenvolupament de la informació meteorològica, així com el vocabulari bàsic i les convencions que s'hi utilitzen, seguint el model ja fixat per diversos mitjans de comunicació.

La informació del temps és probablement un dels espais informatius més seguits pels espectadors de qualsevol canal. És per això que consideram necessari descriure, tot i que no sigui de manera exhaustiva, el model de llengua que requereix aquest tipus d'informació. No obstant això, com ja hem explicat al capítol 8, a més del vocabulari que utilitzam en aquest apartat, podem tenir en compte les varietats pròpies de les diferents illes sempre que siguin normatives. Un dels casos més clars són els sinònims *núvol/nigul/nuvolat*. *Nuvolat*, forma habitual a Menorca i a Eivissa (pronunciat col·loquialment **nivolat* i **nevolat*), i *nigul*, habitual a Mallorca, poden conviure amb la més general *núvol*, així com tota la sèrie de mots que en deriven: *ennuvolat/ennigulat*, *ennuvolat-se/ennigulat-se*, etc.

Per començar, hem de dir que en la informació del temps, igual que en qualsevol espai informatiu o divulgatiu, sempre s'ha de fer servir el model de llengua estàndard. Ens trobam en una situació comunicativa formal, allunyada de la improvisació, sense intercomunicació entre l'emissor i el receptor.

El llenguatge de la informació del temps, precisament perquè aquesta informació atreu l'atenció i l'interès de la major part de la població, ha de ser precís i entenedor per a tothom.

La informació del temps, perquè toca molt de prop la nostra realitat quotidiana, pot prendre sovint un to de més complicitat amb el receptor. Aquest efecte el podem crear fàcilment introduint-t'hi referències al cicle agrícola i natural, repassant els nombrosos i populars pronòstics existents i, sobretot, recuperant l'ús de molts de refranys i expressions relacionades amb la meteorologia. En trobareu reculls que podran ser-vos de gran utilitat a «Refranys i frases fetes», apartat 20. *La biblioteca virtual de la llengua catalana bàsica dels informadors*.

La informació que hem d'oferir

En un pronòstic meteorològic es descriu l'evolució temporal i la distribució espacial d'una sèrie de variables. Les més habituals són: **estat del cel i nuvolositat**, precipitacions, temperatura, vent i estat de la mar.

Estat del cel i nuvolositat

Són dos conceptes que es poden utilitzar de forma indistinta i fan referència a l'aspecte que presenta el cel per la presència o absència de núvols.

Les categories s'estableixen a partir dels vuitens de cel cobert per núvols, i parlarem de:

cel serè, ras o clar, o ambient assolellat: 0 vuitens de cel tapat
cel poc ennuvolat: entre 1 i 2 vuitens de cel tapat
cel mig ennuvolat: entre 3 i 5 vuitens de cel tapat
cel molt ennuvolat: entre 6 i 7 vuitens de cel tapat
cel cobert o tapat: 8 vuitens de cel tapat

En relació amb la quantitat de núvols que hi ha al cel, utilitzarem adjectius que expressin quantitat o distribució, i per tant parlarem de: núvols escassos, abundants, dispersos i aïllats.

Pel que fa a l'aspecte dels núvols o a la seva qualitat, els definirem segons el nivell en què es troben, i parlarem de núvols: alts (entre 5 i 13 km d'altitud), mitjans (entre 2 i 7 km d'altitud) i baixos (per davall dels 2 km d'altitud).

Segons el gruix o l'espessor dels núvols, parlarem de: núvols espessos, compactes, trencats, prims i gruixuts.

Segons l'aspecte o agrupament que presenten els núvols, podem parlar de: pinzellades, teranyines, tels, capes, bandes, faixes o bancs.

També podem parlar de núvols de creixement vertical, núvols d'expandiment vertical o núvols de desenvolupament vertical, a més de núvols de tempesta, d'evolució diürna i de nuvolades, per referir-nos a núvols de gran gruix.

Es parla d'estrats baixos per referir-se a boira o a núvols baixos amb la base molt propera a terra.

En relació amb la nuvolositat, també podem parlar d'interval·ls de núvols, alternança d'estones de cel poc ennuvolat amb cel molt ennuvolat, clarianes, etc.

Recordem que el cel pot *ennuolar-se* o *ennigular-se*, *tapar-se*, *cobrir-se*, *enteranyinar-se*, *estirar-se*, *aclarir-se*, etc.

Precipitacions

Per qualificar les precipitacions, haurem de tenir en compte les característiques següents: tipus (la constitució física i la mida de les partícules que es precipiten), intensitat i acumulació.

Tipus:

Segons l'aspecte físic i la mida de les partícules que es precipiten, parlarem de:

- pluja: precipitació de partícules d'aigua líquida en forma de gotes (el verb corresponent és *ploure*)
- plugim o plovisqueig: precipitació de partícules d'aigua líquida en forma de gotes molt petites (els verbs corresponents són *ploviscar* o *plovisquejar* i no **poliscar*)
- neu: cristalls de gel reunits generalment en forma de flocs o volves (la precipitació es diu *nevada* i el verb corresponent és *nevar*)
- aiguaneu: neu a mig fondre, o pluja i neu barrejades
- calabruix, calamarsa o pedra: grans petits de gel arrodonits; tot i que sovint s'usen com a sinònims, també pot fer-se un ús específic de *pedra* per designar el calabruix més gros (la precipitació es diu *calabruixada*, *calamarsada*, *pedregada* o *pedrada*)

En parlar de *neu*, generalment es fa referència al gruix que se'n pot acumular.

En parlar de *calabruix*, *calamarsa* o *pedra*, generalment es fa referència al seu diàmetre.

En relació amb les precipitacions, també parlarem de:

- tempesta o tempestat: quan les precipitacions van

acompanyades de vent, llamps i trons (parlarem de *ventada* quan són bufades fortes de vent, de *llampegada*, *llampegadissa* o *llampegueig* quan són llamps seguits; i de *tronada* o *tronadissa* quan la tempesta és de llamps i trons)

Recordem que el *llamp* és una descàrrega elèctrica acompanyada d'una resplendor, el *llampec*, i d'una forta detonació, *tro*, que es produeix entre els núvols o entre un núvol i el terra. I parlam de *llampegar* quan veiem a la llunyania la resplendor dels llamps sense sentir-ne el tro.

- ruixat o xàfec: pluja forta i de durada curta

Intensitat:

Les categories es defineixen a partir de les quantitats de precipitació recollides en 30 minuts.

En relació amb la pluja, parlarem d'intensitat:

- feble: quantitats inferiors a 3 mm en 30 minuts
- moderada: quantitats entre 3 mm i 20 mm en 30 minuts
- forta: quantitats superiors a 20 mm i fins a 40 mm en 30 minuts
- torrencial: quantitats superiors a 40 mm en 30 minuts

Recordem que, quan les precipitacions són intenses, poden causar *torrentades*, *riuades* o *riades*, *inundacions*, etc. Així mateix, l'anomenada *gota freda* pot produir, en determinades circumstàncies i durant els mesos d'agost a novembre, precipitacions molt intenses.

En relació amb la neu, parlarem d'intensitat:

- feble: quantitats inferiors a 1 cm en 30 minuts
- moderada: quantitats entre 1 i 10 cm en 30 minuts
- forta: quantitats superiors a 10 cm en 30 minuts

Acumulació:

Les categories d'acumulació es defineixen a partir de les quantitats acumulades en 24 hores, i parlarem d'acumulació:

- minsa: quantitats de fins a 5 mm en 24 hores

- poc abundant: quantitats superiors a 5 mm i de fins a 20 mm en 24 hores
- abundant: quantitats superiors a 20 mm i de fins a 50 mm en 24 hores
- molt abundant: quantitats superiors a 50 mm i de fins a 100 mm en 24 hores

Per indicar com es distribueixen les precipitacions en una àrea geogràfica concreta, podem dir que són:

- generals: la precipitació afecta més d'un 70% de la zona esmentada
- extenses: la precipitació afecta entre un 30% i un 70% de la zona esmentada
- aïllades: la precipitació afecta menys d'un 30% de la zona esmentada
- disperses: la precipitació es reparteix de forma irregular dins la zona esmentada

Temperatura

La temperatura s'expressa en graus Celsius.

Podem dir, per exemple, que «la temperatura és de 25 graus positius» o que «estam a més 25 graus». Si la temperatura és negativa, podem dir que «la temperatura és de 2 graus negatius» o que «estam a menys 2 graus».

Recordem que és incorrecta l'expressió **baix zero*, que podem substituir per *sota zero*, *per davall zero* o *davall zero*.

Es pot donar la tendència de les temperatures respecte del dia anterior seguint els criteris següents:

- ascens o descens notable o acusat: canvis de més de 6 graus
- ascens o descens moderat: canvis de més de 3 i fins a 6 graus
- ascens o descens lleuger: canvis de més d'1 i fins a 3 graus
- estable o sense canvis: canvis de fins a 1 grau

Es podrà parlar de gelades, gebrades o glaçades quan hi hagi valors iguals o inferiors a 0 graus. Es classifiquen segons les categories següents:

- gelades febles: valors entre 0 i 3 graus

- gelades moderades: valors de menys de 3 i fins a 7 graus
- gelades fortes: valors de menys de 7 graus

Recordem que els verbs corresponents són *gellar-se*, *gebrar-se* o *glaçar-se*.

En parlar de les temperatures, podem explicar com incideixen en la visibilitat. Tenint en compte l'escala internacional de la visibilitat de l'aire, expressarem la visibilitat de la manera següent:

- dolenta: si la visibilitat és inferior a 1 km (boira)
- regular: si la visibilitat és entre 1 i 10 km
- bona: si la visibilitat és entre 10 i 50 km
- excel·lent: si la visibilitat és superior a 50 km

Es parla de *boira* quan hi ha gotetes d'aigua en suspensió a l'aire que redueixen la visibilitat a menys d'1 km.

Es parla de *boirina* quan la visibilitat és superior a 1 km però inferior als 10, i la humitat relativa de l'aire és igual o superior al 70%.

Es parla de *calitja* quan la visibilitat és superior a 1 km però inferior als 10, i la humitat relativa de l'aire és inferior al 70%.

Vent

Segons la procedència del vent, tendrem vuit direccions i parlarem de: tramuntana (N), gregal (NE), llevant (E), xaloc (SE), migjorn (S), llebeig o garbí (SW; *garbí* per designar marinada del SW), ponent (W) i mestral (NW).

De forma més genèrica, parlarem de vent de:

- component nord: entre NW i NE
- component est: entre NE i SE
- component sud: entre SE i SW
- component oest: entre SW i NW

Quant a la força, les categories del vent es defineixen a partir de velocitats semihoràries a 10 m d'alçada (mitjana en 30 minuts), i parlarem de:

- calma: velocitats semihoràries de fins a 0,2 m/s

- fluix: velocitats semihoràries superiors a 0,2 m/s i fins a 5 m/s
- moderat: velocitats semihoràries superiors a 5 m/s i fins a 10 m/s
- fort: velocitats semihoràries superiors a 10 m/s i fins a 20 m/s
- molt fort: velocitats semihoràries superiors a 20 m/s

Parlarem de *fibló*, *mànega* o *tromba* quan es produeix una columna d'aire que gira en espiral de mar cap a terra, i de *cap de fibló* quan aquesta columna es produeix en terra. Aquest fenomen també s'anomena *tornado*, especialment els que es produeixen a Amèrica.

Estat de la mar

Segons la terminologia normalitzada dels estats de la mar, parlarem de:

- mar plana: mar sense onades
- mar arissada: alçària de les onades inferior a 0,1 m
- marejol: alçària de les onades entre 0,1 i 0,5 m
- maror: alçària de les onades entre 0,5 i 1,25 m
- forta maror: alçària de les onades entre 1,25 i 2,5 m
- maregassa: alçària de les onades entre 2,5 i 4 m
- mar brava: alçària de les onades entre 4 i 6 m
- mar desfeta: alçària de les onades entre 6 i 9 m
- mar molt alta: alçària de les onades entre 9 i 14 m
- mar enorme: alçària de les onades superior a 14 m
- mar de fons o mar de fora: onatge generat per tempestes llunyanes a la costa, amb ones de període gran i crestes llargues

La terminologia popular, que es pot trobar al *Diccionari català-valencià-balear*, també recull formes com:

- bona mar, mar calma o mar bonança: mar tranquil·la, no agitada
- mar au o mar podrida: mar completament plana i transparent
- mar arrugada: mar tranquil·la però amb petites arrugues o ones baixes
- mar llarga: mar en què les ones són molt amples però molt baixes
- mar picada o mar d'oblades: mar en què les ones esclaten amb força i són curtes i freqüents
- mar vella: mar agitada com a conseqüència d'un vent ja calmat
- mala mar, mar de sargs o mar de sards: mar molt agitada
- mar esvalotada, mar grossa, mar desfeta: mar molt agitada per grans onades

- mar espessa: mar en què les onades són molt seguides
- mar de llamp: agitació de la mar sobrevinguda sobtadament

Recordem que a les Illes, especialment a Menorca, són freqüents les *rissagues* o *ressaques*.

Diccionari d'errors més freqüents

18. Diccionari d'errors més freqüents

En aquest apartat volem aclarir els errors més freqüents que es cometien en l'àmbit del llenguatge informatiu i els dubtes més freqüents amb què es troben els informadors a l'hora d'usar determinats mots, expressions i construccions de la llengua catalana. Hi trobareu formes incorrectes, que sempre marcam amb un asterisc i que hem de rebutjar en qualsevol cas, i formes que són correctes però que sovint són mal utilitzades en determinats contextos.

a base de

És incorrecta amb el sentit de *a força de* o *gràcies a*.

Exemple:

No direm: *a base d'estudiar, va aprovar les oposicions* ☹

Podem dir: *a força d'estudiar, va aprovar les oposicions* ☺

És correcta quan indica composició principal d'alguna cosa: *una metzina a base d'arsènic*.

a canvi

Quan indica compensació, no és correcta. La forma correcta és *en canvi*; també es pot usar *per*.

Exemple:

No direm: *no els han pagat res a canvi de la feina* ☹

Podem dir: *no els han pagat res en canvi de la feina* ☺

I també: *no els han pagat res per la feina* ☺

*a l'actualitat

La forma correcta és *en l'actualitat*, que és equivalent a l'adverbi *actualment*.

Exemple:

No direm: *a l'actualitat Vargas Llosa resideix a Londres* ☹

Direm: *en l'actualitat / actualment Vargas Llosa resideix a Londres* ☺

*a l'espera de

Forma incorrecta, calcada del castellà, generalment utilitzada com a forma de comiat, que s'ha de substituir per les formes *esperant*, *mentre esperam*, etc.

Exemple:

No direm: *a l'espera de poder-los oferir més notícies, acomiadam la connexió* ☹

Direm: *esperant / mentre esperam poder-los oferir més notícies, acomiadam la connexió* ☺

*a l'igual que

Expressió incorrecta que substituirem per *igual que*.

Exemple:

No direm: *a l'igual que el mes passat, l'IPC ha tornat a pujar* ☹

Direm: *igual que el mes passat, l'IPC ha tornat a pujar* ☺

a nivell de

Aquesta locució només és correcta en el sentit propi del mot, és a dir, quan indica grau d'elevació, com per exemple: *aquests terrenys es troben a nivell de la mar*.

En canvi, és incorrecta en usos com:

el transport entre illes no està resolt a nivell de les Balears ☹
a nivell intern hi ha molt d'enfrontament ☹

Aquestes frases han de ser substituïdes per:

el transport entre illes no està resolt a les Balears ☺
internament hi ha molt d'enfrontament ☺

*a no ser que

Forma incorrecta que substituirem per *tret que*, *llevat que*, *si no*, etc.

Exemple:

No direm: *a no ser que hi hagi una sorpresa, les enquestes fan guanyador el Partit Popular* ☹

Podem dir: *tret que hi hagi una sorpresa, les enquestes fan guanyador el Partit Popular* o *si no hi ha una sorpresa, les enquestes fan guanyador el Partit Popular* 😊

*a primers de

Expressió incorrecta que substituirem per *al començament de*.

Exemple:

No direm: *a primers dels anys setanta es produïren casos similars* ☹️

Podem dir: *al començament dels anys setanta es produïren casos similars* 😊

a través de

No convé abusar d'aquesta locució prepositiva amb el sentit de *per mitjà de* i s'ha de reservar per al sentit d'anar d'un costat a l'altre d'una cosa travessant-la (*l'espia va a través de la porta*).

Exemple:

Poc recomanable: *aconseguien els permisos a través de les influències* ☹️

Recomanable: *aconseguien els permisos per mitjà de / mitjançant / gràcies a les influències* 😊

*abarcar

Verb incorrecte que hem de substituir per *abraçar, comprendre, contenir, incloure, agafar*, etc.

Exemple:

No direm: *la llei no abarca aquests supòsits* ☹️

Direm: *la llei no inclou aquests supòsits* 😊

acabar amb

Expressió incorrecta amb el sentit de *posar fi a, fer acabar, acabar, destruir, eliminar*, etc.

Exemple:

No direm: *només el diàleg pot acabar amb l'enfrontament* ☹️

Direm: *només el diàleg pot posar fi a l'enfrontament* 😊

Recordem que aquesta expressió és correcta quan indica la manera d'acabar una cosa, la darrera cosa que es fa... (*el concert acabarà amb la interpretació de l'Himne de l'alegria*).

*aconteixement

Mot incorrecte que substituïrem per *esdeveniment*.

acotar

És incorrecte amb el sentit de *delimitar*.

Exemple:

No direm: *han hagut d'acotar al màxim l'àmbit d'actuació* ☹️

Direm: *han hagut de delimitar al màxim l'àmbit d'actuació*

😊

aforament

No és correcte amb el sentit de *cabuda* o *capacitat*.

Exemple:

No direm: *el teatre té un aforament de cinc mil persones* ☹️

Direm: *el teatre té capacitat per a cinc mil persones* 😊

al front de

No és correcte amb el sentit de *davant de*.

Exemple:

No direm: *el president anava al front de la manifestació* ☹️

Direm: *el president anava davant de / al capdavant de la manifestació* 😊

*al respecte

Locució incorrecta que substituïrem per *respecte a això* o pel pronom *hi*.

Exemple:

No direm: *el president no farà cap comentari al respecte* ☹️

Direm: *el president no farà cap comentari respecte a això / a aquest tema* 😊

Direm: *el president no hi farà cap comentari* 😊

***alimentici -ícia**

Adjectiu incorrecte que s'ha de substituir per *alimentari -ària* o *alimentós -osa*.

***amb exclusió de**

És incorrecte i l'hem de substituir per la forma *a exclusió de*.

Exemple:

No direm: *amb exclusió del primer paràgraf, han aprovat els estatuts* ☹

Podem dir: *a exclusió del primer paràgraf, han aprovat els estatuts* ☺

***anorèxic -a**

Adjectiu incorrecte. La forma correcta és *anorèctic -a*.

***any nou**

Expressió incorrecta per indicar la celebració del canvi d'any; la substituïrem per *cap d'any*.

Exemple:

No direm: *els espectadors podran seguir el concert d'any nou de Viena* ☹

Direm: *els espectadors podran seguir el concert de cap d'any de Viena* ☺

***apremiar**

Verb incorrecte que substituïrem per *apressar, instar, urgir*, etc.

***apretar**

Verb incorrecte que substituïrem, segons cada cas, per *estrènyer, comprimir, prémer, pitjar*, etc.

***armamentístic**

Adjectiu incorrecte que substituïrem per *armamentista*.

* arrel de

No és correcta aquesta construcció per indicar la causa, el punt de partida d'una acció o el motiu; la forma que la pot substituir és *arran de*.

Exemple:

No direm: *arrel de l'èxit de l'obra, la representaran una setmana més* ☹️

Direm: *arran de l'èxit de l'obra, la representaran una setmana més* 😊

* atemptat a

Locució incorrecta que substituïrem per *atemptat contra*.

Exemple:

No direm: *és un atemptat a la salut pública* ☹️

Direm: *és un atemptat contra la salut pública* 😊

atendre's

Verb incorrecte amb el sentit d'*atenir-se* o d'*ajustar-se* (a alguna cosa).

Exemple:

No direm: *els culpables s'hauran d'atendre a les conseqüències* ☹️

Direm: *els culpables hauran d'atenir-se a les conseqüències* 😊

biennal

Adjectiu que significa 'que es repeteix cada dos anys' i que no s'ha de confondre amb *biannual*, que significa 'dues vegades l'any'.

Exemples:

l'acord es revisarà biennalment (cada dos anys) 😊

l'acord tindrà una revisió bianual (dues vegades l'any) 😊

carpa

És el nom d'un peix. Amb el sentit de 'cobert fet amb veles' és incorrecte, hem d'usar *envelat*.

*casc antic

Per indicar la zona antiga d'una ciutat, és un barbarisme; el podem substituir per *barri antic*, *barri vell*, *centre antic*, *nucli antic*, etc.

caure

Verb intransitiu que no es pot utilitzar mai en la forma pronominal (**caure's*).

Exemple:

No direm: *Fidel Castro es va caure baixant l'escala* ☹

Direm: *Fidel Castro va caure baixant l'escala* ☺

No direm: *Se m'ha caigut el llibre* ☹

Direm: *M'ha caigut el llibre*

cessar

Verb incorrecte amb el sentit de *destituir*.

Exemple:

No direm: *la presidenta va cessar els consellers* ☹

Direm: *la presidenta va destituir els consellers* ☺

*coaligar-se

Verb incorrecte que substituïrem per *coalitzar-se* o per expressions com *formar coalició*.

Exemple:

No direm: *els tres partits han decidit coaligar-se* ☹

Podem dir: *els tres partits han decidit coalitzar-se* ☺

Podem dir: *els tres partits han format coalició* ☺

*col·lisionar

Verb incorrecte que substituïrem per *col·lidir*, *xocar*, *topar*, etc.

*com a molt

Expressió incorrecta que substituïrem per *com a màxim*.

Exemple:

No direm: *com a molt la llei aconseguirà el suport del grup mixt* ☹

Direm: *com a màxim la llei aconseguirà el suport del grup mixt* ☺

composar

És incorrecte amb el sentit de crear una peça musical o literària. La forma adequada és *compondre* o un sinònim com *escriure*.

Composar té altres significats com 'imposar una contribució, una multa, etc.'.

Exemple:

No direm: *Chopin va composar moltes peces durant l'estada a Valldemossa* ☹

Podem dir: *Chopin va compondre moltes peces durant l'estada a Valldemossa* ☺

comptar amb

Comptar amb qualcú o qualque cosa, significa confiar-hi, tenir-ho per segur. Però aquesta expressió és incorrecta amb el sentit de *disposar de, tenir, constar de*.

Exemples:

Podem dir: *compt amb la teva ajuda per començar el negoci* (= confii que m'ajudaràs) ☺

No direm: *el compromís del Govern és que cada alumne compti amb un ordinador* ☹

Direm: *el compromís del Govern és que cada alumne disposi d'un ordinador* ☺

* d'aquí (amb valor causal)

Quan volem expressar un sentit de causa, s'ha de substituir per les expressions: *per això, d'això, per aquest motiu*, etc.

Exemple:

No direm: *d'aquí es desprèn que el candidat va ser enverinat* ☹

Direm: *d'això es desprèn que el candidat va ser enverinat* ☺

***daltònic -a**

Adjectiu incorrecte que substituïrem per *daltonià -ana*.

***de cara a**

Locució incorrecta que s'ha de substituir per *amb vista a*.

Exemple:

No direm: *han reforçat les mesures de seguretat de cara a la conferència internacional* ☹

Direm: *han reforçat les mesures de seguretat amb vista a la conferència internacional* ☺

***de quan en quan**

Expressió incorrecta que podem substituir per *de tant en tant*.

***de tant en quan**

Expressió incorrecta que podem substituir per *de tant en tant*.

de totes formes

És incorrecta com a equivalent a *de totes maneres*.

desvetllar

Verb incorrecte quan el podem substituir per *desvelar, revelar* o *descobrir*.

Exemple:

No direm: *els espies no desvetllaren els secrets* ☹

Podem dir: *els espies no revelaren els secrets* ☺

***diferent a**

Expressió incorrecta que substituïrem per *diferent de*.

Exemple:

No direm: *és una cultura molt diferent a les altres* ☹

Direm: *és una cultura molt diferent de les altres* ☺

direcció

És incorrecte per indicar lloc de residència o ubicació d'un organisme. Utilitzarem *adreça* o *domicili*.

Exemple:

No direm: *el carter va tornar la carta perquè la direcció era incorrecta* ☹

Direm: *el carter va tornar la carta perquè l'adreça era incorrecta* ☺

* donat que

La construcció *donat que* no pot introduir cap oració perquè no és una locució conjuntiva. En aquests casos, per introduir una oració usarem la construcció *atès que* o *com que*.

Exemple:

No direm: *donat que les Corts espanyoles rebutjaran el Pla Ibarretxe, el lehendakari diu que convocarà un referèndum* ☹

Podem dir: *atès que les Corts espanyoles rebutjaran el Pla Ibarretxe, el lehendakari diu que convocarà un referèndum* ☺

doncs

No usarem mai aquesta conjunció amb sentit causal. Utilitzarem les conjuncions *ja que*, *perquè*, etc.

Exemple:

No direm: *contra tot pronòstic, el Pla Ibarretxe s'ha aprovat per majoria, doncs tres diputats de l'antiga Batasuna hi han votat a favor* ☹

Direm: *contra tot pronòstic, el Pla Ibarretxe s'ha aprovat per majoria, perquè tres diputats de l'antiga Batasuna hi han votat a favor* ☺

dur -a

Només es pot utilitzar com a adjectiu i no com a adverb. Tampoc no és correcta l'expressió *pur i dur*, que substituïrem per formes com *ras i curt*, *absolut*, etc.

Exemple:

No direm: *l'equip s'entrena dur* ☹

Direm: *l'equip s'entrena molt / de valent* ☺

***empotrar**

Verb incorrecte que substituïrem per *encastar*.

Exemple:

No direm: *els nous habitatges tenen armaris empotrats a totes les habitacions* ☹

Direm: *els nous habitatges tenen armaris encastats / d'obra a totes les habitacions* ☺

***en atenció a**

Expressió incorrecta que es pot substituir per les formes *en consideració a, tenint en compte*, etc.

Exemple:

No direm: *el varen nomenar gerent en atenció als seus mèrits* ☹

Direm: *el varen nomenar gerent en consideració als seus mèrits* ☺

***en comparació amb**

Expressió incorrecta que substituïrem per les formes *en comparació de, si es compara amb, per comparació a*, etc.

Exemple:

No direm: *aquest resultat és molt bo per al Mallorca en comparació amb el que obtengué a la darrera jornada* ☹

Direm: *aquest resultat és molt bo per al Mallorca en comparació del que obtengué a la darrera jornada / aquest resultat és molt bo per al Mallorca si es compara amb el que obtengué a la darrera jornada* ☺

***en el seu defecte**

Locució incorrecta que podem substituir per les formes *si no n'hi ha, quan no se'n tengui*, etc.

Exemple:

No direm: *exigeixen als tècnics una titulació superior o, en el seu defecte, cinc anys d'experiència professional* ☹

Direm: *exigeixen als tècnics una titulació superior o, quan no en tinguin, cinc anys d'experiència professional* 😊

***en motiu de**

Locució incorrecta que substituïrem per *amb motiu de*.

Exemple:

No direm: *li han fet un homenatge en motiu del seu vuitantè aniversari* 😞

Direm: *li han fet un homenatge amb motiu del seu vuitantè aniversari* 😊

***en oposició a**

Locució incorrecta que substituïrem per *en oposició amb, oposant-se a, oposat a*, etc.

Exemple:

No direm: *mai no fan les coses en oposició a la seva manera de pensar* 😞

Direm: *mai no fan les coses oposant-se a la seva manera de pensar* 😊

***en quant a**

Les formes correctes són *quant a, pel que fa a, en relació amb, amb relació a*, etc.

Exemple:

No direm: *en quant a la llei integral sobre la violència de gènere, s'ha aprovat per unanimitat* 😞

Podem dir: *quant a la llei integral sobre la violència de gènere, s'ha aprovat per unanimitat* 😊

***enterar**

Verb incorrecte que podem substituir per *assabentar, saber, conèixer*, etc.

***espònsor**

Mot incorrecte que substituïrem per *patrocinador -a*.

Exemple:

No direm: *les caixes d'estalvis són els espònsors d'aquest certamen literari* ☹

Direm: *les caixes d'estalvis són els patrocinadors d'aquest certamen literari* ☺

*** esponsorització**

Mot incorrecte que substituïrem per *patrocini*.

*** esponsoritzar**

Verb incorrecte que substituïrem per *patrocinar*.

*** ferratina**

Mot incorrecte que substituïrem per *adhesiu*. Tampoc és correcte *enganxina*.

*** fugar-se**

Verb incorrecte que podem substituir per *escapar-se* o *fugir*.

Exemple:

No direm: *els presos s'han fugat de la presó* ☹

Direm: *els presos s'han escapat de la presó* ☺

*** hi han**

El verb impersonal *haver-hi* no té plural.

Exemple:

No direm: *hi han moltes de queixes* ☹

Direm: *hi ha moltes de queixes* ☺

*** inconfundible**

Adjectiu incorrecte que substituïrem per *inconfusible*.

*** insertar**

Verb incorrecte que substituïrem per *inserir*.

Exemple:

No direm: *al programa del concert varen insertar una peça musical del compositor Torrandell* ☹

Direm: *al programa del concert varen inserir una peça musical del compositor Torrandell* ☺

*liderat

Mot incorrecte que substituïrem per *lideratge*.

Exemple:

No direm: *el jugador japonès va assumir el liderat de l'equip* ☹

Direm: *el jugador japonès va assumir el lideratge de l'equip* ☺

medi

Mot incorrecte amb el sentit d'allò que serveix per arribar a un fi', que en aquest cas substituïrem pel mot *mitjà*.

Exemple:

No direm: *els medis de comunicació, els medis de transport* ☹

Direm: *els mitjans de comunicació, els mitjans de transport* ☺

Però utilitzarem *medi* amb el sentit d'element o substància que envolta una cosa, una persona, les condicions ambientals, etc.: *el medi ambient, el medi natural, el medi aquàtic*, etc.

*mortandat

Mot incorrecte que substituïrem per *mortaldat*.

Exemple:

No direm: *el tsunami va causar una mortandat* ☹

Direm: *el tsunami va causar una mortaldat* ☺

*nit bona

Expressió incorrecta per referir-se a la nit del 24 de desembre; la forma correcta és *nit de Nadal*.

*nit vella

Expressió incorrecta per referir-se a la nit del 31 de desembre. La

substituirem per *nit de cap d'any*.

***ofertar**

Verb incorrecte que podem substituir per *oferir, fer oferta*, etc.

Exemple:

No direm: *la UIB oferta cursos per a majors de seixanta anys* ☹

Direm: *la UIB ofereix cursos per a majors de seixanta anys* ☺

***olor a**

Forma incorrecta que substituirem per *olor de*.

Exemple:

No direm: *després de ploure, fa olor a terra humida* ☹

Direm: *després de ploure, fa olor de terra humida* ☺

***per últim**

Locució incorrecta que substituirem per *finalment*.

Exemple:

No direm: *per últim, us oferirem el resum de les notícies* ☹

Direm: *finalment us oferirem el resum de les notícies* ☺

***plaç**

Mot incorrecte que substituirem per *termini*.

***poder amb**

Expressió incorrecta que substituirem normalment per *poder* + infinitiu.

Exemple:

No direm: *no pot amb les crítiques dels seus adversaris* ☹

Direm: *no pot suportar les crítiques dels seus adversaris* ☺

***por a**

Expressió incorrecta que substituirem per *por de*.

Exemple:

No direm: *té por a una mala crítica* ☹

Direm: *té por d'una mala crítica* ☺

*posar de relleu

Expressió incorrecta que substituirem per *posar en relleu*, *destacar*, etc.

Exemple:

No direm: *la teoria posa de relleu que l'escalfament del planeta és conseqüència de la contaminació* ☹

Direm: *la teoria posa en relleu que l'escalfament del planeta és conseqüència de la contaminació* ☺

*privacitat

Mot incorrecte que podem substituir per *privat*, *confidencialitat*, *intimitat*, *vida privada*, etc.

Exemple:

No direm: *els bancs i les caixes han de mantenir la privacitat de les dades dels seus clients* ☹

Direm: *els bancs i les caixes han de mantenir la confidencialitat de les dades dels seus clients* ☺

*quant abans millor

Expressió incorrecta que substituirem per *com més prest millor*, *al més aviat possible*, etc.

Exemple:

No direm: *els veïns demanen que les obres acabin quant abans millor* ☹

Direm: *els veïns demanen que les obres acabin com més aviat millor* ☺

*reemprendre

Verb incorrecte que substituirem per *reprendre*.

Exemple:

No direm: *avui horabaixa es reemprendran les negociacions* ☹

Direm: *avui horabaixa es reprendran les negociacions* ☺

*** reflexar**

Verb incorrecte que substituïrem per *reflectir*.

Exemple:

No direm: *els resultats electorals reflexen el rebuig dels ciutadans a la seva política* ☹

Direm: *els resultats electorals reflecteixen el rebuig dels ciutadans a la seva política* ☺

*** rentable**

Mot incorrecte amb el significat 'que dóna rendiment'. El substituïrem per *rendible*.

Exemple:

No direm: *el negoci no és rentable* ☹

Direm: *el negoci no és rendible* ☺

*** rentabilitzar**

Verb incorrecte que substituïrem per *rendibilitzar*.

Exemple:

No direm: *s'han de rentabilitzar les inversions* ☹

Direm: *s'han de rendibilitzar les inversions* ☺

*** repàs a**

Expressió incorrecta que substituïrem per *repàs de*.

Exemple:

No direm: *acabam l'informatiu amb el repàs a l'actualitat de la jornada* ☹

Direm: *acabam l'informatiu amb el repàs de l'actualitat de la jornada* ☺

*** revaloritzar**

Verb incorrecte que substituïrem per *revalorar*.

Exemple:

No direm: *amb la modificació de les normes subsidiàries els*

terrenys s'han revaloritzat ☹️

Direm: *amb la modificació de les normes subsidiàries els terrenys s'han revalorat* 😊

***solventar**

Verb incorrecte que substituirem per *solucionar*.

Exemple:

No direm: *han sabut solventar el problema* ☹️

Direm: *han sabut solucionar el problema* 😊

***sublevació**

Mot incorrecte que substituirem per *revolta*.

Exemple:

No direm: *la sublevació va ser sufocada en quaranta-vuit hores* ☹️

Direm: *la revolta va ser sufocada en quaranta-vuit hores* 😊

***subsananar**

Verb incorrecte que podem substituir per *solucionar*, *corregir*, *reparar*, etc.

Exemple:

No direm: *les deficiències han estat subsanades* ☹️

Direm: *les deficiències han estat reparades* 😊

***tal i com**

Locució incorrecta que substituirem per *tal com*.

Exemple:

No direm: *tal i com mostren les imatges...* ☹️

Direm: *tal com mostren les imatges...* 😊

***tamany**

Mot incorrecte que substituirem per *mida*, *dimensió*, *mesura*, *grandària*, etc.

Exemple:

No direm: *el tamany del quadre ha obligat a dedicar-li tota una sala* ☹

Direm: *les dimensions del quadre han obligat a dedicar-li tota una sala* ☺

*tals com

Hem d'evitar aquest calc del castellà i usar les expressions *com*, *com ara*, *com són*, etc.

Exemple:

No direm: *hi assistiren moltes d'estrelles de Hollywood, tals com Nicole Kidman, Catherine Zeta-Jones, George Cloony o Brat Pitt* ☹

Direm: *hi assistiren moltes d'estrelles de Hollywood, com ara Nicole Kidman, Catherine Zeta-Jones, George Cloony o Brat Pitt* ☺

*tenir que

Recordem que és incorrecta la perífrasi d'obligació *tenir que*. La forma correcta és *haver de*. (Vegeu l'apartat 4.5.4.)

tràfic

Només el podem usar amb el sentit de *comerç*. No significa *trànsit* o *circulació*.

Exemples:

No direm: *la intensitat del tràfic col·lapsa les carreteres* ☹

Direm: *la intensitat del trànsit col·lapsa les carreteres* ☺

Direm: *el tràfic de drogues és una activitat que cada any mou milers de milions* ☺

*vivenda

Mot incorrecte que podem substituir per *habitatge*, *casa*, *llar*, *pis*, *domicili*, etc.

web

Mot anglès que en la forma femenina fa referència a la pàgina i

en la forma masculina al lloc o al servidor.

Exemples:

el web del Govern (el servidor) ☺

la web de la Conselleria d'Educació i Cultura (la pàgina) ☺

**Els llibres de consulta que s'han
de tenir a mà en una redacció**

19. Els llibres de consulta que s'han de tenir a mà en una redacció

Enciclopèdies

- *Enciclopèdia de Menorca*: Menorca: Obra Cultural de Menorca, 1979-. ISBN 84-600-1437-1.

Enciclopèdia temàtica sobre l'illa de Menorca. Els volums es divideixen en els temes següents: *Geografia física* (vol. I), *El món vegetal* (vol. II), *Invertebrats no artròpodes* (vol. III), *Vertebrats I* (vol. V), *Arqueologia* (vol. VIII), *Història I* (vol. IX), *Història II* (vol. X), *Economia* (vol. XII), *Antropologia I* (vol. XIV), *Antropologia II* (vol. XV), *Història de l'art I* (XVI).

- *Gran enciclopèdia de Mallorca*. (22 vol.) Palma: Promomallorca Ediciones, SA, 1988-1998. ISBN 84-86.617-02-2.

Enciclopèdia que recull el patrimoni cultural de l'illa de Mallorca. La toponímia és un dels àmbits més representatius d'aquesta obra. També tracta temes relacionats amb la cultura, la política, l'economia i la societat, tant des de l'aspecte individual com col·lectiu. És molt útil per als noms de lloc, biografies de personatges il·lustres de Mallorca o vinculats amb Mallorca, fauna i flora d'aquesta illa, entre d'altres.

- *Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera*. (10 vol.) Eivissa: Consell Insular d'Eivissa i Formentera. Universitat de les Illes Balears, 1995-. ISBN 847632-235-6.

Enciclopèdia que recull el patrimoni cultural de les Pitiüses. Els temes tractats són: arquitectura, art, botànica, cultura popular, economia i turisme, esports, geografia, història, llengua i literatura, societat i zoologia, a més de biografies de personatges coneguts d'aquestes illes.

També es pot consultar en línia a <<http://www.eeif.es/>> .

- *Gran enciclopèdia catalana*. 26 vol. 2a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1986-1993. ISBN 84-85194-81-0.

Conté informació d'arreu del món. A més de la definició de mots comuns i un nombre important d'especialitzats, és especialment útil per les entrades d'antropònims, topònims i d'altres termes

de caràcter no lèxic, com ara institucions tant catalanes com estrangeres, títols d'obres artístiques o literàries, etc.

També es pot consultar en línia a *L'Enciclopèdia*, <<http://www.enciclopedia.cat>>.

Diccionaris

Monolingües

- ALCOVER, A. M.; MOLL, F. de B. *Diccionari català-valencià-balear*. Palma: Editorial Moll, 1930-1962.

És el recull més important que hi ha pel que fa a variants dialectals dels Països Catalans, dut a terme per mossèn Alcover i Francesc de B. Moll. Hi trobareu les diferents accepcions del lèxic recollit, el lloc de procedència i la manera com es pronuncien geogràficament, refranys i frases fetes, equivalents en castellà, etc. Heu de tenir en compte, però, que no és un diccionari normatiu i que també hi ha recollides formes no normatives.

També es pot consultar en línia. Trobareu l'adreça i informació complementària a l'apartat 20. *La biblioteca virtual de la llengua catalana bàsica dels informadors*.

- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Edicions 62, Enciclopèdia Catalana, 2007. ISBN 84-297-5977-8.

És el diccionari normatiu de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans. És la primera font de consulta davant el dubte si un mot és normatiu o no. Això no vol dir que si el mot que cerquem no s'hi troba documentat l'hàgim de rebutjar sistemàticament.

També es pot consultar en línia: <<http://dlc.iec.cat>>.

- *Gran diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1998. ISBN 84-412-2790-X.

Recull tot el contingut del diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, a més de terminologia de diverses disciplines

científiques i tècniques, neologismes i els estrangerismes més freqüents en català. Així mateix, hi trobareu informació sobre l'etimologia dels mots i exemples d'ús i també la partició sil·làbica dels mots que presenten alguna dificultat.

També es pot consultar en línia. Trobareu l'adreça i informació complementària a l'apartat 20. *La biblioteca virtual de la llengua catalana bàsica dels informadors, L'Enciclopèdia.*

Bilingües castellà-català, català-castellà

- *Diccionari castellà-català*. 4a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2005. ISBN 84-412-1392-5.
- *Diccionari català-castellà*. 3a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003. ISBN 84-412-0738-0.

Sinònims i antònims

- FRANQUESA, M. *Diccionari de sinònims*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1998. ISBN 84-412-0002-5.

Conté devers 75.000 sinònims, a més de locucions i frases fetes. També conté definicions, exemples i informació complementària, com antònims, termes analògics, etc.

Barbarismes i interferències

- CORBERA, J. *Parlar bé. Orientacions per a l'ús correcte de la llengua catalana a les illes Balears*. 2a ed. Palma: El Tall, 2002. ISBN 84-96019-00-4.

Dóna solució a prop de 3.000 barbarismes generalitzats en el català de les Illes i hi incorpora els vocables o girs característics de les Balears. Està dividit en dos apartats: vocabulari general (1. Barbarismes directes més o menys adaptats fonèticament o morfològicament; 2. Mots catalans alterats formalment o semànticament; 3. Calcs diversos del castellà), explicacions i comentaris (tracta qüestions com «cuyo», l'enunciat de les hores, modismes amb «fer» o «pegar», perifrasis d'obligació...).

- RUAIX, J. *Diccionari auxiliar. I. Repertori lexicogràfic d'interferències en el català d'avui. II. Dubtes, incorreccions,*

preferències i remarques lingüístiques. Moià: J. Ruaiç, 1996.

És un diccionari de barbarismes que pretén resoldre els problemes d'interferència amb el castellà i altres llengües, amb una informació objectiva i matisada. La primera part distingeix forasterismes o estrangerismes, barbarismes propis de persones o sectors amb poca competència lingüística, barbarismes discutits o dubtosos, etc. La segona part presenta una sèrie d'incorreccions més o menys freqüents, indica preferències entre variants, etc.

Atles

- *Atles universal*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, Institut Cartogràfic de Catalunya, 1999. ISBN 84-393-4715-4.

Conté un índex toponímic d'arreu del món, ordenat per orde alfabètic, que permet consultar fàcilment la grafia del topònim que cercam i ubicar-lo geogràficament.

- *Atles de les Illes Balears*. Palma: Govern Balear, Conselleria de Cultura, Educació i Esports, 1995. ISBN 84-7535-313-3.

Permet la consulta dels topònims de les illes Balears a partir de l'índex per orde alfabètic.

- *Atles Gran enciclopèdia de Mallorca*. Palma: Promomallorca, 1991. ISBN 84-86617-02-2.

Conté els mapes de Mallorca a escala 1/25000, a més d'un índex toponímic molt extens de l'illa de Mallorca.

Abreviatures, sigles i símbols

- MESTRES, J. M.; GUILLÉN, J. *Diccionari d'abreviacions: abreviatures, sigles i símbols*. 2a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2001. (Diccionaris complementaris; 2) ISBN 84-412-0734-8.

A més dels criteris que s'han de seguir en la formació i l'ús de les abreviacions, conté un diccionari d'abreviacions ordenades

alfabèticament, que permet cercar a què fan referència, un apartat dedicat a abreviacions no alfabetitzades (com els símbols internacionals d'astronomia, química, botànica, etc.) i un glossari de termes sense abreujar, que permet cercar a partir del nom sencer.

Verbs

- PUJOL, A. *Els verbs catalans. Conjugacions de les illes Balears*. Palma: Consorci per al Foment de la Llengua Catalana i la Projectió Exterior de la Cultura de les Illes Balears, 2007. ISBN 84-96430-99-5.

Hi trobareu conjugats tots els temps de 183 verbs. A més, hi ha un índex amb devers 8.300 verbs, cadascun amb un número de referència del corresponent verb model.

**La biblioteca virtual de la llengua
catalana bàsica dels informadors**

20. La biblioteca virtual de la llengua catalana bàsica dels informadors

Llengua general

- *Diccionari català-valencià-balear* (DCVB), <<http://dcvb.iec.cat>>

Sobre el contingut del DCVB, vegeu l'apartat 19. *Els llibres de consulta que s'han de tenir a mà en una redacció*.

- *Diccionari de la llengua catalana*, 2a edició (DIEC2), <<http://dlc.iec.cat>>

Sobre el contingut del DIEC2, vegeu l'apartat 19. *Els llibres de consulta que s'han de tenir a mà en una redacció*.

- *L'Enciclopèdia*, <<http://www.enciclopedia.cat>>

Hi podeu consultar els continguts de la *Gran enciclopèdia catalana* si posau el mot que voleu consultar a la casella de cerca i cliqueu sobre el botó Enciclopèdia (vegeu l'apartat 19. *Els llibres de consulta que s'han de tenir a mà en una redacció*). D'aquí a 2010 s'hi aniran incorporant altres materials enciclopèdics procedents de diverses obres de l'Enciclopèdia Catalana, altres bases de dades complementàries a la informació enciclopèdica general: estadístiques, Cercatop (base de dades de toponímia vinculada a la cartografia), etc., eines de participació dels usuaris que els permetran intervenir en la creació i el manteniment dels continguts de *L'Enciclopèdia*, etc.

D'altra banda, també hi podeu consultar el *Gran diccionari de la llengua catalana* si posau el mot que voleu consultar a la casella de cerca i cliqueu sobre el botó Diccionari. (Sobre el contingut del *Gran diccionari de la llengua catalana*, vegeu l'apartat 19. *Els llibres de consulta que s'han de tenir a mà en una redacció*.)

Topònims i gentilicis

- *L'Enciclopèdia*, <<http://www.enciclopedia.cat>>

- *Optimot*, <<http://optimot.gencat.cat>>

L'*Optimot* és un cercador d'informació lingüística que ajuda a resoldre dubtes sobre la llengua catalana. Hi podeu consultar una llista d'Estats, territoris i gentilicis d'arreu del món, de vegades amb comentaris aclaridors, a més del *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*. Per consultar la llista d'Estats, territoris i gentilicis, heu de posar al requadre de cerca les paraules «estats», «territoris» o «gentilicis».

- *Onomàstica*, <<http://www.bibiloni.net/materialsdeconstruccio/>>

Hi podeu consultar el *Nomenclàtor de nuclis de població de les Illes Balears*, recomanacions per a l'ús de la toponímia (qüestions gràfiques, hispanismes, topònims estrangers, etc.) i qüestions antroponímiques.

Antropònims

- *L'Enciclopèdia*, <<http://www.enciclopedia.net>>
- *Cercador de noms*, <http://www6.gencat.net/dji_cercanoms>

Conté més de 2.000 noms en català amb les equivalències en castellà, tant del santoral com pel que fa a les variants més conegudes. També ofereix la transcripció d'alguns noms estrangers adaptats.

Noms d'institucions

- *L'Enciclopèdia*, <<http://www.enciclopedia.net>>

Terminologia

- *Cercaterm*, <<http://www.termcat.cat>>

Conté un gran nombre de termes científics i tècnics de totes les àrees temàtiques: ciències de la salut, ciències de la Terra, informàtica, botànica, zoologia, etc. La cerca es pot fer tant a partir del terme català com castellà, anglès i francès, i amb menys

presència des de l'alemany, l'italià i el portuguès. També es pot fer a partir dels noms científics de plantes, animals, virus, bacteris, etc.

És la base de dades terminològiques del Centre Terminologia TERMCAT, el Consell Supervisor del qual, integrat per membres de l'Institut d'Estudis Catalans i del TERMCAT, és l'òrgan oficial encarregat de la normalització de la terminologia catalana.

Majúscules i minúscules

- *Optimot*, <<http://optimot.gencat.cat>>

Per consultar-hi les fitxes relacionades amb majúscules o minúscules, podeu posar al requadre de cerca els mots «majúscules o minúscules».

Refranys i frases fetes

- *Diccionari català-valencià-balear* (DCVB), <<http://dcvb.iec.cat/>>

Conté el recull més important de locucions i refranys catalans. La cerca, però, l'heu de fer per paraula clau. Per exemple, si cercau el mot *març*, trobareu un bon nombre de locucions i refranys que contenen aquest mot; generalment també es pot saber en quines regions es varen recollir.

- *Paremiologia catalana*, <<http://refranys.com>>

Portal paremiològic en què es poden consultar el refranyer temàtic (dites relacionades amb les estacions, el calendari, les persones, els animals, el menjar, etc.), el refranyer català-castellà, dites tòpiques o refranys geolocalitzats, a més d'altres recursos relacionats amb el món de les dites i les frases fetes.

Abreviacions, sigles i símbols

- *Optimot*, <<http://optimot.gencat.cat>>

Per consultar-hi les fitxes relacionades amb abreviatures, sigles i símbols, podeu posar al requadre de cerca el mot «abreviatures».

Altres

- *Ésadir*, <<http://esadir.cat>>

És el portal lingüístic de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA). S'adreça especialment a redactors, locutors, traductors i dobladors. S'hi poden consultar els materials elaborats al llarg dels anys pels assessors lingüístics de la CCMA, relacionats amb el model de llengua, gramàtica, lèxic, topònims, noms propis, convencions, doblatges, etc. Hi podeu consultar, per exemple, més de 8.800 títols de pel·lícules en català.

Els serveis de consulta puntual

21. Els serveis de consulta puntual

Els serveis que us presentam a continuació presenten l'avantatge que us hi podeu adreçar en el moment en què sorgeix un dubte urgent. Si la consulta ja ha estat objecte de recerca o bé es troba documentada en les obres principals de consulta, la resposta es dóna a l'acte. Si la consulta ha de ser objecte d'una recerca més exhaustiva, se n'ofereix una solució provisional.

Gabinet d'Onomàstica

< <http://www.slgonomastica.uib.cat> >

Adreça postal:

Universitat de les Illes Balears, Edifici Ramon Llull

Cra. de Valldemossa, km 7,5, 07122 Palma

Tel. 971 17 27 17 · Fax 971 17 34 73

Correu electrònic: <sl.ono@uib.cat>

Hi podeu consultar:

- quina és la forma correcta en català d'un topònim de qualsevol país
- com s'ha d'escriure el nom d'un personatge històric, actual, etc.
- com es pronuncia un topònim o un antropònim de qualsevol país
- quin és el gentilici corresponent a un lloc, etc.

Gabinet de Terminologia

< <http://www.slgterminologia.uib.cat> >

Adreça postal:

Universitat de les Illes Balears, Edifici Son Lledó

Cra. de Valldemossa, km 7,5, 07122 Palma

Tel. 971 17 30 62/15 · Fax 971 17 30 69

Correu electrònic: <slgmra@uib.cat>

Hi podeu consultar:

- quina és la forma correcta en català d'un terme que sabeu en una altra llengua
- si un terme és correcte
- què vol dir un terme
- com s'anomena un objecte, una idea, una tècnica...
- quina variant dialectal convé usar més
- com es pronuncia un terme, etc.

Bibliografia

22. Bibliografia

Estudis

- ALOMAR, I.; BIBILONI, G.; CORBERA, J.; MELIÀ, J. *La llengua catalana a Mallorca. Propostes per a l'ús públic*. Palma: Consell de Mallorca, 1999. ISBN 84-87389-09-0.
- ALOMAR, I.; MELIÀ, J. *Proposta de model de llengua per a l'escola de les Illes Balears*. Palma: COFUC. Editorial Moll, 1999. ISBN 84-273-0813-2.
- BIBILONI, G. *Llengua estàndard i variació lingüística*. València: Editorial Tres i Quatre, 1997. ISBN 84-7502-521-8.
- CAMPOS, X.; ORTELLS, V. *Els anglicismes de Menorca. Estudi històric i etimològic*. Palma: Moll, 1983. ISBN 84-273-0435-8.
- CASALS, D. *El català en antena. 20 anys construïnt el model lingüístic de Catalunya Ràdio*. Benicarló: Onada Edicions, 2003. ISBN 84-933441-0-9.
- CHAUME, F. *Doblatge i subtitulació per a la TV*. Barcelona: Eumo Editorial. Universitat Pompeu Fabra. Universitat Autònoma de Barcelona. Universitat de Vic. Universitat Jaume I, 2003. ISBN 84-9766-027-7.
- FAURA, N. *Futbol i llenguatge. La innovació lèxica a les cròniques i a les retransmissions futbolístiques*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998. ISBN 84-7826-995-9.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *L'ús del guionet en l'escriptura dels mots formats per composició o per prefixació*. [Barcelona: IEC, 2000] <<http://www.iec.cat>>.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Noves normes ortogràfiques sobre els noms en -es* [en línia]. [Barcelona: IEC, 2000] <<http://www.iec.cat>>.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Proposta per a un*

estàndard oral de la llengua catalana I. Fonètica.
Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Secció Filològica, 1990.
ISBN 84-7283-163-9. <<http://www.iec.cat>>.

- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana II. Morfologia.*
Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Secció Filològica, 1992.
ISBN 84-7283-221-X. <<http://www.iec.cat>>.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Sobre la grafia de la persona 1 del present d'indicatiu dels verbs a les Illes Balears* [en línia]. [Barcelona: IEC, 1999] <<http://www.iec.cat>>.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Sobre la grafia dels mots compostos i prefixats que contenen formants amb una essa inicial etimològica seguida de consonant* [en línia]. [Barcelona: IEC, 2000] <<http://www.iec.cat>>.
- *L'oralitat i els mitjans de comunicació. Actes del seminari del CUIMPB-CEL 2002.* Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2003. ISBN 84-7283-667-3.
- *La llengua de TV3.* Barcelona: Empúries, 1997. ISBN 84-7596-518-0.
- *Llengua oral i llengua escrita a la televisió.* Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2000. ISBN 84-8415-230-8.
- MOLL, F. de B. *Gramàtica catalana referida especialment a les illes Balears.* 5a ed. Palma: Moll, 1982. ISBN 84-273-0044-1.
- MOLLÀ, A. *La llengua dels mitjans de comunicació.* Alzira: Bromera, 1990. ISBN 84-7660-050-X.
- MOREY, J.; MELIÀ, J.; CORBERA, J. *Alfa. Mètode d'auto-correcció gramatical assistida.* Palma: Universitat de les Illes Balears, 1995. ISBN 84-7632-256-9.
- OLIVA, L.; SITJÀ, X. *Les notícies a la televisió.* Esplugues de Llobregat: Instituto Oficial de Radio y Televisión, 1990. ISBN 84-86984-49-1.

- PUJOL, A. *Els verbs catalans. Conjugacions de les illes Balears*. Palma: El Tall, 2007. ISBN 84-96430-99-5.
- RIERA, C. *El lèxic científic català de la botànica*. Barcelona: Claret, 2000. ISBN 84-8297-437-8.
- RUAIX I VINYET, J. *Català complet / 2. Morfologia i sintaxi*. Moià: J. Ruaix, 1998. ISBN 84-89812-14-4.
- RULL, X. *La formació de mots. Qüestions de normativa*. Barcelona: Eumo Editorial, 2004. (Llengua i text; 7) ISBN 84-9766-040-4.
- *II Seminari de Correcció de Textos. La qualitat de la llengua oral en els mitjans de comunicació*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2003. ISBN 84-7283-673-8.
- SEGUÍ, G. *Iniciació a la morfosintaxi catalana*. Palma: Documenta Balear, 1993.
- SOLÀ, J.; LLORET, M. R.; MASCARÓ, J.; PÉREZ, M. [dir.] *Gramàtica del català contemporani. Vol. 1: Introducció. Fonètica i fonologia. Morfologia*. 2a ed. Barcelona: Empúries, 2002. ISBN 84-7596-907-0.
- TORRENT, A. M. *La llengua de la publicitat*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999. ISBN 84-8415-115-8.
- VALLVERDÚ, F. *El català estàndard i els mitjans audiovisuals*. Barcelona: Edicions 62, 2000. ISBN 84-297-4671-4.
- VENY, J. *Aproximació al dialecte eivissenc*. Palma: Moll, 1999. ISBN 84-273-1040-4.
- VENY, J. *Els parlars catalans*. Palma: Moll, 1982. ISBN 84-273-0422-6.

Llibres d'estil

- COROMINA, E. *El 9 Nou. Manual de redacció i estil*. Manlleu: Diputació de Barcelona. Premsa d'Osona. Eumo Editorial, 1991. ISBN 84-7602-533-5.
- CORPORACIÓ CATALANA DE MITJANS AUDIOVISUALS. *Ésadir* [en línia]. [Barcelona: Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, 2009] <<http://esadir.cat>>.
- *El català a TV3. Llibre d'estil*. Barcelona: Edicions 62, 1995. ISBN 84-297-3884-3.
- *Llibre d'estil del diari Avui*. Barcelona: Empúries, 1997. ISBN 84-7596-542-3.
- *Llibre d'estil El Periódico de Catalunya*. Barcelona: Ediciones Primera Plana, SA, 2002. ISBN 84-666-1198-3.
- *Per als correctors del Servei Lingüístic*. Palma: Universitat de les Illes Balears. Servei Lingüístic, 2002. <<http://www.uib.es/secc6/slg/criteris.pdf>>.

Diccionaris i enciclopèdies

- ALCOVER, A. M.; MOLL, F. de B. *Diccionari català-valencià-balear*. Palma: Moll, 1988. 10 vol. ISBN 82-273-0025-5. <<http://www.dcvb.iec.cat>>.
- CORBERA, J. *Parlar bé. Orientacions per a l'ús correcte de la llengua catalana a les illes Balears*. 2a ed. Palma: El Tall, 2002. ISBN 84-96019-00-4.
- *Diccionari de paraules noves. Neologismes recollits a la premsa*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1998. ISBN 84-412-0017-3.
- *Gran diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1998. ISBN 84-412-2790-X. <<http://www.enciclopedia.cat>>.
- *Gran enciclopèdia catalana*. 2a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1986-1993. 27 vol. ISBN 84-85194-81-0.

- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona; Palma; València: Edicions Tres i Quatre: Edicions 62: Moll: Enciclopèdia Catalana: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995. ISBN 84-412-2477-3. <<http://pdl.iec.es>>.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari de la llengua catalana*. 2a ed. Barcelona: Edicions 62, Enciclopèdia Catalana, 2007. ISBN 84-297-5977-8. <<http://dlc.iec.cat>>.
- *L'Enciclopèdia* [en línia] [Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2009] <<http://www.enciclopedia.cat>>.
- MELIS, P. *La llengua de Menorca. Recull de paraules menorquines (I)*. Menorca: Col·lectiu Folklòric Ciutadella, 1988. (*Quaderns de Folklore*; 33).
- MELIS, P. *La llengua de Menorca. Recull de paraules menorquines (II)*. Menorca: Col·lectiu Folklòric de Ciutadella, 1990. (*Quaderns de Folklore*; 42).
- MELIS, P. *La llengua de Menorca. Recull de paraules menorquines (III)*. Menorca: Col·lectiu Folklòric de Ciutadella, 1992. (*Quaderns de Folklore*; 48).
- OBSERVATORI DE NEOLOGIA. *Diccionari de paraules noves. Neologismes recollits a la premsa*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1998. ISBN 84-412-0017-3.
- ORTEGA ROBERT, R. *Diccionari de futbol*. Barcelona: Edicions 62, 2003. (El Cangur. Diccionaris; 6) ISBN 84-2975-328-1.
- RAMON, M. M. *Diccionari bàsic de trot català-castellà*. Palma: Consorci per al Foment de la Llengua Catalana i la Projectió Exterior de la Cultura de les Illes Balears, 2006. ISBN 84-96430-94-4.
- RAMON, M. M.; RIGO, C. *Recull de gentilicis*. Palma: Universitat de les Illes Balears. Servei de Publicacions i Intercanvi Científic, 2002. ISBN 84-7632720-X.
- TERMCAT, Centre de Terminologia. *Cercaterm* [en línia]. [Barcelona: TERMCAT, 2009] <<http://www.termcat.cat>>.

- TERMCAT, Centre de Terminologia. *Diccionari de futbol*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1992. (Diccionaris dels esports olímpics; 28) ISBN 84-7739-278-1.
- TERMCAT, Centre de Terminologia. *Neoloteca* [en línia]. [Barcelona: TERMCAT, 2009] <<http://www.termcat.cat>>.

Apèndix

Apèndix

Donam la llista de topònims oficials de les Illes Balears seguint les disposicions següents:

Decret 36/1988, de 14 d'abril, pel qual es publiquen en el BOCAIB les formes oficials dels topònims de les Illes Balears.

Correcció d'errors advertits en el Decret 36/1988, de 14 d'abril, pel qual es publiquen en el BOCAIB les formes oficials dels topònims de les Illes Balears (BOCAIB núm. 51, de dia 28 d'abril de 1988).

Correcció d'errors advertits en el Decret 36/1988, de 14 d'abril, pel qual es publiquen en el BOCAIB les formes oficials dels topònims de les Illes Balears (BOCAIB núm. 51, de dia 28 d'abril de 1988).

Correcció d'error advertit en el Decret 36/1988, de 14 d'abril, pel qual es publiquen en el BOCAIB les formes oficials dels topònims de les Illes Balears (BOCAIB núm. 51, de dia 28 d'abril de 1988).

Decret 50/1988, de 12 de maig, de modificació del Decret 36/1988, de 14 d'abril, pel qual es publiquen en el BOCAIB les formes oficials dels topònims de les Illes Balears en virtut del recurs interposat per l'Ajuntament de Son Servera.

Decret 61/1990, de 31 de maig, d'ampliació del Decret 36/1988, de 14 d'abril.

Decret 2/2004, de 16 de gener, de modificació del Decret 36/1988, de 14 d'abril, pel qual es publiquen en el BOCAIB les formes oficials dels topònims de les Illes Balears.

(Les formes que apareixen en cursiva són per diferenciar entre la part del nom que es diu sempre i la que només s'hi afegeix per distingir d'una forma homònima la localitat de què es tracta o bé per precisar-ne la situació.)

Alaior

Cala en Porter

Calascoves

Llucalari

Sant Jaume
Son Bou
Son Vitamina
Torre-solí Nou

Alaró

Almadrà
Son Sant Joan

Alcúdia

es Barcarès / el Barcarès
es Mal Pas / el Mal Pas
Gatamoix
Port d'Alcúdia
Son Fe

Algaida

Castellitx
Pina
Punxuat
Randa

Andratx

s'Arracó / l'Arracó
es Camp de Mar / el Camp de Mar
sa Dragonera / la Dragonera
Port d'Andratx
Sant Elm

Ariany

Artà

Betlem
Colònia de Sant Pere
Sos Fulles

Banyalbufar

Port des Canonge / Port del Canonge
es Rafal de Planícia / el Rafal de Planícia

Binissalem

Biniagual
Borneta

Búger

Bunyola

Baix des Puig / Baix del Puig
sa Font Seca / la Font Seca
Orient
Palmanyola

Calvià

Badia de Palma
Cala Fornells
Cala Vinyes
es Capdellà / el Capdellà
Cas Català / Cal Català
Costa de sa Calma / Costa de la Calma
Costa d'en Blanes
Galatzó
Portals Vells
ses Illetes / les Illetes
Sol de Mallorca
Son Ferrer
Magaluf
Palmanova
Peguera
sa Porrassa / la Porrassa
Portals Nous
Santa Ponça
el Toro
Torrenova

Campanet

Ullaró

Campos

Can Mandana
ses Covetes / les Covetes
es Palmer / el Palmer
sa Ràpita / la Ràpita
sa Sorda / la Sorda

Capdepera

Cala Gat
Cala Lliteres

Cala Rajada
Canyamel
es Carregador / el Carregador
es Castell / el Castell
Font de sa Cala / Font de la Cala
la Pedruscada / la Pedruscada
es Provençals / els Provençals
Son Moll
Trebajúger

es Castell / el Castell

Cala Sant Esteve
Son Vilar
Urbanització Horitzó

Ciudadella de Menorca

s'Almudaina / l'Almudaina
Barranc d'Algendar
Cala Blanca
Cala en Blanes
Cala en Bosc
Cala en Forcat
Cala Morell
Calespiques
els Delfins
Sant Joan de Missa
Santa Galdana
Santandria
Son Morell
Son Oleo
Torre-saura
Torretrencada
ses Truqueries / les Truqueries
es Tudons / els Tudons
la Vall

Consell

Costitx

Deià

Llucalcari

Eivissa

Escorca

sa Calobra / la Calobra
Lluc

Esporles

s'Esgleieta / l'Esgleieta

Estellencs

Felanitx

es Carritxó / el Carritxó
Cala Ferrera
Cala Serena
Cas Concos / Cals Concos
s'Horta / l'Horta
sa Mola / la Mola
Portocolom
Son Calderó
Son Mesquida
Son Negre
Son Proenç
Son Valls

Ferrieres

Formentera

Caló de Sant Agustí
Cap de Barbaria
el Pilar de la Mola
es Pujols / els Pujols
Sant Ferran *de ses Roques* / Sant Ferran *de les Roques*
Sant Francesc *de Formentera*
la Savina

Fornalutx

Inca

Lloret de Vistalegre

Lloseta

Llubí

sa Serra / la Serra

Llucmajor

s'Arenal / l'Arenal

Cala Blava

Cala Pi

Cala Vallgornera

s'Estanyol de Migjorn / l'Estanyol de Migjorn

Son Granada

Son Verí

Manacor

Cala Anguila

Cala Mendia

s'Illot / l'Illot

Cala Morlanda

Cala Murada

Cales de Mallorca

es Domingos / els Domingos

es Domingos Grans / els Domingos Grans

es Domingos Petits / els Domingos Petits

s'Estany d'en Mas / l'Estany d'en Mas

Porto Cristo

Son Macià

Mancor de la Vall

Biniarroi

Maçanella

Maó

Albufera des Grau / Albufera del Grau

Binicalaf

Binidali

Binixíquer

Cala Llonga

Cala Sant Antoni

es Canutells / els Canutells

Estació Naval

es Grau / el Grau

Llucaçanes

sa Mesquida / la Mesquida

la Mola

es Murtar / el Murtar
Sant Climent

Maria de la Salut

Marratxí

sa Cabaneta / la Cabaneta
es Figueral / el Figueral
Marratxinet
es Pla de na Tesa / el Pla de na Tesa
es Pont d'Inca / el Pont d'Inca
Son Macià
Pòrtol

es Mercadal / el Mercadal

Addaia
Arenal d'en Castell
Cala Barril
Fornells
na Macaret
es Migjorn Gran / el Migjorn Gran
s'Olla / l'Olla
Platja de Sant Tomàs
Port de Fornells
Puig de sa Roca / Puig de la Roca
Sant Joan des Horts de Carbonell / Sant Joan dels Horts de
Carbonell
Tirant

es Migjorn Gran / el Migjorn Gran

Sant Tomàs

Montuïri

Muro

Platja de Muro

Palma

s'Aranjassa / l'Aranjassa
s'Arenal / l'Arenal
ses Cadenes / les Cadenes
Can Pastilla
Can Tià Renou

Cas Forner / Cal Forner
sa Casa Blanca / la Casa Blanca
la Ciutat Jardí
es Coll *d'en Rabassa* / el Coll *d'en Rabassa*
sa Creu Vermella / la Creu Vermella
ses Dunes / les Dunes
Establiments
Establiments Nou
Establiments Vell
sa Garriga / la Garriga
Gènova
es Hostalets / els Hostalets
s'Hostalot / l'Hostalot
sa Indioteria / la Indioteria
es Jonquet / el Jonquet
les Meravelles o Son Sunyer
es Molinar / el Molinar
es Pil·larí / el Pil·larí
es Pinar / el Pinar
es Pinaret / el Pinaret
Platja de Palma
Polígon Industrial de Can Valero
Polígon Industrial de Son Castelló
es Portitxol / el Portitxol
Portopí
es Rafal Nou / el Rafal Nou
es Rafal Vell / el Rafal Vell
la Ribera
Santa Catalina
Sant Agustí
Sant Jordi
es Secar de la Real / el Secar de la Real
la Soledat
Son Anglada
Son Armadams
Son Bessó
Son Cotoner
Son Espanyol
Son Espanyolet
Son Ferriol
Son Gotleu
Son Rapinya
Son Riera

Son Roca
Son Sant Joan
Son Sardina
Son Serra
Son Serra Perera
Son Sunyer de s'Arenal / Son Sunyer de l'Arenal
Son Vida
Son Ximelis
el Terreno
es Turó / el Turó
sa Vileta / la Vileta
es Viver / el Viver

Petra

sa Pobla / la Pobla

Pollença

Ariant
Cala Sant Vicenç
Cala Singala
Can Tirana
Fartàritx
Port de Pollença
Son Marc

Porreses

Puigpunyent

Galilea
Superna

ses Salines / les Salines

Cas Perets / Cals Perets
Colònia de Sant Jordi

Sant Antoni de Portmany

Cala Gració
Can Germà
Can Guillemó
Cap Negret
Corona

es Molí / el Molí
ses Païsses / les Païsses
Puig des Bessons / Puig dels Bessons
Sant Mateu d'Albarca
Sant Rafel *de sa Creu* / Sant Rafel *de la Creu*
Santa Agnès
Vénda des Bernats / Vénda dels Bernats

Sant Joan

Sant Joan *de Labritja*

Portinatx
Sant Llorenç *de Balàfia*
Sant Miquel *de Balansat*
Sant Vicent *de sa Cala* / Sant Vicent *de la Cala*

Sant Josep *de sa Talaia* / Sant Josep *de la Talaiaia*

es Cubells / els Cubells
Sant Agustí *des Vedrà* / Sant Agustí *del Vedrà*
Sant Francesc *de s'Estany* / Sant Francesc *de l'Estany*
Sant Jordi *de ses Salines* / Sant Jordi *de les Salines*

Sant Llorenç des Cardassar / Sant Llorenç del Cardassar

sa Coma / la Coma
s'Illot / l'Illot
Son Carrió
Son Moro

Sant Lluís

Alcalfar
s'Algar / l'Algar
ses Barraques / les Barraques
Biniali
Biniancolla
Biniati
Binibèquer
Binifadet
Biniparratx
Biniparrell
Binissafüller
Cap d'en Font
es Consell / el Consell
Illa de l'Aire

es Pou Nou / el Pou Nou
Punta Prima
Son Ganxo
Son Remei
Torret
s'Ullastrar / l'Ullastrar

Santa Eugènia

ses Alqueries / les Alqueries
ses Coves / les Coves
ses Olleries / les Olleries

Santa Eulària *des Riu* / Santa Eulària *del Riu*

es Canar / el Canar
Jesús
Puig d'en Valls
Sant Carles *de Peralta*
Santa Gertrudis *de Fruitera*
Santa Maria

Santa Margalida

Can Picafort
Son Serra de Marina

Santa Maria *del Camí*

Santanyí

s'Alqueria Blanca / l'Alqueria Blanca
Cala d'Or
Cala Figuera
Cala Santanyí
Calonge
la Costa
es Llombards / els Llombards
Portopetro

Selva

Biniamar
Binibona
Caimari
Moscari

Sencelles

Biniali
Cascanar
Jornets
Ruberts
Sonarrossa

Sineu

Sóller

Alconàsser
s'Alqueria des Comte / l'Alqueria del Comte
Biniaraix
Castelló
l'Horta
Port de Sóller

Son Servera

Cala Bona
Cala Millor
Califòrnia
Port Nou
Port Vell

Valldemossa

es Nogueral / el Nogueral
Port de Valldemossa
Son Ferrandell
Son Maixella
Urbanització s'Arxiduc / Urbanització l'Arxiduc

Vilafranca de Bonany

**Consell de
Mallorca**

■ Departament de Cultura i Patrimoni
Direcció Insular de Política Lingüística

**Universitat de les
Illes Balears**